

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedra**

Ainio Augusto Petrulio,
V kurso, komercinės teisės
studijų šakos studento

Magistro darbas

Intelektinės nuosavybės teisių įkeitimas

Vadovas: Prof. Dr. (HP) Vytautas Mizaras
Recenzentas: Doc. Dr. Algirdas Taminskas

Vilnius
2020

TURINYS

ĮVADAS	2
1. INTELEKTINĖ NUOSAVYBĖ KAIP ĮKEITIMO OBJEKTAS	7
1.1. Įkeitimo atribojimas nuo hipotekos	10
1.2. Augalų veislės kaip įkeitimo objektas	10
1.3. Autorių teisės bei gretutinės teisės kaip įkeitimo objektas.....	13
1.3.1. Autorių teisės kaip įkeitimo objektas	14
1.3.2. Gretutinės teisės kaip įkeitimo objektas	19
1.4. Teisės į dizainą kaip įkeitimo objektas.....	20
1.5. Duomenų bazės kaip įkeitimo objektas.....	23
1.6. Juridinio asmens pavadinimai kaip įkeitimo objektas.....	26
1.7. Komercinės (gamybinės) paslaptys kaip įkeitimo objektas	28
1.8. Patentai kaip įkeitimo objektas.....	31
1.9. Prekių ženklai kaip įkeitimo objektas.....	37
2. INTELEKTINIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ VERTĖS NUSTATYMAS.....	45
2.1. Intelektinių nuosavybės teisių kiekybinis vertinimas.....	47
2.1.1. Sąnaudomis grindžiamas metodas.....	47
2.1.2. Rinka grindžiamas metodas.....	48
2.1.3. Pajamomis grindžiamas metodas	50
2.2. Intelektinių nuosavybės teisių kokybinis vertinimas.....	52
2.3. Kiti vertinimai, naudojami intelektinės nuosavybės vertei nustatyti.....	53
2.4. Vertinimo metodikų apibendrinimas	54
3. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ ĮKEITIMO PABAIGA IR TAIKYTINA TEISĖ.....	57
3.1. Realizavimas.....	57
3.2. Taikytina teisė	59
IŠVADOS	62
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	63
SANTRAUKA	74
SUMMARY	75

IVADAS

Darbo aktualumas. Kai pasaulis sparčiai ir negrižtamai juda link pasaulinės informacijos ekonomikos, įmonių nematerialusis turtas tampa vis didesne įmonių turto dalimi. Žinių ekonomikoje (angl. *knowledge economy*) iš intelektualinės veiklos rezultatų gautas turtas kaip intelektualinės nuosavybės teisė, žmogiškasis kapitalas atlieka kertinį vaidmenį verslo vystymosi bei ekonominio augimo procesuose¹.

1997 m. sausio 31 d. Jungtinės Karalystės muzikantas David Bowie, pardavęs 55 milijonų dolerių vertės obligacijas, užtikrintas būsimais autoriniais atlyginimais už jo muzikinius kūrinius ir kitomis autoriaus teisių (angl. *copyrights*)² pajamomis, atvėrė naujas finansavimo galimybes. 2002 m. Pasaulinės intelektualinės nuosavybės organizacija (toliau – PINO) paskelbė, kad intelektualinės nuosavybės teisių įkeitimas yra nauja tendencija, dažniau naudojama mažose bei vidutinėse įmonėse, ir tokių sandorių skaičius sparčiai auga³.

Pasaulyje naudotis intelektualinėmis nuosavybės teisėmis kaip finansine priemone yra įprasta praktika. Remiantis Brookings instituto atliktu tyrimu, kuriant įmonės vertę nematerialus turtas yra toks pats svarbus arba net svarbesnis, nei materialus turtas⁴. Jungtinėse Amerikos Valstijose skaičius patentų, kurie buvo įkeisti užtikrinant prievolių vykdymą, išaugo nuo mažiau nei 10 000 patentų 1995 m. iki daugiau nei 50 000 patentų 2013 m.⁵. Remiantis intelektualinės nuosavybės investicinio banko „Ocean Tomo“ duomenimis, tais pačiais metais visų „S&P“ indekse esančių įmonių nematerialaus turto rinkos vertė pasiekė 84 procentus⁶. 1980 m. Jungtinėse Amerikos Valstijose 16 proc. įmonių buvo įkeitusios savo patentus prievolių užtikrinimui, tačiau jau 2013 m. tokių

---

¹ ANDALARO, L. *Patent as collateral - An empirical analysis on security agreements and patent value* [interaktyvus]. 2016, p. 1 [žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/publication/323912476_Patent_as_collateral_-_An_empirical_analysis_on_security_agreements_and_patent_value/citations>.

² CHU, N. *Bowie Bonds: A Key to Unlocking, the Wealth of Intellectual Property* [interaktyvus]. 1998, p. 470 [žiūrėta 2020 m. kovo 7 d.]. Prieiga per internetą: <<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/hascom21&i=499>>.

³ MAURENBRECHER, B.; GRÜNBLATT, D.; ir RAUBER G. *Legal aspects of IP securitization in Switzerland* [interaktyvus]. 2005, p. 133 [žiūrėta 2020 m. balandžio 6 d.]. Prieiga per internetą: <<https://media.homburger.ch/karmarun/image/upload/homburger/IPSEC.pdf>>.

⁴ BENNETT, S. *The IP Asset Class: Protecting and Unlocking Inherent Value* [interaktyvus]. 2006, p. 402 [žiūrėta 2020 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą: <<https://repository.jmls.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1101&context=ripl>>.

⁵ MANN, W. *Creditor Rights and Innovation: Evidence from Patent Collateral* [interaktyvus] 2017, p. 33 [žiūrėta 2020 m. balandžio 6 d.]. Prieiga per internetą: <<https://ssrn.com/abstract=2356015>>.

⁶ ELSTEN, C.; HILL, N. *Intangible Asset Market Value Study?* [interaktyvus]. Iš *Journal of the Licensing Executives Society*, 2017, t. LII, nr. 4, p. 245 – 247 [žiūrėta 2020 m. balandžio 6 d.]. Prieiga per internetą: <<https://ssrn.com/abstract=3009783>>.

įmonių skaičius sudarė 38 procentus. Kai kurių technologijų kompanijų⁷ intelektinė nuosavybė sudaro vertingiausią jų turimo turto dalį (pavyzdžiui, „Apple“, „Google“ ir „Facebook“)⁸.

Nepaisant to, kad intelektinės nuosavybės vertė, lyginant su viso įmonės turto verte, išaugo visame pasaulyje, bankų sektoriaus nelankstumas bei finansavimo, skirto įmonių augimui, trūkumas, trukdo plėtoti intelektinės nuosavybės teisių įkeitimo procesus. Todėl, nors intelektinės nuosavybės teisės gali būti vertingas įmonės turtas, skatinantis XXI amžiaus technologines inovacijas ir kūrybinę industriją, beveik visose pasaulio šalyse finansavimas, pagrįstas intelektinės nuosavybės teisių įkeitimu, yra nepakankamai išvystytas dėl suprantamo daugelio bankų noro vengti rizikos su nematerialiu intelektinės nuosavybės turtu, kurį jiems sunku identifikuoti, įvertinti ir įregistruoti užtikrinimo teises⁹.

Intelektinės nuosavybės kaip turto privalumas – tai, kad intelektinė nuosavybė ne tik gali būti įkeista, siekiant užtikrinti paskolas. Toks turtas taip pat gali atnešti nuolatinių pajamų už teisių į intelektinės nuosavybės objektus naudojimą, sustiprinti įmonių finansines ataskaitas ir apsaugoti nuo agresyvių konkurentų¹⁰.

Atsižvelgiant į tai, kyla nemažai klausimų dėl praktinių intelektinės nuosavybės įkeitimo aspektų. Šios teisės yra labai vertingos, jų pasitelkimas paskolų ar kitų kreditų užtikrinimui, padėtų mažoms ir vidutinėms įmonėms, turinčioms intelektinės nuosavybės, lengviau gauti finansavimą. Tačiau reikia paminėti, jog visoms intelektinės nuosavybės teisėms, pagal jų prigimtį ir panaudojimo tikslą, skiriama atitinkama teisinė apsauga ir į tai svarbu atkreipti dėmesį.

Darbo tikslas. Šio darbo tikslas yra identifikuoti ir iširti kylančias problemas, susijusias su intelektinės nuosavybės teisių įkeitimu bei išnagrinėti skirtingų intelektinės nuosavybės teisių objektų įkeitimo galimybes.

Darbo uždaviniai. Magistro darbo tikslui pasiekti būtina išspręsti šiuos uždavinius:

1. Iširti skirtingus intelektinės nuosavybės objektus kaip galimus įkeitimo objektus.
2. Išanalizuoti skirtingose jurisdikcijose (Lietuvoje bei Europos Sąjungoje) galiojančias intelektinės nuosavybės objektų apsaugas, siekiant juos įkeisti.

---

⁷ MANN, W. *Creditor Rights and Innovation: Evidence from Patent Collateral* [interaktyvus]. 2017, p. 33 [žiūrėta 2020 m. balandžio 6 d.]. Prieiga per internetą: <<https://ssrn.com/abstract=2356015>>.

⁸ ERDENECHIMEG, D. *Using intellectual property as collateral: an international experience and a mongolian perspective* [interaktyvus]. 2016 [žiūrėta 2020 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą:<<https://www.itcilo.org/sites/default/files/inline-files/Erdenechimeg.pdf>>.

⁹ KONO, T. *Security Interests in Intellectual Property*. Singapore: Springer Singapore, 2017, p. 6.

¹⁰ *ibid.*, p. 6.

3. Išanalizuoti ir atskleisti skirtingus būdus, naudojamus intelektinės nuosavybės teisių vertės nustatymui bei aptarti dėl to kylančias problemas.
4. Išanalizuoti bei įvertinti intelektinės nuosavybės įkeitimą, atsižvelgiant į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT), Europos Sąjungos Bendrojo teismo (toliau – Bendrasis teismas), Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) bei nacionalinių teismų praktiką.
5. Ištirti ir įvertinti problemas, susijusias su intelektinių nuosavybės teisių realizavimu bei taikytina teise.

Darbo objektas. Šio darbo objektą apibrėžia darbo tikslas bei jam pasiekti keliami uždaviniai. Objektas – intelektinės nuosavybės teisių įkeitimo analizė. Atsižvelgiant į tai, kad magistro darbą sudaro trys esminės struktūrinės dalys, pirmoje dalyje analizuojami skirtingi intelektinės nuosavybės teisės objektai, su jais susijusios įkeitimo procese kylančios problemos bei nacionalinė ir tarptautinė apsauga. Antroje darbo dalyje apžvelgiami pagrindiniai praktikoje naudojami intelektinės nuosavybės teisių vertės nustatymo metodai bei jų trūkumai. Trečioje dalyje aptariama įkeitimo pabaiga bei įkeistų intelektinės nuosavybės teisių realizavimo pagrindai ir taikytinos teisės klausimai.

Darbe analizuojamas intelektinių nuosavybės teisių kaip atskiro civilinės apyvartos objekto įkeitimo procesas. Nors intelektinės nuosavybės teisių įkeitimu galima užtikrinti bet kokių prievolių vykdymą, tačiau autorius tyrė tik paskolos (kredito) grąžinimo užtikrinimą, kadangi šios rūšies įkeitimas dažniausiai naudojamas tokių prievolių užtikrinimui. Taip pat, dėl abejotinos puslaidininkių gaminių topografijos bei geografinių nuorodų įkeitimo galimybės, darbe nebus aptarta šios intelektinės nuosavybės .

Tyrimo metodai. Darbo objektas buvo tiriamas pasitelkus analizės, analogijos, sisteminį ir loginį metodus.

Taikant atvejo analizės metodą išnagrinėtos išsiskiriančios ESTT bei nacionalinių teismų daiktinės teisės ir intelektinės nuosavybės teisės pozicijos, susijusios su intelektinės nuosavybės teisių įkeitimu, jų objektu bei realizavimu.

Sisteminis metodas padėjo ištirti bei įvertinti intelektinės nuosavybės teisių įkeitimo objektų galimybes bei tvarką, remiantis ESTT, Bendrojo teismo ir nacionalinių teismų praktika, galiojančiais tarptautinių sutarčių ir ES intelektinės nuosavybės aktais.

Naudojant teleologinį metodą buvo išanalizuotas dabartinis reguliavimas, teisės normų ir teismų sprendimų tikroji reikšmė bei tikslai, siekiant detaliai atskleisti įstatymo leidėjo ketinimus, susijusius su intelektinės nuosavybės teisių įkeitimu.

Loginį metodą darbo autorius pasitelkė formuodamas savo poziciją iškeltais klausimais, siekdamas kritiškai įvertinti įvairias doktrinas ir teismų nuomones, susijusias su šio darbo objektu.

Pagrindiniai šaltiniai. Atsižvelgiant į darbo tikslą, uždavinius bei objektą, daugiausia dėmesio buvo skirta Lietuvos Respublikos civilinio kodekso¹¹, Lietuvos Respublikos augalų apsaugos įstatymo¹², Lietuvos Respublikos autorių ir gretutinių teisių apsaugos įstatymo¹³, Lietuvos Respublikos dizaino įstatymo¹⁴, Lietuvos Respublikos patentų įstatymo¹⁵, Lietuvos Respublikos prekės ženklų įstatymo¹⁶ nuostatomis, ypatingai jų aiškinimui Lietuvos Aukščiausio Teismo (toliau – LAT) praktikoje, kurioje atsiskleidžia įkeitimo taikymo apimtis, kriterijai bei kiti nagrinėjami temai aktualūs aspektai. Reikšmingą įtaką darbui turėjo Europos Komisijos pranešimas „*Final Report from the Expert Group on Intellectual Property Valuation*“¹⁷, kuriame aptarti intelektinės nuosavybės vertės nustatymo metodai bei jų taikymas įvertinant intelektinės nuosavybės teises konkrečiais atvejais. Vertingos informacijos suteikė intelektinės nuosavybės mokslininkų V. Mizaro¹⁸, M. Stonkienės¹⁹, R. Birštono²⁰ bei daiktinės teisės mokslininkų E. Baranausko²¹, C. von Bar ir U. Drobnig²² darbai.

Darbo naujumas. Nors intelektinės nuosavybės teisių įkeitimas nėra nauja koncepcija ir tokia procedūra taikoma praktikoje, iki dabar Lietuvoje nebuvo atlikta išsami analizė, įvertinanti šį ypatingą įkeitimo objektą ir su jo įkeitimu susijusias problemas. Lietuvoje, autoriaus žiniomis, šią temą iš dalies nagrinėjo E. Baranauskas, taip pat – užsienio šalių

---

¹¹ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74 – 2262 (toliau – LR CK).

¹² Lietuvos Respublikos augalų apsaugos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1995, Nr. 90 – 2013 (toliau – Augalų apsaugos įstatymas).

¹³ Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 50 – 1598 (toliau – ATGTĮ).

¹⁴ Lietuvos Respublikos dizaino įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 112 – 4980 (toliau – Dizaino įstatymas).

¹⁵ Lietuvos Respublikos patentų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1994, Nr. 8 – 120 (toliau – Patentų įstatymas).

¹⁶ Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 92 – 2844 (toliau – Prekių ženklų įstatymas).

¹⁷ Europos Komisija. *Final Report from the Expert Group on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014 [žiūrėta 2020 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/797124c6-08cb-4ffb-a867-13dd8a129282>>.

¹⁸ MIZARAS, V. *Autorių teisė*. I tomas Vilnius: Justitia, 2008; MIZARAS, V. *Autorių teisė*. II tomas. Vilnius: Justitia, 2009.

¹⁹ STONKIENĖ, M. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2011.

²⁰ BIRŠTONAS, R., et al. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 616.

²¹ BARANAUSKAS, E., et al. *Daiktinė Teisė: Vadovėlis*. Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2010, p. 69.

²² BAR von, C.; DROBNIG, U. *The Interaction of Contract Law and Tort and Property Law in Europe: A Comparative Study*. München: Sellier, 2004.

mokslininkai (pažymėtina M. Lin²³ disertacija). Tačiau svarbu pastebėti, kad minėti darbai palietė tik tam tikrus intelektinės nuosavybės teisių įkeitimo aspektus, o su šia tema susiję teisinės problemos Lietuvoje plačiau iširtos nebuvo.

Darbo išskirtinumas pasireiškia tuo, jog darbo autorius ne tik detaliam ištyrė skirtingus intelektinės nuosavybės objektus, kurie gali būti įkeisti ir dalyvauti civilinėje apyvartoje, bei įvertino jų vertės nustatymo galimybes, bet, pasitelkęs galimus problemų sprendimo būdus, stengėsi atskleisti ir palyginti tarptautinėje bei nacionalinėje teisėje aptinkamas skirtingas pozicijas dėl intelektinės nuosavybės teisių įkeitimo. Pastarasis aspektas aiškiai rodo, kad tema aktuali ne tik Lietuvoje, bet ir Europos Sąjungoje.

---

²³ LIN, M. *Law and Economics of Security Interests in Intellectual Property*: daktaro disertacija [interaktyvus]. Teisė. European Doctorate in Law & Economics (EDLE), 2017 [žiūrėta 2020 m. vasario 7 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ediss.sub.uni-hamburg.de/volltexte/2017/8419/>>.

1. INTELEKTINĖ NUOSAVYBĖ KAIP ĮKEITIMO OBJEKTAS

LR CK 4.38 straipsnyje nustatyta, kad nuosavybės teisės objektu gali būti daiktai ir kitas turtas. Civiliniame kodekse įtvirtinta platesnė nuosavybės teisės objekto samprata – objektas nesutapatinamas tik su materialiais daiktais, tačiau teisinėje literatūroje²⁴ dažniausiai laikomasi nuomonės, kad nuosavybės teisės objektais gali būti tik daiktai. Taip pabrėžiama, kad nuosavybės teisiniai santykiai turi būti griežtai atskirti nuo prievolinių teisinių santykių, kurių objektas yra nematerialios reikalavimo teisės, todėl nuosavybės teisė tradiciškai laikoma pagrindine daiktine teise. Pagal šiuo metu galiojančias LR CK nuostatas daiktai nėra vienintelis nuosavybės teisės objektas. Daiktai gali būti laikomi pirminiu turtinių teisių objektu, o nematerialusis turtas – išvestiniu objektu, kurio paskirtis – aptarnauti daiktų apyvartą. LR CK 4.38 str. turi būti aiškinamas kartu su CK 1.97 str., kuriame išdėstyta, kokie objektai gali būti laikomi civilinių teisių objektais. Ši pliuralistinė objektų samprata pabrėžia, kad civilinių teisių objektais gali būti ne tik daiktai, bet ir nematerialus turtas (pvz., reikalavimo teisės)²⁵. Tokį požiūrį palaiko LAT praktika, kuria remiantis ir kompleksiskai aiškinant šias civilinio kodekso normas, intelektinės veiklos rezultatai gali būti laikomi nuosavybės teisės objektu²⁶.

Lietuvos TSR 1964 m. Civiliniame kodekse turtinių teisių įkeitimas nereglamentuotas. Tik 1998 m. balandžio 1 d. įsigaliojusio Kilnojamojo turto įkeitimo įstatymo²⁷ 15 str. jau buvo numatyta, kad gali būti įkeičiamos intelektinės nuosavybės teisės, daiktinės teisės ir prievolinės teisės, atsiradusios iš rašytinės sutarties²⁸. Tačiau reikia paminėti, kad pagal Kilnojamojo turto įkeitimo įstatymo 15 str. galima įkeisti intelektinės nuosavybės teises bendrai, tačiau jos nebuvo specializuotos ir išsamiau neaptartos. Intelektinės nuosavybės teisių įkeitimas plačiau reglamentuojamas 2000 m. priimtame LR civiliniame kodekse.

Ypatingas nuosavybės teisės objektas yra intelektinės veiklos rezultatai²⁹. Galima pritarti, kad civilinės teisės prasme nuosavybės teisės objektais laikomi tik materialiosios nuosavybės objektai, tačiau konstitucinė nuosavybės samprata apima ir nematerialiąja

---

²⁴ BARANAUSKAS, E., et al. *Daiktinė Teisė: Vadovėlis*. Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2010, p. 69.

²⁵ *ibid.*, p. 69.

²⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje T. S. v. J. S., Nr. 3K-3-113/2011.

²⁷ Lietuvos Respublikos kilnojamojo turto įkeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 1997, Nr. 60 – 1400.

²⁸ BARANAUSKAS, E., et al. *Daiktinė Teisė: Vadovėlis*. Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2010, p. 279.

²⁹ *ibid.*, p. 74.

(intelektinę) nuosavybę³⁰. Pabrėžtina, kad sąvokos „nuosavybė“ vartojimas ir absoliutus teisių pobūdis dar neleidžia nuosavybės teisės į materialius objektus prilyginti intelektinės nuosavybės teisėms³¹. LR CK 1.112 str. šalia daiktinių ir prievolinių teisių, kaip turtinių teisių, išskiriamos ir teisės, atsirandančios iš intelektinės veiklos rezultatų. Autorių teisės, patentai, su prekių ženklais ir panašiais objektais susijusios teisės dažniausiai laikomos specialiomis teisėmis, jos nėra nei prievolinės, nei daiktinės. Šios teisės reglamentuojamos specialiuose įstatymuose. Pažymėtina, kad kūrybinių ir kitų intelektinės veiklos rezultatų savininkai savo teises gali ginti nuo bet kurių trečiųjų asmenų, t. y. šios teisės turi absoliutų poveikį. Kita vertus, intelektinės nuosavybės teisės nėra absoliučios taip, kaip materialinė nuosavybės teisė, nes intelektinės nuosavybės teisių apsauga grindžiama funkcionalumu. Įstatymų numatytais atvejais objektus (pavyzdžiui, išradimą, prekių ženklą, dizainą) būtina registruoti. Turtinės teisės, susijusios su intelektinės veiklos rezultatais, paprastai gali būti perleidžiamos, o asmeninės neturtinės teisės nėra perleidžiamos³².

Kaip ir materialaus daikto savininkas, intelektinės nuosavybės teisių savininkas gali savo turimas teises įkeisti siekiant užtikrinti paskolą. Teisių įkeitimui turėtų būti taikoma bendra taisyklė – gali būti įkeista tai, kas gali būti perleista³³. Taip pat intelektinės nuosavybės teisių įkaito turėtojui svarbu, kad tretieji asmenys būtų informuoti apie tam tikros intelektinės nuosavybės teisės įkeitimą, todėl yra reikšmingas intelektinės nuosavybės įkeitimo fakto viešinimo aspektas. Aptariant intelektinės nuosavybės teisių įkeitimą, reikia atkreipti dėmesį į tai, kad kiekvienai intelektinės nuosavybės teisei atskirai yra nustatyti apribojimai, netaikomi nuosavybės teisei į materialius daiktus³⁴.

Pažymėtina, kad svarbu atskirti, kas yra įkeičiama – materialus daiktas, kuris tėra kūrybinės veiklos rezultato laikmena, ar intelektinės nuosavybės teisės. Pavyzdžiui, Jungtinėse Amerikos Valstijose buvo įkeistos vaizdo kasetės. Kreditoriui jas perėmus pagal įkeitimo sandorį, jis negalėjo transliuoti kasečių turinio, nes buvo įkeistos pačios kasetės, bet ne autorių teisės į jų turinį³⁵.

---

³⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. liepos 5 d. nutarimas dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 214–10 straipsnio 1 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai (Valstybės žinios, 2000, Nr. 56 – 1669).

³¹ MIZARAS, V. *Autorių teisė*. I tomas Vilnius: Justitia, 2008, p. 21.

³² BARANAUSKAS, E., et al. *Daiktinė Teisė: Vadovėlis*. Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2010, p. 74.

³³ *ibid.*, p. 280.

³⁴ MIZARAS, V. *Autorių teisė*. I tomas Vilnius: Justitia, 2008, p. 2.

³⁵ BRAMSON, R. S. *Intellectual Property as Collateral – Patents, Trade Secrets, Trademarks and Copyrights* [interaktyvus]. 1981, p. 1569 [žiūrėta 2020 m. vasario 11 d.]. Prieiga per internetą: <<https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/busl36&collection=journals&id=1667&startid=&enddid=1704>>.

Intelektinės nuosavybės objekto nematerialumo suvokimas svarbus intelektinės nuosavybės objektų dalyvavimo civilinėje apyvartoje aspektas. Intelektinės nuosavybės objektas egzistuoja ir civilinėje apyvartoje dalyvauja nepriklausomai nuo konkrečios materialios laikmenos (daikto). Tai reiškia, kad materialioji intelektinės nuosavybės objekto laikmena teisiniu požiūriu yra kitas nuosavybės objektas, susijęs su atitinkamomis savarankiškoms daiktinėms teisėms³⁶ (tam pritaria ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika³⁷). Perleidžiant nuosavybės teises į materialų daiktą – kūrybinės veiklos rezultato laikmeną, visos intelektinės nuosavybės teisės savaime neperleidžiamos. Intelektinės nuosavybės teisės turi būti perleidžiamos atskirai³⁸. Įkeičiant intelektinės nuosavybės teises labai svarbu aiškiai įvardinti, kad intelektinės nuosavybės teisės yra įkeičiamos kaip atskiras civilinės apyvartos objektas, atskirai nuo materialiuoju laikmenų, kuriose jos galimai yra užfiksuotos. Atsižvelgiant į tai, šiame darbe autorius stengsis apsiriboti tik intelektinių nuosavybės teisių kaip atskiro civilinės apyvartos objekto įkeitimo analize.

Pažymėtina, kad įkeitimo sutarties sudarymo forma priklauso nuo to, ar įkeitimo objektas perduodamas įkaito turėtojui, ar paliekamas įkaito davėjui, ar perduodamas trečiajam asmeniui³⁹. Kai įkeičiamos intelektinės nuosavybės teisės yra perduodamos įkaito turėtojui (gavėjui), užtenka rašytinės įkeitimo sutarties. Ši sutartis gali būti sudaroma kaip atskira įkeitimo sutartis arba susitarimas dėl įkeitimo gali būti įtrauktas į sandorį, iš kurio atsiranda pagrindinė prievolė⁴⁰. Tačiau dažniausiai abi šalys yra suinteresuotos, kad intelektinės nuosavybės teisė liktų pas jos savininką (šį aspektą autorius išsamiau aptars nagrinėdamas skirtingus intelektinės nuosavybės įkeitimo objektus). Taigi, jeigu sutarties šalys nusprendžia, kad intelektinės nuosavybės teisės lieka įkaito davėjui, įkeitimo sutartį ir įkeitimo objekto savininko vienašalį pareiškimą įkeisti intelektinės nuosavybės teises turi patvirtinti notaras ir jie registruojami hipotekos registre⁴¹. Registravimas hipotekos registre kelia iššūkių kai kurių intelektinės nuosavybės teisės objektų atžvilgiu ir autorius šiame darbe stengsis aptarti su tuo susijusias problemas.

---

³⁶ STONKIENĖ, M. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2011, p. 14.

³⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. liepos 5 d. nutarimas dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 214–10 straipsnio 1 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai (Valstybės žinios, 2000, Nr. 56 – 1669).

³⁸ STONKIENĖ, M. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2011., p. 14.

³⁹ PETRAUSKAITĖ D. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Ketvirtoji knyga. Daiktinė teisė. XII skyrius. Įkeitimas (4)*. Justitia, 2004, Nr. 4, p. 12.

⁴⁰ LR CK 4.209 str. 1 ir 3 d..

⁴¹ LR CK 4.209 str. 2 d.

Ir teisės doktrina, ir pozityvioji teisė intelektinę nuosavybę skiria į dvi rūšis: autorių teisę ir pramoninės nuosavybės teisę. Todėl siekiant aiškiai apibrėžti įkeitimo objektą, aptarsime atskirus intelektinės nuosavybės objektus.

1.1. Įkeitimo atribojimas nuo hipotekos

Pagrindinis įkeitimo teisės požymis, skiriantis ją nuo hipotekos, yra įkeitimo objektas. Įkeitimo objektais gali būti laikomi visi civilinių teisių objektai, kurie nepriskiriami nekilnojamiesiems daiktams. Įkeitimas taip pat neriboja šalių teisių pasirenkant asmenį, kuriam bus perduotas saugoti įkeitimo objektas. Priklausomai nuo aplinkybių, kreditoriaus ir įkaito davėjo interesų, jis gali būti perduotas kreditoriui, paliekamas įkaito davėjui ar perduodamas trečiajam asmeniui saugoti⁴².

1.2. Augalų veislės kaip įkeitimo objektas

Augalų veislių teisinė apsauga (angl. *plant variety rights*) arba dar kitaip žinoma kaip augalų veislių selekcininkų teisių apsauga (angl. *plant breeders' rights*) – intelektinės nuosavybės teisė, suteikiama augalų veislių selekcininkams, sukūrusiems naują augalų veislę⁴³. Augalų genetinių išteklių svarba žemės ūkiui, žmonių gerovei ir pasaulio ekonomikai yra neapskaičiuojama. Pasak Kalifornijos universiteto profesoriaus Stephen Brush (1994 m.), genetiniai ištekliai yra „viso maisto gamybos pagrindas bei raktas, siekiant išmaitinti vis labiau besiplečiančią žmoniją klimato kaitos ir kitų aplinkos pokyčių metu“ ir dėl to jos galbūt sudaro vieną svarbiausių biologinių išteklių kategoriją. Bet kuriuo atveju įvertinti augalų veislių ekonominę vertę yra sunku. Netiesiogiai jų vertę galima būtų nustatyti įvertinant produktų, pagamintų iš atitinkamų augalų veislių, pasaulinę pardavimo vertę⁴⁴. Remiantis „*Grand View Research, Inc*“ įmonės atliktu tyrimu, 2017 m. pasaulinės sėklų rinkos dydis buvo 49,79 milijardo JAV dolerių bei pagal prognozes šios rinkos dydis iki 2025 m. turėtų išsiplėsti iki 92.32 milijardų JAV dolerių⁴⁵. Pagal Augalų veislių

---

⁴² BARANAUSKAS, E., et al. *Daiktinė Teisė: Vadovėlis*. Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2010., p. 278.

⁴³ DUNN, J. D.; SEILER P. F. *Trade Secrets and Non-Traditional Categories of Intellectual Property as Collateral* [interaktyvus]. 2007, p. 7 [žiūrėta 2020 m. vasario 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.uncitral.org/pdf/english/colloquia/2secint/Seiler.pdf>>.

⁴⁴ DUTFIELD, G. *Intellectual property rights, trade and biodiversity: the case of seeds and plant varieties* [interaktyvus]. 1999, p. 5 [žiūrėta 2020 m. vasario 20 d.]. Prieiga per internetą: <<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.462.9487&rep=rep1&type=pdf>>.

⁴⁵ Biotechnology/GM Seeds. *Commercial Seeds Market Size, Share & Trends Analysis Report By Product (Maize, Soybean, Vegetable, Cereals, Cotton, Rice, Canola), 2019 – 2025* [interaktyvus]. 2019 [žiūrėta

apsaugos įstatymo 3 str. „*selekcininkui veislės teisinė apsauga suteikiama nustačius, kad veislė atitinka naujumo, išskirtinumo, vienodumo bei stabilumo reikalavimus, ir kai jai yra suteiktas reikalavimus atitinkantis pavadinimas*“. Pabrėžtina, kad augalų veislių kūrėjai, priklausomai nuo valstybėje galiojančios sistemos, turi galimybę augalų veisles apsaugoti arba kaip išradimus patentų forma, arba pagal *sui generis* sistemą, numatančią atskirą augalų veislių apsaugos sistemą jas įregistravus. Patentų įstatymo 2 str. 3 d. 2 p. numatyta formuluoatė „patentai neišduodami“ suponuoja, kad augalų veislės iš esmės gali būti laikomos išradimais, tačiau įstatymų leidėjas jas išskiria iš patentabilių objektų sąrašo, nes Lietuvoje yra nustatyta speciali augalų veislių apsaugos sistema⁴⁶. Tokia nuostata, kai augalų veislės nėra išradimų patentų apsaugos reguliavimo dalykas, taikoma Europos patentų konvencijos valstybėse narėse, nes 53 str. 3 p. yra įtvirtinta analogiška Patentų įstatymui nuostata⁴⁷. Atsižvelgdamos į augalų veislių specifiką, kitokius nei išradimams augalų veislės pripažinimui keliamus reikalavimus, savininko teisių įgyvendinimo specifiką, veislių apsaugos terminų galiojimo poreikį, daugelis valstybių pasirinko būdą priimti *sui generis* įstatymus⁴⁸. Dėl to augalų veislių apsaugą Lietuvoje reiktų atskirti nuo patentų apsaugos. Toks atskyrimas turi didelę reikšmę ir dėl augalų veislių teisinės apsaugos galiojimo termino. Remiantis Tarybos reglamento dėl augalų veislių teisinės apsaugos Bendrijoje⁴⁹ 19 str. „*augalų veislių teisinė apsauga Bendrijoje galioja iki 25-tų kalendorinių metų pabaigos, o vynuodžių ir medžių rūšių atveju – iki 30-tų kalendorinių metų, skaičiuojant nuo kitų teisinės apsaugos suteikimo veislei metų*“. Remiantis Augalų veislių apsaugos įstatymo 22 str. 1 d. „*bulvių, medžių, uogakrūmių ir vynuodžių veislių teisinė apsauga galioja 30 metų, o visų kitų augalų – 25 metus nuo įrašymo į Saugomų veislių sąrašą dienos*“. Tiek reglamentas, tiek ir Augalų veislių apsaugos įstatymas leidžia apsaugos laikotarpį pratęsti, bet ne ilgiau kaip 5 metams. Svarbu tai, kad šis laikotarpis yra ilgesnis negu patentų apsaugos laikotarpis, tačiau, jeigu įkeitimas atliekamas pasauliniu mastu, reikia atkreipti dėmesį, kad kitose šalyse toks laikotarpis gali būti trumpesnis. Remiantis Tarptautine konvencija dėl naujų augalų veislių apsaugos (UPOV), kurios 19 str. yra nustatyta, kad „*selekcininkui teisės suteikiamos laikotarpiui, kuris neturi būti trumpesnis kaip 20 metų nuo selekcininko teisių suteikimo dienos bei medžių ir vynuodžių*

2020 m. balandžio 9 d.]. Prieiga per internetą <<https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/commercial-seeds-market>>.

⁴⁶ BIRŠTONAS, R., et al. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 498.

⁴⁷ *ibid.*, p. 498.

⁴⁸ *ibid.*, p. 498.

⁴⁹ 1994 m. liepos 27 d. Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 2100/94 dėl augalų veislių teisinės apsaugos Bendrijoje, OL, 1994, L 227, p. 1 – 30 (toliau – Augalų veislių teisinės apsaugos reglamentas).

atžvilgiu šis laikotarpis neturi būti trumpesnis kaip 25 metai nuo minėtos dienos“ (ši minimalų laikotarpį taiko tokios valstybės kaip Jungtinės Amerikos Valstijos).

Augalų veislių apsaugos įstatymo 26 str. nurodo selekcininko teisę duoti sutikimą asmenims atlikti veiksmus, susijusius su saugomos veislės dauginamąja medžiaga. Šio straipsnio antroje dalyje asmeniui, nesudariusiam licencinės sutarties arba negavusiam selekcininko raštiško sutikimo dėl veislės, kuriai suteikta teisinė apsauga, dauginamosios medžiagos panaudojimo, draudžiama atlikti bet kokius šio straipsnio 1 dalyje nurodytus veiksmus, susijusius su saugomos veislės dauginamąja medžiaga. Tokios teisės taip pat yra nurodytos ir Augalų veislių teisinės apsaugos reglamento 13 straipsnio 2 ir 3 dalyje. Šiose nuostatose augalų veislės apsaugos poveikis yra apibrėžtas nustatant „pakopinės apsaugos“ sistemą, kurią sudaro „pirminė apsauga“, apimanti augalų veislės dauginamąją medžiagą, ir „antrinė apsauga“, taikoma surinktai augalinei medžiagai⁵⁰. Svarbu atkreipti dėmesį, kad įkeitimo objektu gali būti laikoma ne tik augalų veislės dauginamoji medžiaga, bet ir surinkta augalinė medžiaga. LR CK 4.201 str. 3 d. nurodo, kad, jeigu įstatymuose ar įkeitimo sandoryje nenustatyta kitaip, daikto įkeitimas apima ir daikto priklausinius bei neatskirtus vaisius. Todėl, įkeičiant selekcininko teises, svarbu įkeitimo sutartyje aptarti, ar yra įkeičiama surinkta augalinė medžiaga.

Pažymėtina, kad ESTT vertinimu, augalų veislės vaisiai, kurie negali būti naudojami kaip dauginamoji medžiaga, neturi būti laikomi gautais „naudojant augalų veislės dauginamąją medžiagą be leidimo“, kaip tai suprantama pagal Augalų veislių teisinės apsaugos reglamento 13 straipsnio 3 dalį (byloje medelynas šią dauginamąją medžiagą padaugino ir ūkininkui pardavė laikotarpiu nuo minėtos augalų veislės apsaugos Bendrijoje paraiškos paskelbimo iki apsaugos suteikimo)⁵¹. Augalų veislių apsauga nėra susijusi su selekcininko asmeniu ir gali būti perleista remiantis Augalų veislių apsaugos įstatymo 2 straipsnio 4 dalimi. Įrašytos į Saugomų veislių sąrašą veislės selekcininkas yra laikomas veislės savininku materialinės nuosavybės instituto taikymo prasme, jo teisės iš esmės atitinka išradimo patento savininko ar kito pramoninės nuosavybės savininko teisių turinį⁵². Atsižvelgiant į tai, selekcininko teisės gali būti įkeistos, t. y. tapti įkeitimo objektu. Reikia atkreipti dėmesį, kad selekcininko teisės nėra absoliučios, jos gali būti apribotos ar netaikomos, remiantis Augalų veislių apsaugos įstatymo 28 ir 29 straipsniuose nustatytais

---

⁵⁰ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2019 m. rugsėjo 18 d. generalinio advokato Henrik Saugmandsgaard Øe išvada byloje *Club de Variedades Vegetales Protegidas* prieš *Adolfo Juan Martínez Sanchís* C-176/18., EU:C:2019:758.

⁵¹ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2019 m. gruodžio 19 d. sprendimas byloje *Club de Variedades Vegetales Protegidas* prieš *Adolfo Juan Martínez Sanchís* C-176/18., EU:C:2019:1131.

⁵² BIRŠTONAS, R., et al. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 509.

atvejais ir pagrindais. Įdomu, kad bene vieninteliame Augalų veislių apsaugos įstatyme yra įtvirtintos ir pramoninės nuosavybės objekto – augalų veislės – teisių savininko pareigos. Saugomų veislių sąrašo tvarkytojo nurodymu selekcininkas privalo pateikti saugomos veislės dauginamosios medžiagos pavyzdžius veislės kontroliniam pavyzdžiui atnaujinti arba platinamos veislės tapatumui ir kitoms savybėms patikrinti⁵³.

Visos Lietuvos Respublikoje saugomos augalų veislės, kuriomis suteikta teisinė apsauga, įrašomos į Lietuvos Respublikoje saugomų augalų veislių sąrašą, tvarkomą Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos⁵⁴. 2020 m. vasario 24 d. Lietuvos Respublikos Saugomų veislių sąrašė buvo įrašyta 111 veislių⁵⁵. Tačiau šiame registre yra pateikiama informacija tik apie selekcininką ir jo atstovą, o įkeitimo paskelbimas nenumatytas įstatyme, todėl, net ir įkeitus šias teises, šis faktas nebūtų viešinamas.

1.3. Autorių teisės bei gretutinės teisės kaip įkeitimo objektas

Autorių teisės atsiradimą paskatino galimybė mechaniniu būdu tiražuoti kūrinius, siejama su J. Gutenbergo XV a. išrastu knygų tiražavimo būdu (spausdinimu, naudojant liejamąsias raidžių formas ir presą) – poligrafija. XVI a. poligrafija tapo manufaktūra, atsirado naujos profesijos (spaustuvininkai, knygų prekeiviai ir kt.), susiklostė nauji gamybiniai, verslo santykiai⁵⁶. Anglų filosofo John Locke nuosavybės teorija tinka ir intelektinei nuosavybei bei autorių teisėm. Autorius, savo darbu sukūręs kūrinį, turi turėti galimybę naudotis iš savo kūrinio uždirbtais vaisiais⁵⁷. Nors pagal autorių teisę saugomų teisių apsauga pasireiškia kultūros srityje ir tokia apsauga skatina kūrybos bei kultūros vystymąsi, kūrinio ekonominis aspektas jo kūrėjui visada buvo svarbus. Siekiant atskleisti šį įkeitimo objektą, reikia pažymėti, kad kontinentinė autorių teisė skiria autorių teises į: autorių teises ir gretutines teises. Norėdamas parodyti jų skirtumus, šias teises autorius nagrinėja atskirai.

---

⁵³ Augalų veislių apsaugos įstatymo 31 str.

⁵⁴ Įsteigta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos 2010 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 461.

⁵⁵ Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos. *Lietuvos Respublikoje saugomų augalų veislių sąrašas* [interaktyvus]. 2020 [žiūrėta 2020 m. vasario 24 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.vatz.um.lt/uploads/documents/saugomu_augalu_veisliu_sarasas_5.doc>.

⁵⁶ STONKIENĖ, M. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2011, p. 37.

⁵⁷ HUGHES, J. *The Philosophy of Intellectual Property*. [interaktyvus]. 1988 [žiūrėta 2020 m. vasario 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://cyber.harvard.edu/IPCoop/88hugh.html>>.

1.3.1. Autorių teisės kaip įkeitimo objektas

Autorių teisės objektas yra kūrinys. Sukūrus kūrinį, atsiranda autorių teisės reguliuojami teisiniai santykiai⁵⁸. ATGTĮ 4 str. 1 d. nurodo, kad autorių teisių objektai – originalūs literatūros, mokslo ir meno kūriniai, kurie yra kokia nors objektyvia forma išreikštas kūrybinės veiklos rezultatas. Autorių teisių įkeitimo vertė gali būti milžiniška. Pavyzdžiui, amerikiečių rašytojas James Petterson gavo 100 – 150 milijonų dolerių autorinį atlyginimą už leidimą spausdinti 17 jo knygų⁵⁹, o Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentas Barakas Obama pasirašė sutartį dėl 65 milijonų dolerių avanso už jo būsimos knygos autorines teises⁶⁰. Taigi, autoriai, kuriems priklauso išimtinės turtinės autorių teisės, gali turėti aiškia paskatą įkeisti savo turimas turtines teises.

Vienas pirmųjų pionierių autorių teisių įkeitimo srityje buvo Didžiosios Britanijos muzikantas David Bowie, kuris 1997 m. privačiai išleido 55 milijonų dolerių vertės obligacijas, užtikrintas atlikėjo autorinėmis teisėmis bei ateities autoriniais atlyginimais (angl. *royalties*). Ši obligacijų emisija net gavo išskirtinį pavadinimą – „Bowie obligacijos“ (angl. *Bowie bonds*)⁶¹. Pažymėtina, kad iki tol autoriniai atlyginimai, gaunami iš muzikos kūrinių, dar niekada nebuvo pasitelkti kaip skolinimosi užtikrinimo priemonė, kadangi sunku užtikrinti būsimų piniginių lėšų srautus (angl. *future cash flow*). Obligacijos buvo išleistos su fiksuotomis 7,9 procento palūkanomis ir vidutiniu 15 metų išpirkimo terminu⁶². Jose nustatyta, kad suėjus obligacijų išpirkimo terminui, įkeistos autorių teisės grįš David Bowie su sąlyga, kad obligacijos bus pilnai išpirktos. Kredito linijos (angl. *credit lines*), kuriomis buvo grindžiamas sandoris, buvo suprojektuotos taip, kad sumažėjus autorinių atlyginimų įmokoms, kitos kredito linijos kompensuotų ir padengtų periodinius obligacijų mokėjimus⁶³. Bowie obligacijos buvo galutinai išpirktos 2007 m. ir ši sėkminga obligacijų

---

⁵⁸ MIZARAS, V. *Autorių teisė*. I tomas Vilnius: Justitia, 2008, p.161.

⁵⁹ The Guardian. *Printing money: 10 of the richest book deals of all time*. [interaktyvus]. 2017 [žiūrėta 2020 kovo 3 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.theguardian.com/books/2017/mar/01/richest-book-deals-of-all-time-hillary-clinton-james-patterson>>.

⁶⁰ Financial Times. *Record-breaking auction for Obamas' book deal tops \$65m*. [interaktyvus]. 2017 [žiūrėta 2020 m. kovo 3 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.ft.com/content/6da8931a-fde2-11e6-96f8-3700c5664d30>>.

⁶¹ CHU, N. *Bowie Bonds: A Key to Unlocking, the Wealth of Intellectual Property* p. 471 [interaktyvus]. Iš *21 Hastings Comm. & Ent. L.J.* 469, 1998 [žiūrėta 2020 m. kovo 7 d.]. Prieiga per internetą: <<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/hascom21&i=499>>.

⁶² SYLVA, J. B. *Bowie Bonds Sold for Far More Than a Song: The Securitization of Intellectual Property As a Super-Charged Vehicle for High Technology Financing* [interaktyvus]. 1999 [žiūrėta 2020 m. kovo 7 d.]. Prieiga per internetą: <<https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/sccj15&collection=journals&id=203&startid=&endid=238>>.

⁶³ *ibid*.

emisija atvėrė kelią pelningam muzikantų autorių teisių įkeitimui bei suteikė finansuotojams naujų idėjų⁶⁴.

Kadangi, remiantis LR ATGĮ 50 str., autorius gali perleisti savo turimas turtines teises, tai darytina išvada, kad šias teises galima įkeisti. Svarbu paminėti, kad vis dėlto tiek bendrojoje, tiek ir kontinentinėje teisėje autorių teisės turi tam tikrų apribojimų, į kuriuos reikia atkreipti dėmesį. Daugumos valstybių galiojančiuose autorių teises reguliuojančiuose įstatymuose yra skiriamos autorių asmenines neturtinės⁶⁵ ir turtinės teises⁶⁶. Tai rodo, kad šiuolaikinė autorių teisė pripažįsta dvejopą jos funkciją. Viena vertus, autorių teisė, suteikdama autoriui turtinės teises, užtikrina ekonominį dalyvavimą naudojant jo kūrinį, kita vertus, siekiama saugoti autoriaus neturtinius interesus, turint omenyje, kad autoriui yra svarbu, kaip ir kokiomis aplinkybėmis jo kūrinys bus naudojamas, kaip bus įvardintas. Ši dviguba autorių teisės struktūra matoma ir 1886 metų Berno literatūros ir meno apsaugos konvencijoje⁶⁷, kurioje, be autoriaus turtinių teisių, 6bis straipsnyje numatytos ir autorinės asmeninės neturtinės teisės⁶⁸. Šis atskyrimas yra labai svarbus, kadangi įkeitimo objektu laikomos tik autoriaus turtinės teisės. Autorių neturtinės teisės yra neatskiriama susijusios su autoriaus asmeniu ir šios teisės iš esmės nedalyvauja civilinėje apyvartoje⁶⁹. Remiantis ATGĮ, autoriaus asmeninės neturtinės teisės kitiems asmenims pagal įstatymą ar sutartį neperduodamos, taip pat jos negali būti paveldėtos⁷⁰. Teisės doktrinoje vyrauja nuomone, kad tik neperduodamos neturtinės autorių teisės gali užtikrinti asmeninius neturtinius autoriaus interesus, nes tokia nuostata siekiama apsaugoti autorių nuo jo paties, t. y. užkirsti kelią finansiniams sumetimais neturtinėmis teisėmis naudotis amoraliai⁷¹.

Šių asmeninių neturtinių teisių egzistavimas ir neperleidžiamumas kelią rimtą riziką įkeitimo sandoriui. Autoriaus asmeninės neturtinės teisės (autorystės teisė⁷², teisė į autoriaus vardą⁷³, teisė į kūrinio neliečiamybę⁷⁴) nenustoja galioti net po jo mirties ir yra

---

⁶⁴ Plačiau galima pasiskaityti apie „Bowie obligacijas“: Financial times. *A short history of the Bowie Bond* [interaktyvus]. 2016 [žiūrėta 2020 m. kovo 7 d.]. Prieiga per internetą: <<https://ftalphaville.ft.com/2016/01/11/2149761/a-short-history-of-the-bowie-bond/>>.

⁶⁵ ATGĮ 14 str.

⁶⁶ ATGĮ 15 str.

⁶⁷ Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos. *Valstybės žinios*, 1995, nr. 40 – 988 (toliau – Berno konvencija).

⁶⁸ MIZARAS, V. *Autorių teisė*. I tomas. Vilnius: Justitia, 2008, p. 283.

⁶⁹ *ibid.*, p. 284.

⁷⁰ ATGĮ 14 str. 2 d., 38 str. 4 d.

⁷¹ BIRŠTONAS, R., et al. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 128.

⁷² ATGĮ 14 str. 1 d. 1 p..

⁷³ ATGĮ 14 str. 1 d. 2 p..

⁷⁴ ATGĮ 14 str. 1 d. 3 p.

saugomos jo testamentu nurodytam asmeniui, jo įpėdiniams⁷⁵, o jei jų nėra, apsaugą įgyvendina Vyriausybės įgaliota institucija (Lietuvos Respublikos kultūros ministerija⁷⁶). Todėl, jei naujasis turtinių autorių teisių įgijėjas nuspręs iškraipyti ar kitaip pakeisti kūrinį, jis galimai susidurs su autoriaus, jo įpėdinių ar Vyriausybės prieštaravimu. Dėl to, nors ir šių teisių negalima perduoti, svarbu atsakyti į klausimą, ar autorius galėtų šių teisių atsisakyti? Jeigu autorius atsisakytų savo asmeninių neturtinių teisių, realizavimo atveju jos nepereitų įkaito turėtojui (kreditoriui), tačiau teisinis neaiškumas būtų panaikintas ir naujasis autorių teisių savininkas galėtų nebijoti ateityje autoriaus, jo įpėdinių ar Vyriausybės teisminių ginčų dėl galimai pažeistų asmeninių neturtinių teisių.

Pažymėtina tai, kad kai kurios neturtinės teisės turi sąlytį su turtinėmis teisėmis (pvz., teisė į kūrinio neliečiamybę susijusi su kūrinio perdirbimo teise). Lietuvoje tai nulemia savitas jų įgyvendinimo galimybės, pasireiškiančias savanorišku galimybių naudotis asmeninėmis neturtinėmis teisėmis suvaržymu⁷⁷. Neretai autorius, įgyvendindamas turtines teises, turi prisiimti įsipareigojimų, susijusių su asmeninių neturtinių teisių įgyvendinimu⁷⁸ (pavyzdžiui, kūrinio vientisumo teisės kontekste – redaktoriaus ar korektoriaus pakeitimų kūrinyje⁷⁹), todėl negalima teigti, kad asmeninių neturtinių teisių įgyvendinimas negali būti jokių susitarimų dalyku⁸⁰. Tačiau profesorės Marijos Stonkienės nuomone, visiško autorių asmeninių neturtinių teisių atsisakymo negali būti, t. y. dėl asmeninių neturtinių teisių apsaugos ypatumų gali būti tariamasi perduotų atitinkamų turtinių teisių įgyvendinimo kontekste. Lietuvoje šios teisės ginamos nepriklausomai nuo jų subjektų valios (autorių sandoriai dėl tokio teisių perleidimo yra negaliojantys)⁸¹. Darbo autoriaus nuomone, dėl teisinio neapibrėžtumo kūrinio autoriaus asmeninių neturtinių teisių įgyvendinimas turi būti detaliam aptartas įkeitimo sutartyje. Vis dėlto pažymėtina, kad atsisakyti visų savo asmeninių neturtinių teisių sudarant įkeitimo sandorį neturėtų būti galima. Nors kūrinio autoriaus turtinės teisės tampa civilinės apyvartos objektu, tačiau autoriaus kūrinys neturėtų būti išdankomas dėl įkaito turėtojo (kreditoriaus) įgeidžio. Į šį autorių teisės dvilypumą labai svarbu atkreipti dėmesį įkeičiant autorių teises.

Svarbu paminėti, kad kiekvienas kūrinio panaudojimo būdas yra savarankiškas, todėl ir turtinės teisės yra savarankiškos. Šis bruožas lemia, kad, pirma, kiekvienam kūrinio

---

⁷⁵ ATGTĮ 49 str. 2 d.

⁷⁶ Dėl Autorių ir atlikėjų asmeninių neturtinių teisių apsaugos tvarkos patvirtinimo: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas. 2003 m. rugpjūčio 12 d. Nr. 1018. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 80 – 3655.

⁷⁷ STONKIENĖ, M. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2011, p. 96

⁷⁸ BIRŠTONAS, R., et al. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 128.

⁷⁹ STONKIENĖ, M. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2011, p. 96

⁸⁰ BIRŠTONAS, R., et al. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 128.

⁸¹ *ibid.*, p. 96.

naudojimo būdai turi būti gautas autoriaus leidimas. Antra, turtinių teisių savarankiškumas apibrėžia tai, kad kiekvienas subjektas, norintis naudoti kūrinį atitinkamu būdu, turi gauti atskirą teisių turėtojo leidimą⁸².

ATGĮ 15 str. 1 d. pateikiamas autoriaus turtinių teisių katalogas, tačiau, nors sąrašas atrodo suformuluotas kaip baigtinis, *numerus clausus* principas autorių turtinių teisių atveju netaikomas ir šiame straipsnyje nurodomi iš esmės visi objektyviai įmanomi naudojimo būdai⁸³. Dėl šios priežasties kiekviena įkeičiama turtinė teisė turi būti konkrečiai nurodyta įkeitimo sutartyje, kadangi tai yra susiję su turtinių teisių įvertinimu – nuo to priklauso įkeičiamo turto vertė. Pavyzdžiui, autorius įkeičia platinimo teisę, tačiau atgaminimo teisė lieka neįkeista. Jeigu kreditorius pageidauja, kad įkaito davėjas įkeistų visas turtines teises, tai turėtų būti aiškiai nurodoma įkeitimo sutartyje.

Dažniausiai abi pusės suinteresuotos, kad autoriui liktų įkeistos jo teisės, o nebūtų perkeltos įkaito turėtojui (gavėjui). Bowie obligacijų atveju esminis dalykas buvo tai, jog David Bowie išsaugojo savo muzikinių kompozicijų autorių teises, kadangi iš autorių teisių, muzikos leidybos licencijų bei iš įrašų pardavimo gaunamos pajamos buvo pagrindinis finansinis turtas, kuris įkeitė obligacijas⁸⁴.

Taip pat yra svarbu paminėti, kad, remiantis Berno konvencija, naudojimuisi autorių teisėmis ir jų įgyvendinimui negalioja jokie formalumai – skirtingai nuo pramoninės nuosavybės objektų tai reiškia, kad šios teisės nėra registruojamos ir galioja nuo jų sukūrimo⁸⁵. Kai kuriose šalyse yra atitinkami registrai, kuriuose skelbiamas kūrinio sukūrimas – pavyzdžiui, JAV veikia *copyright* registras⁸⁶. Tai turi rimtą poveikį siekiant nustatyti autorių teisės egzistavimą ir apimtį, kūrinio autorių bei anksčiau sudarytas sutartis ir jų galiojimą.

Darbo autoriaus nuomone, siekiant įsigyti *bona fide*, svarbu, kad įkeitimo sutartis būtų užregistruota hipotekos registre, kitaip susiduriama su rimta rizika, kadangi nėra kito patikimo praktinio būdo nustatyti, ar dėl tų konkrečių autorių teisių nebuvo sudaryti keli įkeitimo sandoriai. Remiantis Lietuvos Respublikos hipotekos registro nuostatų⁸⁷ 15.15

---

⁸² MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė*. I tomas. Vilnius: Justitia, 2008, p. 351.

⁸³ *ibid.*, p. 351.

⁸⁴ SYLVA, J. B. *Bowie Bonds Sold for Far More Than a Song: The Securitization of Intellectual Property As a Super-Charged Vehicle for High Technology Financing* [interaktyvus]. 1999 [žiūrėta 2020 m. kovo 7 d.]. Prieiga per internetą: <<https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/sccj15&collection=journals&id=203&startid=&endid=238>>.

⁸⁵ Berno konvencija 5 str. 2 d.

⁸⁶ Tačiau Jungtinių Amerikos Valstijų autorių teisės galioja nepriklausomai nuo registravimo *copyright* registre. Registravimas yra viena iš teisių įgyvendinimo prielaidų.

⁸⁷ Dėl Lietuvos Respublikos hipotekos registro reorganizavimo ir Lietuvos Respublikos hipotekos registro nuostatų patvirtinimo: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas. 2001 m. spalio 18 d. Nr. 1246. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 90 – 3173 (toliau – Hipotekos registro nuostatos).

punktu, sutartinis įkeitimo objektas turi būti aprašomas įkeitimo lakšte. To, autoriaus nuomone, turėtų užtekti jo identifikavimui, ir autorių teisės šiuo būdu gali būti paskelbtos (sudėtingesnė viešinimo problema aptariama darbo 1.7 punkte). Taip pat šią problemą padėtų sušvelninti įkaito davėjo suteiktas aiškus arba numatomas pareiškimas ar garantija (angl. *representation or warranty*), kad kūrinys yra originalus ir nepažeidžia trečiųjų asmenų teisių⁸⁸.

Autorių turtinės teisės, remiantis ATGTĮ ir Lietuvoje galiojančiais įstatymais (bendra taisyklė), saugomos visą autoriaus gyvenimą ir 70 metų *post mortem auctoris*, nepaisant kūrinio teisėto pirmojo viešo paskelbimo datos⁸⁹. Autorių turtinės teisės į kūrinį, sukurtą bendraautorystės pagrindu, galioja visą bendraautorių gyvenimą ir 70 metų po paskutinio bendraautorio mirties⁹⁰. Šis apsaugos terminas yra vienas ilgiausių iš intelektinės nuosavybės teisių ir turėtų būti dėl to patrauklus paskoloms, kurių laikotarpiai yra ilgi. Berno konvencijos šalių autorių teisės yra saugomos 50 metų⁹¹, tačiau remiantis Europos Sąjungos direktyva dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų 1 str. 1 d. „*literatūros ar meno kūrinio autoriaus teisės, remiantis Berno konvencijos 2 straipsniu, galioja visą autoriaus gyvenimą ir 70 metų po jo mirties nepriklausomai nuo kūrinio teisėto viešo paskelbimo datos*“⁹². Taigi, visose Europos Sąjungos šalyse bus suteikiamas toks pats autorių teisių apsaugos terminas kaip Lietuvoje. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Jungtinėse Amerikos Valstijose autorių teisių apsauga priklauso nuo saugomo kūrinio paskelbimo datos ir ar jis apskritai buvo paskelbtas. Bendra taisyklė – autorių darbai, sukurti po 1978 m. sausio 1 d. literatūros ar meno kūrinio autoriaus teisės galioja visą autoriaus gyvenimą ir 70 metų po jo mirties. Jeigu darbas yra anoniminis, atliktas darbuotojo (angl. *work made for hire*) arba autorius turi pseudonimą, autorių teisės saugomos 95 metus nuo pirmo paskelbimo datos arba 120 metų nuo jo sukūrimo, priklausomai kas nutinka anksčiau⁹³.

---

⁸⁸ BRAMSON, R. S. *Intellectual Property as Collateral - Patents, Trade Secrets, Trademarks and Copyrights* [interaktyvus]. 1981, p. 1575 [žiūrėta 2020 m. vasario 11 d.]. Prieiga per internetą: <<https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/busl36&collection=journals&id=1667&startid=&end=1704>>.

⁸⁹ ATGTĮ 34 str.

⁹⁰ ATGTĮ 35 str.

⁹¹ Berno konvencijos 7 str. 1 d.

⁹² 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (EB) Nr. 2006/116 dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų (kodifikuota redakcija). OL, 2006 L 372, p. 12 – 18.

⁹³ Remiantis Jungtinių Amerikos Valstijų Autorinių teisių biuro (angl. *United States Copyright Office*) pateiktais duomenimis. The United States Copyright Office. *How Long Does Copyright Protection Last?* [interaktyvus]. 2020 [žiūrėta 2020 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.copyright.gov/help/faq/faq-duration.html>>.

Taigi, galiojimo terminai yra pakankamai ilgi ir įkeitimo sandoriui jie turėtų būti svarbūs, tačiau ne tokie aktualūs kaip kitų intelektualinės nuosavybės teisių objektų atveju⁹⁴.

Kalbant apie autorių teises, svarbu atkreipti dėmesį į teritorialumo problemą. Autoriui, sukūrusiam kūrinį, neatsiranda vienos, pasauliniu mastu galiojančios autorių teisės: jo teisinė padėtis skirtingose valstybėse nevienoda, nes jis gali turėti tik atskirų nacionalinių autorių teisių visumą. Atskirų jurisdikcijų nacionalinių autorių teisės įstatymų suteikiamos teisės gali skirtis tiek turinio, tiek apimties, tiek teisių subjektiškumo atžvilgiu⁹⁵. Pagal Berno konvencijos 6bis str. autorių turtinės teisės gali būti perduotos (tačiau autorius turi teisę ginti savo asmenines neturtines teises), dėl to gali būti įkeistos. Remiantis Berno konvencijos 5 str. įtvirtintu nacionalinės apsaugos režimu, saugomi kūriniai autoriai naudojami tomis teisėmis, kurias tų šalių atitinkami įstatymai jų piliečiams suteikia dabar ar suteiks ateityje. Dėl to, jei įkeitimo sutartis turi užsienio elementą, kiekvienu atveju reiktų atkreipti dėmesį į konkrečioje valstybėje įtvirtintas galimybes įkeisti autorių turtines teises.

1.3.2. Gretutinės teisės kaip įkeitimo objektas

Autorių teisė plačiai suprantama ne tik kaip autorių teisių į kūrinį apsauga, bet ir kaip institutas, kurio reguliavimo dalykas yra kitų subjektų teisės į jų atliekamos veiklos, dažniausiai susijusios su kokio nors kūrinio perteikimu visuomenei, rezultatus⁹⁶. ATGTĮ III skyriuje (51 – 60 str.) reguliuojamos gretutinės teisės. Įstatyme yra formaliai išskirtos keturios grupės subjektų, kuriems suteikiamos gretutinės teisės: atlikėjai, fonogramų gamintojai, transliuojančios organizacijos ir audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmojo įrašo gamintojai, taip pat fizinis arba juridinis asmuo, kuriam perėjo išimtinės gretutinės teisės. Dėl to gretutinių teisių objektai yra: kūrinio atlikimas, fonograma, audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmasis įrašas, transliuojančiosios organizacijos radijo ir (ar) televizijos transliacija⁹⁷.

---

⁹⁴ Kitų šalių autorių turtinių teisių galiojimo terminus galima pasitikrinti interneto enciklopedijoje „Vikipedija“. Wikipedia. *List of countries' copyright lengths* [interaktyvus]. 2020 [žiūrėta 2020 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries%27_copyright_lengths>.

⁹⁵ MIZARAS, V. *Intelektinės nuosavybės teisės klausimai Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktikoje* [interaktyvus]. 2012 [žiūrėta 2020 m. balandžio 15 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.mruni.eu/upload/iblock/f06/016_mizaras.pdf>.

⁹⁶ MIZARAS, V. *Autorių teisė*. II tomas. Vilnius: Justitia, 2009, p. 27.

⁹⁷ ATGTĮ 2 str. 11 d.

Taikomas autorių teisių ir gretutinių teisių koegzistavimo principas leidžia jas atskirti ir nagrinėti atskirai, kadangi jos egzistuoja savarankiškai, tačiau vienos kitų nepanaikina⁹⁸. Tačiau, siekiant sumažinti autorių teisių ir gretutinių teisių konfliktus, gretutinių teisių subjektams suteikiamos tik tos teisės, kurios aiškiai numatomos įstatymuose. Kitaip tariant, gretutinių teisių atveju yra taikomas *numerus clausus* principas, t. y. *de lege lata* negalima išplėsti gretutinių teisių apsaugos daugiau, negu reglamentuota įstatyme⁹⁹. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad gretutinių teisių subjektams suteikiamos tik tam tikros turtinės teisės, išskyrus atlikėjus, kuriems suteikiamos ir asmeninės neturtinės teisės. Toks reguliavimas pagrįstas gretutinių teisių subjektų turimu išimtiniai ekonominiu interesu, nes jų veiklos rezultatas susijęs su organizacinėmis, techninėmis ir finansinėmis investicijomis¹⁰⁰.

ATGTĮ taip pat numatomas trumpesnis gretutinių teisių galiojimo terminas, lyginant su autorių turtinių teisių galiojimo terminais (pagal bendrą taisyklę 50 metų nuo tam tikro juridinio fakto, tačiau šis terminas gali būti ilgesnis ir siekti 70 metų¹⁰¹). Taip pat, kaip ir autorių teisių atveju, atlikėjų asmeninės neturtinės teisės saugomos neterminuotai¹⁰². Net ir trumpesnis terminas, darbo autoriaus nuomone, neturėtų atgrasyti kreditoriaus priimti gretutinės teisės kaip įkeitimo objekto, kadangi šio periodo turėtų visiškai užtekti daugumai prievolių užtikrinti¹⁰³.

Gretutinių teisių ekonominis pobūdis patvirtina, kad šios teisės gali būti civilinės apyvartos objektu ir jas galima perleisti pagal ATGTĮ 52 str. Tačiau, kaip ir autorių teisių bei duomenų bazių gamintojų (*sui generis*) teisių atveju, nėra gretutinių teisių registro. Dėl to, darbo autoriaus nuomone, joms turi būti taikomi tokie patys apsaugos standartai, kaip ir įkeičiant autorių teises.

1.4. Teisės į dizainą kaip įkeitimo objektas

Pramoninio dizaino teisinės apsaugos objektas yra gaminių (produktų) išorinis vaizdas¹⁰⁴. Dizainas apibūdinamas kaip viso gaminio ar jo dalies vaizdas, sudarytas iš gaminio ir (arba)

---

⁹⁸ MIZARAS, V. *Autorių teisė*. II tomas. Vilnius: Justitia, 2009, p. 30.

⁹⁹ *ibid.*, p. 34.

¹⁰⁰ *ibid.*, p. 34.

¹⁰¹ ATGTĮ 59 str. nurodo visus gretutinių teisių galiojimo terminus.

¹⁰² ATGTĮ 59 str. 1 d.

¹⁰³ Finansinių technologijų (angl. *Fintech*) įmonė „Fundera“ išskyrė, kad verslui skiriamos paskolos gali būti nuo 3 – 6 mėnesių faktoringo atveju ir siekti iki 6 – 25 metų už valstybės suteikiamas paskolas. Bankų paskolos dažniausiai trunka 3 – 10 metų. Fundera. *Common Business Loan Terms: What You Need to Know* [interaktyvus]. 2020 [žiūrėta 2020 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.fundera.com/business-loans/guides/business-loan-terms>>.

¹⁰⁴ ERDMANN, W.; ROJAHN, S.; ir SOSNITZA, O. *Handbuch des Fachanwalts Gewerblichen Rechtsschutz*. Köln: Luchterhand, 2008, p. 1174.

jo ornamentikos specifinių savybių: linijų, kontūrų, spalvų, formos, tekstūros ir (arba) medžiagos (Dizaino įstatymo 2 str. 1 d., Direktyvos dėl teisinės dizaino apsaugos¹⁰⁵ 1 str. (a) p., Bendrijos dizaino reglamento¹⁰⁶ 3 str. (a) p.). Remiantis Dizaino įstatymu¹⁰⁷, pradinis dizaino registracijos galiojimo terminas yra 5 metai nuo paraiškos padavimo dienos. Šis terminas gali būti pratęstas iki 25 metų.

Dizaineris, sukūręs dizainą, turi: (i) asmenines neturtines teises ir (ii) teisę registruoti dizainą savo vardu. Asmeninės neturtinės teisės yra neperduodamos kitiems asmenims, o teisė registruoti dizainą gali būti perduodama sutarties pagrindu kitiems asmenims arba paveldėta. Dizaino savininku yra asmuo, kurio vardu yra įregistruotas dizainas. Dizaino savininkas turi išimtinės teises į dizainą (Dizaino įstatymo 12 str. 2 d., 3 d. 1 p., 36 str. 1 d.). Dizaino savininku gali būti dizaineris, jeigu jo teisės perimtos – teisių perėmėjai, o tarnybinio dizaino atveju – darbdavys ar užsakovas. Taigi, dizaino savininkais gali būti tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys. Išimtinės teisės į dizainą taip pat gali būti perduodamos kitiems asmenims, paveldimos ar licencijuojamos.

Dizaino savininko išimtinės teisės į dizainą atsiranda nuo jo įregistravimo Lietuvos Respublikos valstybiniame patentų biure (toliau – VPB), registruojant Bendrijos dizainą – Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyboje (toliau – EUIPO). Svarbu pažymėti, kad šiuo atveju taikoma laikina apsauga nuo paraiškos padavimo datos (jei prašoma prioriteto, tai nuo prioriteto datos) iki dizaino registracijos liudijimo išdavimo datos). Kitaip, nei teisės registruoti dizainą atveju, ši teisė atsiranda tik nuo formalių veiksmų atlikimo. Laikinos apsaugos laikotarpiu registruoto Bendrijos dizaino paraiška kaip nuosavybės objektas taip pat gali būti naudojama kaip įkeitimo objektas¹⁰⁸.

Taigi, dizaino savininkas gali įkeisti savo teises į dizainą ir naudoti jas kaip įkeitimo objektą. Tai patvirtina Dizaino įstatymo 42 str., kuriame nustatyta, kad teisės į dizainą gali būti įkeistos. Pagal Hipotekos registro nuostatų 62.12 punktą, siekiant tvarkyti duomenis, hipotekos registras iš Lietuvos Respublikos dizaino registro gauna įkeisto dizaino identifikavimo kodą, pavadinimą, trumpą turto aprašymą ir turto savininko asmens duomenis. Gavęs hipotekos registro tvarkytojo pranešimą apie įkeistą dizainą, VPB teisės į dizainą įkeitimą įrašo į Lietuvos Respublikos dizaino registrą ir apie tai paskelbia VPB oficialiame biuletenyje. Kaip rodo VPB oficialiame biuletenyje nurodyti duomenys, nuo

---

¹⁰⁵ 1998 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva (EB) Nr. 98/71 dėl teisinės dizaino apsaugos. OJ, 1998 L 289, p. 28 – 35.

¹⁰⁶ 2001 m. gruodžio 12 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 6/2002 dėl Bendrijos dizaino. OJ, 2002 L 3, p. 1 – 24 (toliau – Bendrijos dizaino reglamentas).

¹⁰⁷ Dizaino įstatymo 34 str. 1 d.

¹⁰⁸ Bendrijos dizaino reglamento 34 str.

2015 m. sausio 26 d. iki 2020 m. kovo 25 d. buvo tik 5 teisių į dizainą įkeitimo atvejai¹⁰⁹. Darbo autorius daro išvadą, kad Lietuvoje šia daiktine teise yra naudojama itin retai, t. y. rečiau nei teisės į prekių ženklą įkeitimu.

Nors pradinis dizaino registracijos terminas yra 5 metai, kyla klausimas ar galima teisės į dizainą įkeisti iškart 25 metų laikotarpiui? Darbo autoriaus nuomone, tam apribojimų neturėtų kilti, kadangi pratęsiant dizaino galiojimo terminą, nesikeičia pats įkeitimo objektas (neatsiranda naujas registravimo numeris, nesikeičia teisių apimtis ir t.t.), tačiau įkeitimo sutartyje reiktų aptarti ir įpareigoti Dizaino savininką įvykdyti Dizaino įstatymo 35 str. nurodytus registracijos galiojimui pratęsti reikalingus reikalavimus arba paskirti įkaito turėtoją (kreditorių) jo atstovu, kad jis galėtų pratęsti registracijos galiojimą.

Svarbu aptarti ir Bendrijos dizaino suteikiamą apsaugą. Remiantis Bendrijos dizaino reglamento 29 str., registruotasis Bendrijos dizainas gali būti naudojamas kaip garantija arba būti teisių *in rem* dalyku. Taigi, Bendrijos dizainą galima įkeisti. Remiantis Bendrijos dizaino reglamento 37 str., į vieną sudėtinę registruotojo Bendrijos dizaino paraišką galima įtraukti kelis dizainus, tačiau kiekvienas sudėtinėje paraiškoje pateiktas dizainas gali būti nagrinėjamas atskirai. Dizainą galima įgyvendinti, licencijuoti, realizuoti į jį teises *in rem*, dizainas gali būti išieškojimo pagal vykdomąjį raštą ar bankroto proceso objektas, dizaino galima atsisakyti, jį pratęsti, paskirti, atidėti jo paskelbimą ar paskelbti negaliojančiu atskirai nuo kitų dizainų. Kitaip tariant, kiekvienas bendrijos dizainas, esantis sudėtinėje paraiškoje, gali būti įkeistas (taip pat ir licencijuojamas ar išieškomas) atskirai nuo kitų bendrijos dizainų¹¹⁰.

Lietuvoje saugomas registruotas nacionalinis dizainas (nesvarbu, pagal nacionalinę ar tarptautinę paraišką), taip pat – neregistruotas Bendrijos dizainas, kuris, kaip jau minėta šiame darbe, saugomas pagal Bendrijos dizaino reglamentą (Bendrijos dizaino reglamento 1 str. 2 d. (a) p.). Neregistruoto Bendrijos dizaino teisinės apsaugos atsiradimo pagrindas yra teisinis poelgis – padarymas viešai prieinamu visuomenei. Jis saugomas trejus metus nuo to, kai tapo pirmą kartą prieinamas Bendrijos visuomenei (Bendrijos dizaino reglamento 11 str. 1 d.). Neregistruoto Bendrijos dizaino atveju, Bendrijos dizaino reglamentas nurodo tik bendrą savininko teisę perleisti neregistruotą dizainą. Dėl to

---

¹⁰⁹ Lietuvos Respublikos valstybinis patentų biuras. *Valstybinio patentų biuro oficialus biuletenis* [interaktyvus]. 2020 [žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <<http://vpb.lrv.lt/lt/teisine-informacija/oficialus-biuletenis>>.

¹¹⁰ Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba. *Guidelines for examination. Part E. Section 3. Chapter 2: Licences, Rights In Rem, Levies of execution, Insolvency proceedings or similar proceedings* [interaktyvus]. 2019, p. 32 [žiūrėta 2020 m. kovo 29 d.]. Prieiga per internetą: <https://euiipo.europa.eu/tunn-el-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/law_and_practice/decisions_president/EX-19-04_en.pdf>.

perleidimas vyksta be jokio papildomo registravimo. Kadangi nėra jokio akto, kuris įpareigotų paskelbti perleidimą, veiksmingumas prieš trečiąsias šalis šiuo atveju nebus užtikrintas¹¹¹. Svarbu pažymėti, kad neregistruotam Bendrijos dizainui, skirtingai nuo registruoto Bendrijos dizaino, netaikoma Bendrijos dizaino reglamento 17 str. įtvirtinta prezumpcija. Vadinasi, ginčo atveju neregistruotas Bendrijos dizainas gali būti saugomas tik tuomet, jeigu jo savininkui pavyks įrodyti, kad dizainas atitinka naujumo ir individualių savybių reikalavimus. Dėl trumpo neregistruoto Bendrijos dizaino apsaugos termino, neapibrėžtumo bei neaiškios teisinės apsaugos, darbo autoriaus nuomone, šis įkeitimo objektas vargiai atitinka įkeitimo tikslų esmę, todėl galėtų būti naudojamas tik trumpalaikių paskolų užtikrinimui.

1.5. Duomenų bazės kaip įkeitimo objektas

Duomenų bazių gamintojų teisės yra vienos iš „jauniausių“ intelektinės nuosavybės teisių – jų atsiradimas sietinas su 1996 m. kovo 11 d. priimta Duomenų bazių direktyva¹¹². Šios teisės yra unikalios, nes iki Duomenų bazių direktyvos priėmimo ir įgyvendinimo, jos nebuvo žinomos nei vienos valstybės narės nacionalinėje teisėje (nors Skandinavijos valstybėse galiojo vadinamoji „katalogų norma“), todėl galima teigti, jog duomenų bazių gamintojų teisės iš esmės sukūrė Bendrijos įstatymų leidėjas¹¹³. ATGTĮ yra įtvirtintas dvejopas duomenų bazių teisinės apsaugos režimas: duomenų bazės gali būti saugomos autorių teisių ir duomenų bazių gamintojų teisių (*sui generis* teisių)¹¹⁴. Duomenų bazė – susistemintas ar metodiškai sutvarkytas kūrinių, duomenų arba kitokios medžiagos rinkinys, kuriuo galima individualiai naudotis elektroniniu ar kitu būdu, išskyrus kompiuterių programas, naudojamas tokių duomenų bazėms kurti ar valdyti¹¹⁵. ATGTĮ 61 str. 1 d. nustato, kad *sui generis* apsauga teikiama duomenų bazėms, kurių gamintojas įrodo, kad parinkdamas, sudarydamas, tikrindamas bei pateikdamas duomenų bazės turinį padarė esminių kokybinių ir (ar) kiekybinių (intelektinių, finansinių, organizacinių) investicijų.

---

¹¹¹ FABER, W.; LURGER, B. *Rules for the Transfer of Movables A Candidate for European Harmonisation or National Reforms?* Hamburger Edition HIS, 2016. p. 235.

¹¹² 1996 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (EB) Nr. 96/9 dėl duomenų bazių teisinės apsaugos. OL, 1996 L 77, p. 20 – 28.

¹¹³ BIRŠTONAS, R., et al. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 252.

¹¹⁴ *ibid.*, p. 252.

¹¹⁵ ATGTĮ 2 str. 7 d.

Taigi, duomenų bazių gamintojų teisių apsauga užtikrinama, jeigu nustatomos dvi sąlygos: pirma, duomenų bazę sudarančių elementų (kūrinių, duomenų ar kitokių nepriklausomų elementų) parinkimas ar išdėstymas; antra, esminės investicijos¹¹⁶. Šiuo atveju svarbu paminėti, kad, skirtingai nuo autorių ar atlikėjų, duomenų bazių, gamintojai neturi asmeninių neturtinių teisių (tai logiškai išplaukia iš utilitarinės *sui generis* teisės prigimties – saugoti investicijas), tik turtines teises, kurios nustatytos ATGTĮ 61 str. 1 d.: perkėlimo teisė ir naujo panaudojimo teisė¹¹⁷. Tačiau, remiantis Monash universiteto profesoriaus Mark J. Davison nuomone, kaip ir autorių teisėje, duomenų bazėms galioja originalumo principas, kolektyvinio kūrinio samprata (angl. *collective work*) bei proto veiklos (angl. *sweat of the brow*) doktrina¹¹⁸. Darbo autoriaus nuomone, proto veiklos doktrina yra labai svarbi, siekiant duomenų bazes įvardinti kaip civilinės apyvartos objektą. Duomenų bazės gamintojo tikslas – sukurti duomenų bazes, dažniausiai kyla iš ekonominių paskatų, todėl ši doktrina pagrindžia įstatymų suteikiamą apsaugą bei galimybę siekti tolimesnės ekonominės naudos, įkeičiant savo įgytas teises. Tačiau būtina paminėti, kad po 1991 *Feist*¹¹⁹ sprendimo JAV, kur ši doktrina anksčiau buvo ypatingai svarbi, nuo jos tolstama ir pripažįstama, kad originalumas taip pat turi būti.

Remiantis ATGTĮ 61 str. 2 d., duomenų bazių gamintojų teisės gali būti perduodamos kitiems asmenims pagal sutartį, paveldėjimo būdu ar kita įstatymų nustatyta tvarka. Kadangi duomenų bazių gamintojų teises galima perleisti, nėra teisinių problemų naudoti duomenų bazes kaip civilinės apyvartos objektus ir jų įkeitimas turėtų būti leidžiamas¹²⁰.

Skirtingai nuo autorių ar atlikėjų, duomenų bazių gamintojai neturi asmeninių neturtinių teisių (tai logiškai išplaukia iš utilitarinės *sui generis* teisės prigimties – saugoti investicijas), tik turtines teises, kurios nustatytos ATGTĮ 61 str. 1 d.: perkėlimo teisė ir naujo panaudojimo teisė¹²¹.

Duomenų bazių gamintojų teisės įsigalioja nuo tos dienos, kai duomenų bazė sudaroma, kitaip tariant – išreiškama kokia nors objektyvia forma. Pastebėtina, kad duomenų bazės kūrimo procesas trunka ilgą laiką ir dar prieš pateikiant užbaigtą duomenų

---

¹¹⁶ MIZARAS, V. *Autorių teisė*. II tomas. Vilnius: Justitia, 2009, p. 138 – 145.

¹¹⁷ BIRŠTONAS, R., et al. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 264.

¹¹⁸ DAVIDSON, M. J. *The Legal Protection of Databases*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, p. 15.

¹¹⁹ 1991 m. kovo 27 d. Jungtinių Amerikos Valstijų Aukščiausio teismo sprendimas byloje *Feist Publications, Inc., v. Rural Telephone Service Co.*, bylos Nr. 499 U.S. 340.

¹²⁰ Teisė perleisti duomenų bazės taip pat numato ir Europos Bendrijos direktyvos dėl duomenų bazių apsaugos 7 str. 2 d.

¹²¹ BIRŠTONAS, R. *Autorių teisių ir sui generis teisių į duomenų bazes subjektai* [interaktyvus]. *Jurisprudencija*, 2009, nr. 2(116), p. 211 – 227 [žiūrėta 2020 m. balandžio 14 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.mruni.eu/upload/iblock/352/birstonas.pdf>>.

bazę naudoti, iš jos gali būti pasisavinti vertingi duomenys. Todėl nėra jokio pagrindo teigti, kad teisinė apsauga pradeda galioti tik nuo galutinio duomenų bazės parengimo naudoti – ji saugoma nuo tada, kai jai galima priskirti duomenų bazei būdingus požymius (ATGTĮ 2 str. 7 d.).

Duomenų bazių gamintojų teisės saugomos 15 metų po duomenų bazės sudarymo datos. Jeigu per šį laikotarpį duomenų bazė kuriuo nors būdu tapo viešai prieinama, duomenų bazių gamintojų teisės saugomos 15 metų po duomenų bazės viešo paskelbimo datos¹²². LAT praktika pažymi, jog, pagal ATGTĮ 4 str. 3 d. 2 p. įtvirtintą reglamentavimą, duomenų bazės (išreikštos techninėmis priemonėmis skaityti pritaikyta ar kita forma), kurios dėl turinio parinkimo ar išdėstymo yra autoriaus intelektualinės kūrybos rezultatas, taip pat gali būti laikomos autorių teisių objektais. Vadinasi, tokiu atveju turtinių teisių į tokią duomenų bazę apsaugos terminas būtų skaičiuojamas pagal ATGTĮ 34 str. 1 d. įtvirtintas taisykles (autorių turtinės teisės galioja visą autoriaus gyvenimą ir 70 metų po autoriaus mirties, neatsižvelgiant į datą, kai kūrinys teisėtai tapo viešai prieinamu)¹²³.

Svarbu paminėti – kaip ir autorių teisių atveju, duomenų bazių gamintojų teisių registro nėra. Taigi, norint įkeitimą paskelbti, tenka susidurti su papildomais iššūkiais. Atitinkamai, kaip ir įkeičiant autorių teises, šiuo atveju taip pat reikia tiksliai aprašyti įkeitimo objektą, o įkaito turėtojui, siekiančiam tinkamai apsaugoti savo interesus, svarbu gauti garantijas ir patvirtinimus iš įkaito davėjo (duomenų bazių gamintojo).

Taip pat, siekiant apsaugos tarptautiniu lygiu, svarbu aptarti tokios apsaugos galimybes. Europos Sąjungoje duomenų bazėms apsaugą suteikia jau minėta Duomenų bazių direktyva. Pavyzdžiui, jei verslininkas Europoje nuspręstų sukurti elektroninę teismų praktikos duomenų ir dokumentų bazę, renkant duomenis jam reikėtų susipažinti su įvairiais išorės šaltiniais, tačiau sukūrus duomenų bazę, verslininkas galėtų ją paversti savo verslo pelno šaltiniu ir reikalauti *sui generis* teisių visoje Europos sąjungoje¹²⁴. Tai reiškia, kad verslininkas galės užkirsti kelią kitiems atsisiųsti (arba) dar kartą panaudoti esmines jo duomenų bazės turinio dalis 15 metų. Ši duomenų bazių apsauga gali būti įkeista, siekiant užtikrinti būsimas verslininko prievoles. Tačiau, pavyzdžiui, dar kartą panaudoti arba atsisiųsti tik vieną teismų praktikos bylą arba neesminės teismų praktikos dalis būsimi vartotojai galėtų nevaržomai. Duomenų bazės apsauga bus suteikta Europos Sąjungoje, tačiau tokiose jurisdikcijose kaip Jungtinės Amerikos Valstijos ši apsauga bus minimali,

---

¹²² ATGTĮ 64 str. 1 d.

¹²³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje „Otkrytoe akcionerhoe obshchestvo Minskii traktornyi zavod“ v. antstolį Andrių Liaškovą, „Suraleb, Inc.“, G. Ž., Nr. 3K-3-215-421/2019.

¹²⁴ Remiantis Europos Bendrijos dėl duomenų bazių apsaugos 3 str.

kadangi JAV neturi tokios duomenų apsaugos kaip Europos Sąjunga – čia duomenų bazės yra saugomos kaip „rinkiniai“ (angl. *compilation*) ir jiems nesuteikiama *sui generis* apsauga, priešingai nei Europos Sąjungoje¹²⁵.

Kaip teigė profesorius William W. Fisher¹²⁶, Jungtinėse Amerikos Valstijose pasirinko kitą būdą apsaugoti duomenų bazių gamintojo teises. Šioje valstybėje aptartam hipotetiniam verslininkui sukurti duomenų bazę būtų sudėtingiau, nes teisinių dokumentų duomenų bazės yra mokamos (pavyzdžiui, *Lexis Nexis*¹²⁷ ir *Westlaw*¹²⁸). Kaip jie apsisaugo nuo konkurentų, kurie turi aiškią iniciatyvą sukurti pigesnę jų duomenų bazės kopiją? Šios įmonės iš esmės remiasi ne autorių teise (angl. *copyright*). Kadangi teismų sprendimai yra viešo naudojimo (angl. *public domain*), jų nesaugo autorių teisė, tačiau „Lexis Nexis“ ir „Westlaw“ riboja konkurenciją ir išlaiko savo verslą, priversdami klientus sutikti su kopijavimo bei platinimo ribojimais. Jų nepaisant pažeidžiamos ne autorių teisės, o sutartis tarp šių įmonių ir jų klientų. Dėl to „Lexis Nexis“ ir „Westlaw“ duomenų bazės apsaugai nereikalinga intelektinės nuosavybės teisių apsauga¹²⁹.

Darbo autoriaus nuomone, jeigu įkeitimo sutartis turėtų užsienio elementą, svarbu apsvaistyti duomenų bazių apsaugos klausimą ir jurisdikcijoje, kur ši apsauga ribota bei pasitelkti kitus būdus (pavyzdžiui, sutarčių teisę), kad būtų apginti įkaito turėtojo (kreditoriaus) interesai.

1.6. Juridinio asmens pavadinimai kaip įkeitimo objektas

Juridinio asmens pavadinimas yra vienas iš pramoninės nuosavybės teisės objektų (Paryžiaus konvencijos¹³⁰ 1 str. 2 d.), kurio specifika, lyginant su kitais pramoninės nuosavybės objektais, visų pirma, sudaro jo atliekama identifikavimo funkcija¹³¹. Juridinio asmens pavadinimas apibūdina patį juridinį asmenį, t. y. ūkio subjektą. Tai yra esminis skirtumas nuo kito, galima sakyti, juridinio asmens pavadinimui artimiausio pramoninės

---

¹²⁵ DAVISON, M. *Database Protection: Lessons from Europe, Congress and the WIPO* [interaktyvus]. *Case Western Reserve Law Review*, 2007, t. 54, nr. 4, p. 829 – 854 [žiūrėta 2020 m. vasario 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://scholarlycommons.law.case.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1692&context=caselrev>>. p. 852.

¹²⁶ Harvardo universiteto intelektinės nuosavybės teisės profesorius William W. Fisher III. Prieiga prie profesoriaus internetinės svetainės: <<http://www.wfisher.org>>.

¹²⁷ Susipažinti su Lexi Nexis teismų praktikos duomenų baze galima čia: <<https://www.lexisnexis.com/en-us/home.page>>.

¹²⁸ Susipažinti su Westlaw teismų praktikos duomenų baze galima čia: <<https://www.westlaw.com>>.

¹²⁹ FISHER, W. W. *Lecture Transcripts* [interaktyvus]. 2018, p. 86 [žiūrėta 2020 m. kovo 15 d.]. Prieiga per internetą: <http://copyx.org/files/2014/08/CopyrightX_-_Lecture_Transcripts_Book.pdf>.

¹³⁰ Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo. *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 75 – 1796 (toliau – Paryžiaus konvencija).

¹³¹ BIRŠTONAS, R., et al. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 616.

nuosavybės objekto – prekių ženklo¹³². Nagrinėdamas ginčus, susijusius su juridinių asmenų pavadinimais, LAT pabrėžia, kad juridinio asmens pavadinimo identifikavimo funkcija (ūkio subjekto identifikavimas) laikytina atspirties tašku sprendžiant šios kategorijos ginčus ir nustatant galimumą (ar negalimumą) tam tikriems juridinio asmens pavadinimams koegzistuoti¹³³.

Pagal Lietuvos nacionalinėje teisėje įtvirtintą teisinį reguliavimą, juridinio asmens pavadinimo apsauga, kaip minėta, yra siejama su juridinio asmens pavadinimo registracija (vienas iš juridinio asmens registro duomenų) (LR CK 2.44 str.)¹³⁴. Remiantis LR CK 2.39 str. 2 d. juridinio asmens pavadinimas yra juridinio asmens nuosavybė, tačiau jis negali būti perduotas ar kitaip perduotas kito asmens nuosavybėn atskirai nuo juridinio asmens. Juridinio asmens pavadinimas registruojamas Juridinių asmenų registre, kurį tvarko valstybės įmonė Registrų centras. Remiantis LR CK 2.41 str. 1 d., prieš registruojant juridinį asmenį ar keičiant jo pavadinimą, pasirinktą pavadinimą galima laikinai įrašyti į Juridinių asmenų registrą (jį „rezervuoti“) 6 mėnesių laikotarpiui.

Tai kelia akivaizdžią problemą, siekiant įkeisti juridinio asmens pavadinimą, kadangi prieštarauja perleidimo principui. Praktikoje išsiskiria nuomonės, ar galima įkeisti juridinio asmens pavadinimą atskirai nuo pačio juridinio asmens, tačiau, siekiant patenkinti verslo interesus, Civiliniame kodekse yra nurodytos šios taisyklės išimtys, kurios gali būti naudingos, jei juridinio asmens pavadinimas yra kompleksinio įkeitimo dalis. Tačiau, ar gali būti įkeistos teisės į pavadinimą, kurias realizavus juridinis asmuo savo pavadinimo neprarastų, o įkeitimo kreditorius įgytų įkeistas teises? Darbo autoriaus nuomone, toks teisių perleidimas iš esmės atitiktų franšizės teisinius santykius. Taikant franšizę, viena šalis (teisių turėtojas) įsipareigoja už atlyginimą perduoti kitai šaliai (naudotojui) teisę tam tikram terminui arba neterminuotai verslo tikslais naudotis išimtinių teisių, priklausančių teisių turėtojui, visuma (tarp jų ir teisė į firmos vardą), o kita šalis įsipareigoja už tai mokėti sutartyje nustatytą atlyginimą. Taigi, jeigu teisė į juridinio asmens pavadinimą gali būti perleidžiama, vadinasi ji gali būti ir įkeista, tačiau su sąlyga, kad įkaito davėjas neprarastų teisių į savo pavadinimą (priešingas susitarimas būtų niekinis). Įkeitimo šalimis šiuo atveju gali būti tik įmonės (verslininkai), kadangi tokius subjektus numato ir LR CK 6.766 str. 3 d. reglamentuojanti franšizės sutarties šalis. Juridinio asmens pavadinimas registruojamas juridinių asmenų registre kartu su įmone, o teisės į jį gali būti civilinės apyvartos objektas, todėl šių teisių įkeitimo faktas taip pat turi būti registruojamas juridinių asmenų registre,

---

¹³² BIRŠTONAS, R., et al. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 617

¹³³ *ibid.*, p. 617.

¹³⁴ *ibid.*, p. 622.

kaip tai numatoma sudarant franšizės sutartį, tačiau tokiu atveju būtų kalbama ne apie paties juridinio asmens pavadinimo, o teisių į jį įkeitimą¹³⁵.

Įmonės hipoteka, kurią reglamentuoja LR CK 4.177 str., šiuo atveju nebūtų tinkama įkeisti, kadangi įmonės hipoteka suprantama kaip atskiras teisinių santykių objektas. Šia hipoteka įkeičiamas ne pats juridinis asmuo (kaip teisių ir pareigų subjektas), bet jam priklausantis turtas¹³⁶.

Dar vienas būdas įkeisti juridinio asmens pavadinimą – netiesiogiai įkeičiant kontroliuojamąjį juridinio asmens akcijų paketą. Toks įkeitimas būtų tinkamas, kadangi nemokumo atveju įkaito turėtojui (kreditoriui) pereitų įmonės kontroliuojamas akcijų paketas. Remiantis LR CK 2.49 str. juridinio asmens pavadinimas gali būti pakeistas, kai tokiam pakeitimui pritaria bent 1/2 visų balsų turintys akcininkai visuotiniame akcininkų susirinkime¹³⁷. Išregistravus pageidaujamą juridinio asmens pavadinimą iš juridinių asmenų registro, kreditorius gali pats panaudoti juridinio asmens pavadinimą taip, kaip jis mano esant teisingiausia. Tačiau šis sudėtingas būdas daugumai kreditorių gali būti netinkamas (tokiems kreditoriams kaip bankas svarbiausia, kad skolos eilutė balanse būtų kuo greičiau padengta), dėl to juridinio asmens pavadinimo įkeitimas yra labai specifinis ir, darbo autoriaus nuomone, nepritaikomas plačiam komerciniam naudojimui.

1.7. Komercinės (gamybinės) paslaptys kaip įkeitimo objektas

Komercinės paslaptys yra pramoninės nuosavybės objektai. Kaip ir kiti šios nuosavybės objektai, komercinės paslaptys yra svarbi konkuravimo rinkoje priemonė¹³⁸. CK 1.116 str. 1 d. apibrėžta komercinės paslapties objekto samprata ir pateikti kriterijai, keliami informacijai, kad ši būtų kvalifikuojama ir saugoma kaip bendrovės komercinė (gamybinė) paslaptis. Lietuvos Respublikos komercinių paslapčių teisinės apsaugos įstatyme¹³⁹ reglamentuojamas komercinių paslapčių turėtojų teisių gynimas. Remiantis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuota praktika, komercinė paslaptis – tai duomenys, atitinkantys tokius požymius: 1) ne vieša informacija; 2) saugoma informacija; 3) turinti

¹³⁵ SAULĖNAS, S. *Turtinių teisių įkeitimas*. Magistrinis darbas, Mykolo Riomerio universitetas, 2005 m.

¹³⁶ SMALIUKAS, A, et al. *Lietuvos Respublikos Civilinio Proceso Kodekso Komentaras. Kn. 4: Daiktinė Teisė. XI skyrius: Hipoteka: Pirmasis Leidimas*. Justitia, 2013, p. 50.

¹³⁷ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 20 ir 27 straipsniai.

¹³⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto Express“ v. UAB „Tirola“, I. B., Nr. 3K-7-6-706/2016.

¹³⁹ Lietuvos Respublikos komercinių paslapčių teisinės apsaugos įstatymas. *Teisės aktų registras*, 2018, nr. 7477.

komercinę vertę informaciją¹⁴⁰. Komercinė vertė yra svarbiausia priežastis, dėl ko gali būti siekiama pasinaudoti komercine paslaptimi. Komercinės (gamybinės) paslapties savininkas, kaip ir kitų pramoninės nuosavybės objektų savininkai, turi pasirinkimo laisvę, kaip naudotis savo nuosavybe. Komercinei paslaptčiai nekeliami naujumo reikalavimai, bet, skirtingai nei kiti pramoninės nuosavybės objektai, pvz., patentai, dizainas ir kt., komercinė paslaptis turi būti nepaskelbta, slapta¹⁴¹. Komercinę paslaptį galima saugoti neribotą laiką, išskyrus atvejus, kai ji teisėtai atskleidžiama visuomenei.

Tačiau, kadangi informacija, kuri yra saugoma komercinės paslapties, yra slapta, ne visada lengva nustatyti, ar galimai vertinga informacija atitinka reikalavimus, keliamus komercinės paslapties apsaugai. Todėl komercinės paslaptis, skirtingai nuo patentų, žymiai sunkiau įkeisti bei išspręsti ginčus, kurie gali kilti. Kadangi potencialiam įkaito gavėjui reikia suteikti galimybę susipažinti su informacija, kuri saugoma kaip komercinė paslaptis, siekiant įvertinti jos vertę ar naudingumą, potencialus įkaito turėtojas (kreditorius) ir įkaito savininkas turi pasirašyti informacijos neatskleidimo (angl. *non-disclosure*, toliau – NDA) ar konfidencialumo sutartį. Be to, norint išlaikyti komercinės informacijos slaptumą įkeitimo atveju, abi šalys turėtų reikalauti, kad būtų imtasi pagrįstų priemonių, padedančių išsaugoti informacijos slaptumą¹⁴². Aiškindamas informacijos savininko veiksmų, nukreiptų į jos apsaugą, kriterijų, LAT yra konstatavęs, kad protingomis pastangomis išsaugoti informacijos slaptumą, *inter alia*, galėtų būti laikomos papildomos sutarčių nuostatos, įtvirtinančios konfidencialumo pareigą. Pastangos turėtų būti „protingos“, bet ne „ypatingos“, nes tai nepagrįstai susiaurintų komercinės paslapties ribas¹⁴³. LAT savo naujoje praktikoje papildomai pabrėžia, jog komercinės paslapties apsaugos priemonės neturėtų pernelyg apsunkinti asmens ūkinės komercinės veiklos vykdymo ir reikalauti neproporcingų finansinių, žmogiškųjų ar kitokių išteklių. Tačiau protingumo reikalavimas reikalauja, kad kuo vertingesnė konkreti komercinė paslaptį sudaranti informacija, tuo intensyvesni turi būti jos savininko veiksmai šiai informacijai saugoti, kad tokia apsauga būtų pripažinta protinga¹⁴⁴. Sudarant NDA arba į sutartį įtraukiant nekonkuravimo išlygas,

---

¹⁴⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2006 m. rugsėjo 20 d. nutartis civilinėje byloje G. Z. v. AB „Parex bankas“, Nr. 3K-3-499/2006.

¹⁴¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto Express“ v. UAB „Tirola“, I. B., Nr. 3K-7-6-706/2016.

¹⁴² World Intellectual Property Organization. *Frequently Asked Questions: Trade Secrets* [interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.wipo.int/tradesecrets/en/tradesecrets_faqs.html>.

¹⁴³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. gegužės 22 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto express“ v. UAB „Vlantana“, Nr. 3K-3-317-916/2015.

¹⁴⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Auto Express“ v. UAB „Tirola“, I. B., Nr. 3K-7-6-706/2016.

bet koks konfidencialios informacijos atskleidimas gali būti laikomas konfidencialumo ar sutarties pažeidimu. Dėl tokio pažeidimo komercinės paslapties savininkas gali pradėti teisminį procesą ir reikalauti piniginės kompensacijos.

Įkeičiant komercinę paslaptį taip pat susiduriama su išskirtinai jai būdinga specifika. Nors įkeitimo sutartyje (hipotekos lakšte) ir turi būti aprašytas įkeitimo objektas¹⁴⁵, bet ši sutartis gali būti neskelbiama. Remiantis Hipotekos registro nuostatų 15.15 punktu, sutartinis įkeitimo objektas turi būti aprašomas įkeitimo lakšte taip, kad jį būtų galima identifikuoti. Šiuo atveju bet koks informacijos atskleidimas – numanomas ar nenumanomas – yra pavojingas tiek įkaito davėjui, tiek įkaito turėtojui. Neįregistravus hipotekos registre įkeitimo sutarties, kaip autorių teisių atveju, remiantis LR CK 4.213 str. 2 d., negalima panaudoti įkeitimo prieš sąžiningus trečiuosius asmenis, kai įkeitimo objektas lieka įkaito davėjui arba yra perduodamas trečiajam asmeniui. Taigi, šiuo atveju įstatymas palieka galimybę, kad įkeitimo objektas gali būti perduotas įkaito turėtojui (kreditoriui) ir galios prieš sąžiningus trečiuosius asmenis. Tačiau įkaito turėtojas (kreditorius) nėra suinteresuotas turėti įkeitimo objektą – jo pagrindinis interesas tai, kad prievolė, kurią užtikrina komercinė (gamybinė) sutartis būtų išmokėta laiku. Dėl to įkaito davėjui netekus objekto (negalint juo naudotis) susidaro abiem pusėms nenaudinga situacija.

Su panašia komercinių (gamybinių) paslapčių problema susiduria ir kitos šalys. Pavyzdžiui, Jungtinėse Amerikos Valstijose paplitusi praktika naudoti komercinės (gamybinės) paslaptis kaip įkeitimo objektą, jų taikoma registracijos tvarka aiški ir paprasta. Jeigu įkeičiama tik konkreti intelektinės nuosavybės teisė, ji turi būti apibūdinta, tačiau įkeičiant bendrą nematerialų turtą (angl. *general intangibles*) nebūtina nurodyti, kas sudaro tą bendrą nematerialų turtą. Sutartyje įrašoma frazė „*visas nematerialus turtas, kurį turi ar ateityje įgis skolininkas*“, ir tai laikoma pakankamu įkeitimo sutarčiai sakiniu. Tačiau tokia praktika nebūtinai taikoma visose valstijose (pavyzdžiui, Kalifornijoje)¹⁴⁶.

Lietuvoje LR CK 4.202 str. įtvirtinta galimybė įkeisti turtinį kompleksą, kartu nurodant reikalavimo teises kaip vieną iš pavyzdžių. Šiuo atveju įkeitimo objektas apibūdinamas apibrėžiant įkeičiamo turto grupę, o atskiri turtinį kompleksą sudarantys objektai nėra individualizuojami. Darbo autoriaus nuomone, turtinių teisių komplekso įkeitimas kaip universalus įkeitimas leistų apsaugoti nuo komercinės paslapties objekto atskleidimo hipotekos registre ir įkaito davėjo rankose palikti įkeitimo objektą.

---

¹⁴⁵ LR CK 4.210 str. 1 d.

¹⁴⁶ LEBSON, S. J. *Trade secrets as collateral: a US perspective* [interaktyvus]. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2007, t. 2, nr. 11, p. 726–728 [žiūrėta 2020 m. vasario 17 d.]. Prieiga per internetą: <<https://doi.org/10.1093/jiplp/jpm166>>.

1.8. Patentai kaip įkeitimo objektas

Patentų teisė reguliuoja teisinius santykius, atsirandančius dėl išradimų, kurie yra nauji, išradimo lygio ir turi pramoninį pritaikomumą (Patentų įstatymo 4 str. 1 d.), apsaugos. Išradimui suteikiama apsauga valstybės kompetentingai institucijai – VPB – išdavus patentą, kurio savininkui suteikiamos išimtinės teisės. Tai reiškia, kad patento savininkas turi teisę pats naudoti patentuotą išradimą, ir be jo sutikimo joks trečiasis asmuo neturi teisės to daryti, išskyrus įstatymo numatytas išimtis ir apribojimus. Patento teisės arba teisės į patentą objektas yra išradimas. Išradimo sąvoka paprastai nėra paaiškinama įstatymuose, skirtingai negu kitų pramoninės nuosavybės objektų (prekės ženklų ar dizaino)¹⁴⁷. Bet galima teigti, kad teisės doktrinoje išradimas paprastai apibrėžiamas kaip naujas specifinis techninės problemos sprendimo būdas, sukurtas kaip žmogaus intelektualinės (mąstymo) veiklos rezultatas¹⁴⁸. Remiantis Prinstono universiteto profesoriaus *Fritz Machlup* patentų teisės apsaugos teorijomis, patentų teisės įkeitimas galėtų būti grindžiamas nuosavybės bei atlygio teorijomis¹⁴⁹. Patento kūrėjo intelektualinės veiklos rezultatas yra jo kūrėjo nuosavybė. Išradėjui priklauso teisės į išradimą, kurios savo ruožtu įpareigoja trečiuosius asmenis susilaikyti nuo išradimo naudojimo be išradėjo leidimo. Remiantis atlygio teorija, išradėjui yra atlyginama už išradimo sukūrimą, todėl išradėjui taip pat yra sukuriama teisė įkeisti savo turtą ir turėti ekonominės naudos.

Dažnai klaidingai manoma, kad patentas suteikia jo savininkui (arba licencijos turėtojui) absoliučią teisę gaminti patentuotą išradimą. Lietuvos patentų teisėje įtvirtintas 20 metų terminas nuo patento paraiškos padavimo datos, kurio metu, kai patento objektas yra gaminys, patento savininkas turi išimtinę teisę drausti kitiems asmenims be jo leidimo gaminti, naudoti, siūlyti parduoti, parduoti, importuoti ar eksportuoti gaminį, arba, kai patento objektas yra gaminio gamybos būdas, drausti kitiems asmenims be jo leidimo naudoti tą būdą ir naudoti, siūlyti parduoti, parduoti, importuoti ar eksportuoti tiesiogiai tuo būdu gautą gaminį¹⁵⁰.

Teisinėje literatūroje nėra prieštaraujama minčiai, kad turbinės teisės į išduotą patentą gali būti perleidžiamos, todėl yra tinkamas įkeitimo objektas. Praktiniu požiūriu daug svarbesnis klausimas, ar galima įkeisti teises, egzistuojančias iki patento išdavimo. Šis klausimas turi didelę praktinę reikšmę, atsižvelgiant į tai, kad poreikis išradimą panaudoti

¹⁴⁷ BIRŠTONAS, R., et al. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 385.

¹⁴⁸ *ibid.*, p. 386.

¹⁴⁹ MACHLUP, F. *Die wirtschaftlichen Grundlagen des Patentrechts - 1. Teil*. GRUR Int. 1961, p. 373, 377.

¹⁵⁰ Patentų įstatymo 35 str. 1 – 2 d.

kaip prievolę užtikrinantį įkeitimą, gali iškilti daug anksčiau, nei bus suteiktas patentas. Sukūrus išradimą, kuris atitinka patentabilumo reikalavimus (išradimas naujas, neakivaizdus ir pritaikomas praktikoje), atsiranda ir teisė į patentą. Teisė gauti patentą priklauso išradėjui, jo teisių perėmėjui arba darbdaviui, kai išradimas yra tarnybinis¹⁵¹. Jeigu keli išradėjai sukūrė tokį pat išradimą visiškai atskirai, teisė į patentą priklauso tam išradėjui, kuris pirmas padavė patento paraišką VPB ar turi ankstesnę prioriteto teisę į šį išradimą, jeigu vėliau ta patento paraiška nebuvo atšaukta ar laikoma atšaukta¹⁵². Nors LR Patentų įstatyme nėra aiškiai parašyta, ar teisė į patentą gali būti perleidžiama, LR Patentų įstatymo 10 str. 1 d. formuluotė, kad teisė gauti patentą priklauso išradėjui arba jo teisių perėmėjui, leidžia daryti išvadą, kad išradėjas sutarties pagrindu gali perduoti savo teisę į patentą, kas rodo, kad tai yra perleidžiama teisė ir teisė į patentą yra civilinės apyvartos objektas. Taigi, teisė į patentą taip pat gali būti įkeičiama. Lietuvos teisėje, panašiai kaip ir Prancūzijos teisėje, teisė į patentą ir teisė į patento paraišką vertinami kaip skirtingi nuosavybės objektai¹⁵³.

Vadovaujantis Patentų įstatymo 47 str. 1 d., įkeista gali būti tiek teisė į patento paraišką, tiek ir pats patentas. Pagal hipotekos registro nuostatų 62.11 punktą, siekiant tvarkyti duomenis, hipotekos registras iš Lietuvos Respublikos patentų registro gauna įkeisto patento identifikavimo kodą, pavadinimą, trumpą turto aprašymą ir turto savininko asmens duomenis. Patentų įstatymo 47 str. 2 d. nurodyta, kad gavęs hipotekos registro tvarkytojo pranešimą apie įkeistą teisę į patento paraišką ar patentą, VPB teisės į patento paraišką ar patentą įkeitimo duomenis įrašo į Lietuvos Respublikos patentų registrą ir apie tai paskelbia VPB oficialiame biuletenyje. Darbo autorius išanalizavo nuo 2015 m. sausio 26 d. iki 2020 m. kovo 25 d. VPB oficialiame biuletenyje pateiktus duomenis. Nurodytu laikotarpiu nebuvo užregistruotas nei vienas patento įkeitimas¹⁵⁴. Darbo autorius daro išvadą, kad Lietuvoje patentų savininkai nesinaudoja teise įkeisti savo teises į patentą.

Šiuo atveju išlieka svarbus klausimas – jei įkeitus teisę į patento paraišką, vėliau patentas užregistruojamas VPB, ar įkeitimo objektas gali „automatiškai“ apimti ir ką tik atsiradusi patentą (kadangi užregistravus patentą nebelieka teisės į patento paraišką, t. y. įkeitimo objekto¹⁵⁵)? Subrogacijos principas (angl. *principle of subrogation*) yra

---

¹⁵¹ Patentų įstatymo 10 str. 1 d.

¹⁵² Patentų įstatymo 10 str. 2 d.

¹⁵³ Prancūzijos intelektinės nuosavybės kodeksas (pranc. *Code la propriété intellectuelle*), 2006 m. kovo 1 d. redakcija [interaktyvus]. L613-8 straipsnis [žiūrėta 2020 m. kovo 24 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.legifrance.gouv.fr/content/location/1742>>.

¹⁵⁴ Lietuvos Respublikos valstybinis patentų biuras. *Valstybinio patentų biuro oficialus biuletenis* [interaktyvus]. 2020 [žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <<http://vpb.lrv.lt/lt/teisine-informacija/oficialus-biuletenis>>.

¹⁵⁵ Remiantis LR CK 4.424 str. 1 d. nustatytais įkeitimo teisės pabaigos pagrindais.

reglamentuotas Vokietijos civilinio kodekso BGB 1287 straipsnyje, taip pat panašiai suformuluotas ir Lenkijos civilinio kodekso 332 straipsnyje, juose aptariama situacija, kai įkeičiamos gautinos sumos (angl. *receivables*). Remiantis Vokietijos ir Lenkijos civiliniais kodeksais, jei įvykdoma prievolė, atsirandanti dėl įkeistų gautinų sumų, įkeitimas virsta įkeitimu įvykdymo objektui. Taigi, jei reikalavimas perduoti kilnojamąjį daiktą buvo įkeistas, perleidus šį turtą, įkeitimas apsunkina kilnojamąjį daiktą. Platesnis subrogacijos principo aiškinimas leido Vokietijos Federaliniam Aukščiausiajam Teismui padaryti išvadą, kad suteikus patentą, kai iš pradžių įkeitimas buvo sudarytas dėl teisės į patentą (tiksliau dėl teisinio patento – (vok. *Anwartschaft*) – lūkesčio, kuris įsigalioja pateikiant patentą), savaime išplečiamas į naują įkeitimo objektą – patentą¹⁵⁶. LR CK šis klausimas nėra aiškiai aptartas, tačiau remiantis hipotekos reikalavimo įkeitimo atveju (LR CK 4.191 str.), pasibaigus hipotekai baigiasi ir hipotekos reikalavimo įkeitimas, nes nebelieka įkeitimo objekto¹⁵⁷ (šiuo atveju – teisės į patento paraišką). Tačiau LR CK 4.204 str. 2 d. nurodo, kad įkeitimo objektas gali būti ir turtinės teisės, kurias įkaito davėjas įgys ateityje. Be to, remiantis, LR CK 4.184 str. 2 d., 4.199 str. 4 d. bei 4.201 str. 1 d. taip pat galimas sąlyginis įkeitimas. Remiantis Lenkijos ir Vokietijos pavyzdžiais bei šiomis LR CK normomis, būtų galima teigti, kad šis subrogacijos principas taip pat galėtų galioti ir Lietuvos teisėje, tačiau nesant aiškios įstatyminės nuostatos dėl įkeitimo objekto transformacijos bei subrogacijai veikiant tik įstatymo numatytais atvejais kaip išimčiai iš specifiškumo principo, darbo autoriaus nuomone, patentą reikėtų įkeisti atskirai (pavyzdžiui, sąlyginiu įkeitimu, atsirasiančiu po patento išdavimo). Kitu atveju kiltų rizika civilinės apyvartos stabilumui, kadangi nebūtų pakankamo tikrumo. Dėl to, pavyzdžiui, norint apsaugoti pinigų srautus reikia ne vieno įkeitimo (pvz. parduodamų prekių), o kelių: prekių, reikalavimo teisių pagal pardavimo sutartį bei banko sąskaitoje esančių lėšų įkeitimo. Ši taisyklė turėtų galioti ir kitoms registruotinoms intelektinės nuosavybės teisėms (dizaino, prekės ženklų ir kt.).

Aptariant patentų įkeitimą, svarbu atkreipti dėmesį į teritorialumo principą, galiojantį visoms intelektinės nuosavybės teisėms. Pažymėtina, kad Lietuvos nacionalinė patento apsauga suteikia patentui apsaugą tik Lietuvos Respublikos teritorijoje, todėl, jei įkeitimo sandoris gali apimti kelias jurisdikcijas, svarbu aptarti patento suteikiamą apsaugą tarptautiniu lygiu, kurios esminės nuostatos įtvirtintos Europos patentų konvencijoje¹⁵⁸.

---

¹⁵⁶ ZELECHOWSKI, L. *Securitization of patents and trade marks: the Polish perspective in comparative perspective* [interaktyvus]. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2009, t. 4, nr. 8, p. 549 – 558 [žiūrėta 2020 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://doi.org/10.1093/jiplp/jpp092>>.

¹⁵⁷ SMALIUKAS, A, et al. *Lietuvos Respublikos Civilinio Proceso Kodekso Komentaras. Kn. 4: Daiktinė Teisė. XI skyrius: Hipoteka: Pirmasis Leidimas*. Justitia, 2013, p. 94.

¹⁵⁸ 1973 m. Europos patentų konvencija (2000 m. redakcija). *Valstybės žinios*, 2004, nr. 147 – 5326.

Dokumente numatyta vieninga patentų išdavimo procedūra, materialinės patentų apsaugos sąlygos, tačiau ginčai, kylantys dėl Europos patentų pažeidimo ar galiojimo, sprendžiami atskirų valstybių, kuriose saugomas Europos patentas, nacionaliniuose teismuose. Jų sprendimai turi teisinę galią tik tų valstybių teritorijoje.

Pareiškus reikalavimą dėl Europos patento pripažinimo negaliojančiu, jis galės būti pripažintas negaliojančiu tik toje valstybėje, kurioje toks ieškinys bus pateiktas. Tam, kad Europos patentas būtų pripažįstamas negaliojančiu ir kitoje arba kitose valstybėse, turi būti paduoti atskiri ieškiniai šių valstybių teismams, ir teismai, sprenddami tokias bylas, nebūtinai gali vienodai jas išspręsti (pvz., Vokietijos teismas gali priimti sprendimą dėl pripažinimo Europos patentą negaliojančiu, o, tarkim, Italijos teismas, sprenddamas bylą dėl to paties Europos patento negaliojimo Italijoje, gali nuspręsti priešingai). Pastebėtina, kad tokia situacija nėra gera, nes sąlygoja nevienodą teismų praktiką Europos patentų bylose, o taip pat teisinį neapibrėžtumą šioje srityje. Dėl to, sudarant patento įkeitimo sandorį, labai svarbu, kad įkaito davėjas užtikrintų arba garantuotų, kad jo patentui apsauga suteikiama visose valstybėse narėse bei kiekvienoje šalyje atskirai atliktų reikiamus formalumus. Taip pat reikia atkreipti dėmesį, kad tik Europos patento paraiškos įkeitimas gali būti įregistruotas Europos patentų registre. Įkeitimas ir kitos daiktinės teisės, kai Europos patentas jau gautas, Europos patentų registre neregistruojamas¹⁵⁹. Remiantis Europos patentų išdavimo konvencijos 64 str., Europos patentas nuo jo išdavimo paskelbimo Europos patentų biuletenyje dienos kiekvienoje susitariančiojoje valstybėje, kuriai jis yra išduotas, savininkui suteikia tokias pat teises, kokias jam suteiktų toje valstybėje išduotas nacionalinis patentas.

Jungtinių Tautų tarptautinės prekybos teisės komisija (toliau – *UNCITRAL*) atliko vieną didžiausių projektų, susijusių su užtikrintais sandoriais. Dar 2000 m. *UNCITRAL* pradėjo tyrimus dėl užtikrinimo teisės. 2001 m. IV darbo grupei (Užtikrinimo teisės grupei) buvo patikėta užduotis sukurti veiksmingą teisinį įkeitimo teisės režimą prekiaujant prekėmis. Šios grupės tyrimai, atlikti per 12 sesijų, buvo perkelti į parengtą 2007 m. gruodžio 14 d. teisėkūros gidą dėl užtikrintų sandorių (angl. *Legislative Guide on Secured Transactions*). Teisėkūros gide nagrinėjami svarbūs teisiniai klausimai, susiję su įkeitimo teisės sukūrimu, galiojimu trečiųjų asmenų atžvilgiu (angl. *effectiveness against third parties*), registracija, pirmumu bei realizavimu. *UNCITRAL*, siekdama išspręsti teises problemas, susijusias

---

¹⁵⁹ Europos patentų tarnyba. *Europos patentų gido 5.11.010 punktas* [interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. kovo 13 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.epo.org/applying/european/Guide-for-applicants/html/e/ga_c5_11_3.html>.

su intelektinės nuosavybės teisių įkeitimu, sukūrimu ir realizavimu¹⁶⁰, parengė 2010 m. birželio 29 d. priimtą Intelektinės nuosavybės įkeitimo priedą (angl. *Supplement on Security Rights in Intellectual Property*)¹⁶¹. Priede pateiktas sąrašas su patentais susijusių aspektų, kuriuos valstybės narės turi apibrėžti ir įtvirtinti savo teisinėse sistemose.

1. Kaip nustatomas patento savininkas ar bendrasavininkas.
2. Patento galiojimo taisyklės.
3. Patento saugomų teisių apimtis ir išimtys.
4. Patento teisių apimtis ir trukmė (angl. *scope and duration*).
5. Ginčų dėl negaliojimo pagrindai (akivaizdumas ar naujumo nebuvimas).
6. Ar tam tikras išankstinis paskelbimas patenka į ankstesnę techninį lygį (angl. *prior art*, vok. *Stand der Technik*) ir ar tai gali užkirsti kelią patentabilumui.
7. Ar apsauga suteikiama asmeniui, kuris išrado išradimą pirmą kartą, ar asmeniui, kuris pirmas pateikė paraišką.
8. Teisė perleisti patentą bei teisė suteikti licenciją¹⁶².

Svarbu atkreipti dėmesį, kad daugeliu atvejų įkaito davėjas siekia toliau naudotis patento suteikiamomis teisėmis ir ekonomine nauda įkeitimo laikotarpiu, todėl įkaito davėjas turi įsitikinti, kad įkeitimo sutartis nesutrukdys naudotis patentu iš esmės. Dažniausiai tiek įkaito davėjas, tiek įkaito turėtojas yra suinteresuoti šiuo klausimu, kadangi įkaito turėtojas siekia, kad įkaito davėjo verslas generuotų pajamas, kurios užtikrins skolos gražinimą. Būtina paminėti, jog įkaito davėjas turi nepamiršti, kad bet kuris būsimas licencijos turėtojas beveik neabejotinai žinos apie patentų įkeitimą, dažniausiai tikrindamas anksčiau paminėtus registrus arba reikalaujamas iš patento savininko garantijų ir patvirtinimų, kad patentas yra laisvas nuo įkeitimų ar kitų licencijų¹⁶³.

Kadangi patento savininkas turi teisę licencijuoti savo išradimus, taip pat svarbu atsakyti į klausimą, kas nutinka licencinei sutarčiai, jei patentas, vykdant išieškojimą

---

¹⁶⁰ KONO, T. *Intellectual Property and Private International Law: Comparative Perspectives*. Hart Publishing. 2012, p. 187.

¹⁶¹ United Nations Commission on International Trade Law. *Uncitral Legislative Guide on Secured Transactions: Supplement on Security Rights in Intellectual Property (Security Rights in Intellectual Property)* [interaktyvus]. 2011 [žiūrėta 2020 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/security-lg/e/10-57126_Ebook_Suppl_SR_IP.pdf>.

¹⁶² United Nations Commission on International Trade Law. *Uncitral Legislative Guide on Secured Transactions: Supplement on Security Rights in Intellectual Property (Security Rights in Intellectual Property)* [interaktyvus]. 2011 [žiūrėta 2020 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/security-lg/e/10-57126_Ebook_Suppl_SR_IP.pdf>.

¹⁶³ LIN, M. *Law and Economics of Security Interests in Intellectual Property*: daktaro disertacija [interaktyvus]. Teisė. European Doctorate in Law & Economics (EDLE), 2017 [žiūrėta 2020 m. vasario 7 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ediss.sub.uni-hamburg.de/volltexte/2017/8419/>>.

įkeitimo sutarties pagrindu, pereina įkaito turėtojui? Pažymėtina, kad šis klausimas aktualus ir dėl to, kad Patentų įstatyme patento įkeitimo teisinės pasekmės licencinės sutarties galiojimui nėra reglamentuotos. Kitose šalyse, tokiose kaip JAV, šis klausimas yra aptariamas plačiau. JAV teismai nustatė, kad, tuo atveju, jei patentas yra perleidžiamas, licencinės sutartys galioja ir toliau. Tokia teismų nuomonė yra grindžiama tuo, kad net ir *bona fide* patento pirkėjas turi išsiaiškinti, ar patento savininkas nėra išdavęs licencijų – patento pirkėjas turėtų numanyti patento licencijų egzistavimo galimybę ir imtis priemonių iširti, ar jos iš tikrųjų yra išduotos¹⁶⁴. JAV teismai remiasi dviem teorijomis. Pirma teorija teigia, kad licencija yra „turto suvaržymas“ (angl. *encumbrance*), kuris suvaržo patentą ir yra kartu su juo perkeliamas. Ši teorija pagrįsta Bendrosios teisės principu „keliavimas su žeme“ (angl. *run with the land*), tačiau tokio principo taikymas patentų teisei kelia problemų. Kas šiuo atveju „keliauja“ su patentu? Taip pat „turto suvaržymo“ teorija negali būti taikoma asmeninei nuosavybei, atsižvelgiant į tai, kad pagal JAV patentų įstatymus patentai turi asmeninės nuosavybės bruožų¹⁶⁵. Antra teorija pagrįsta *Nemo dat quod non habet* principu. Jeigu patento savininkas nusprendė suteikti kitam asmeniui išimtinę ar neišimtinę patento licenciją, patento savininkas negali perleisti tokios teisės¹⁶⁶.

Lietuvoje licencinė sutartis prieš trečiuosius asmenis galioja tik tuo atveju, jeigu sutartis yra įtraukta į Lietuvos Respublikos patentų registrą (Patentų įstatymo 45 str. 5 d.). Darbo autoriaus nuomone, šioje srityje galima taikyti analogiją su nuomotojo pareiga pranešti apie nuomos sutartį (LR CK 6.495 str.). Patento ar kitos intelektinės nuosavybės savininkas, kaip ir nuomotojas, prieš įkeisdamas turėtų pranešti intelektinės nuosavybės teisės įkaito turėtojui (kreditoriui) apie licencijos sutartį, o licenciatui – apie numatomą patento ar kitos intelektinės nuosavybės teisės įkeitimą.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytus faktus, įkaito davėjui patartina įkeitimo sutartyje nurodyti, kad įkaito turėtojas, dėl įkaito davėjo nemokumo perėmęs patentą, atsisako savo teisės nutraukti licencijavimo sutartį. Kaip *quid pro quo* įkaito davėjas gali pasiūlyti įkaito turėtojui licencijos generuojamas pajamas, sutikdamas sumokėti jas tiesiogiai įkaito turėtojui arba įkeisdamas pačias gaunamas pajamas iš licencijos¹⁶⁷.

---

¹⁶⁴ ANDREW, M. *Patent Transfer And The Bundle of Sticks* [interaktyvus]. 2016, p. 7 [žiūrėta kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: <https://scholarship.law.gwu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2497&context=faculty_publications>.

¹⁶⁵ *ibid.*, p. 7.

¹⁶⁶ ANDREW, M. *Patent Transfer And The Bundle of Sticks* [interaktyvus]. 2016, p. 21 [žiūrėta kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: <https://scholarship.law.gwu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2497&context=faculty_publications>.

¹⁶⁷ LIN, M. *Law and Economics of Security Interests in Intellectual Property*: daktaro disertacija [interaktyvus]. Teisė. European Doctorate in Law & Economics (EDLE), 2017 [žiūrėta 2020 m. vasario 7 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ediss.sub.uni-hamburg.de/volltexte/2017/8419/>>.

1.9. Prekių ženklai kaip įkeitimo objektas

Prekių ženklas, lyginant su kitais intelektinės nuosavybės objektais, yra mažiausiai susijęs su intelektine kūrybine veikla. Ekonominė prasme prekių ženklas laikytinas nematerialiu komerciniu turtu (nuosavybe), kurio funkcija – suteikti vartotojams informacijos apie prekių ar paslaugų kilmę. Arba, kaip teigiama teisės doktrinoje, prekių ženklas ekonominė prasme laikytinas informacijos asimetriją tarp pirkėjo ir pardavėjo sumažinančia priemone¹⁶⁸. Paryžiaus konvencijos 1 str. 2 d. prekių ženklas apibrėžiamas kaip bet koks žymuo, kurio paskirtis – atskirti vieno asmens prekes arba paslaugas nuo kito asmens prekių arba paslaugų, ir kurį galima pavaizduoti grafiškai. Ši skiriamoji (identifikacinė) funkcija ir yra prekių ženklo esmė bei jo išimtinės teisinės apsaugos pagrindas¹⁶⁹. Prekių ženklai kaip įkeitimo objektai gali būti ypatingai vertingi. Pasauliniu mastu vertingiausi prekių ženklai yra Amazon (vertė 150.9 mlrd. USD), Apple (vertė 146.3 mlrd. USD) ir Google (vertė 120.9 mlrd. USD)¹⁷⁰. Tyrimų apie lietuviškus prekių ženklus, ypač – apie jų žinomumą pasaulyje, yra nedaug, todėl, atsižvelgiant į tam tikrus kriterijus, galima tik spėti, kokie lietuviški prekių ženklai yra populiariausi ir geriausiai vertinami tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Visgi, verta paminėti, kad Lietuva tapo pirmąja Baltijos valstybe, dar 2007 m. paskelbusia vertingiausių Lietuvos prekių ženklų sąrašą¹⁷¹. Be to, remiantis Lietuvos teismų praktika, prekių ženklų vertė gali būti labai didelė. Pavyzdžiui, už galimai neteisėtą naudojimąsi prekės ženklu „ŠIRDIES CHIRURGIJOS CENTRAS HEART SURGERY CENTER fig“ (registracijos Nr. 36618) buvo reikalaujama 405 468 EUR (1 400 000 Lt) kompensacijos¹⁷².

Panašiai kaip ir patentų atveju, kalbant apie prekių ženklą kaip apie civilinės apyvartos objektą, galima išskirti: (i) pareikštą registruoti ženklą; (ii) jau užregistruotą ženklą. Teisinėje literatūroje pasitaiko nuomonių, kad, nors ir įstatymas leidžia įkeisti pareikštą registruoti ženklą ir perleisti teises, kyla abejonių, ar prekių ženklo pareiškėjo

---

¹⁶⁸ LANDES, W. M.; POSNER, R. A. *The Economic Structure of Intellectual Property Law*. Cambridge: Belknap Press, 2003, p. 178–179.

¹⁶⁹ BIRŠTONAS, R., et al. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 515.

¹⁷⁰ Business Insider. *The 10 Most Valuable Brands in 2018* [interaktyvus]. 2018 [žiūrėta 2020 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.businessinsider.com/most-valuable-brands-in-the-world-for-2018-brand-finance-2018-2>>.

¹⁷¹ 2007 m. tarptautinis prekių ženklų arbitras „Superbrands“ pristatė vertingiausių Lietuvos rinkoje prekių ženklų albumą „Lithuania Superbrands 2007“. Jame pateikiami prekių ženklai, išsiskiriantys savo įtaka rinkoje, vertybėmis, sėkmės istorijomis ir originalumu. Tarp išrinktųjų pateko tokie prekių ženklai kaip „Akropolis“, „Alita“, „Maxima“, „Omnitel“ ir kiti. Superbrands. *An insight into the strongest Lithuanian brands 2007* [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta kovo 22 d.]. Prieiga per internetą: <<https://library.superbrands.com/online-ebook-html5/Lithuania%20Volume%201/index.html>>.

¹⁷² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2007 m. lapkričio 6 d. nutartis civilinėje byloje likviduojama bankrutavusi UAB „Širdies chirurgijos centras“ v. UAB „Kardiolita“, Nr. 3K-3-467/2007.

teisinę padėtį galima apibūdinti kaip teisę. Teigiama, kad galimybė pateikti prekių ženklo paraiška yra ne teisė, o tik faktinė padėtis, kuri gali turėti reikšmingą ekonominę vertę. Tokia pozicija užkirstų kelią įkeisti pareikštą registruoti prekių ženklą, nes įkeitimo objektu gali būti tik teisė, o ne faktinė padėtis. Reikia pabrėžti, kad Lenkijos, kaip kontinentinės teisės sistemos, centre yra subjektinės teisės sąvoka (vok. *subjektives Recht*), tradiciškai suprantama kaip įstatymų nuostatomis užtikrinta prerogatyvų sfera. Kyla klausimas, ar prekių ženklo paraiška gali būti kvalifikuojama kaip subjektinė teisė. Praktiniu požiūriu, atmetus prekių ženklų paraiškas, kaip netinkamą įkeitimo objektą, neišvengiamai atsirastų nepageidaujamų padarinių. Verslas ir bankai yra suinteresuoti naudoti prekių ženklų paraiškas kaip prievoles užtikrinančius civilinės apyvartos objektus. Prekių ženklas gali turėti didelę ekonominę vertę dar prieš jį įregistruojant¹⁷³.

Pažymėtina, kad ši abejonė buvo išsklaidyta 2007 m. sausio 11 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) Didžiosios kolegijos sprendimu *Anheuser-Busch prieš Portugaliją*¹⁷⁴. EŽTT kėlė klausimą, ar pagal Portugalijos įstatymus pateikta prekių ženklo paraiška gali būti nuosavybės objektas pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos Protokolo Nr. 1¹⁷⁵ 1 straipsnį. Pirmuoju sprendimu EŽTT nutarė, kad pareiškėjas turėjo tik viltį gauti prekių ženklo registraciją, kuri toje stadijoje buvo neišvengiama, siekiant apsaugoti nuosavybę. EŽTT Didžioji kolegija nesutiko: prekių ženklo paraiška pagal Portugalijos įstatymus gali būti laikoma teisėtai lūkesčiais (angl. *legitimate expectation*) ir būti apsaugota pagal Protokolo Nr. 1 1 straipsnį (sprendimas nebuvo vieningas¹⁷⁶). Sprendimo 76 paragrafe EŽTT Didžioji kolegija pritarė, kad dėl prekių ženklo paraiškų gali būti sudaromos įvairios teisinės bei finansinės operacijos, ir kad jos turi arba gali turėti didelę finansinę vertę¹⁷⁷. Remiantis LR prekių ženklų įstatymo 28 str. 1 d., galima įkeisti abu civilinės apyvartos objektus. Taigi, teisė į pareikštą registruoti prekių ženklą Lietuvoje laikoma civilinės apyvartos objektu, t. y. gali būti įkeičiama.

Prekių ženklo galiojimo terminas yra 10 metų, tačiau, skirtingai nuo kitų intelektualinės nuosavybės teisės objektų, šį terminą galima atnaujinti neribotą kartų kiekį, kiekvieną kartą

---

¹⁷³ ZELECHOWSKI, L. *Securitization of patents and trade marks: the Polish perspective in comparative perspective* [interaktyvus]. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2009, t. 4, nr. 8, p. 549 – 558 [žiūrėta 2020 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://doi.org/10.1093/jiplp/jpp092>>.

¹⁷⁴ Europos Žmogaus Teisių Teismo 2007 m. sausio 11 d. sprendimas byloje *Anheuser-Busch v. Portugal*, Nr. 73049/01, 2007, 45 EHRR 36 [830].

¹⁷⁵ Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos Protokolas Nr. 1, iš dalies pakeistas Protokolu Nr. 11. Valstybės žinios, 2011, Nr. 156 – 7391.

¹⁷⁶ Šioje byloje teisėjai Elisabeth Steiner ir Khanlar Hajiyev pateikė atskirąją motyvaciją ir teisėjai Lucius Caflisch ir Ireneu Cabral Barreto pateikė atskirąją nuomonę.

¹⁷⁷ ZELECHOWSKI, L. *Securitization of patents and trade marks: the Polish perspective in comparative perspective* [interaktyvus]. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2009, t. 4, nr. 8, p. 549 – 558 [žiūrėta 2020 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://doi.org/10.1093/jiplp/jpp092>>.

ne ilgiau kaip 10 metų ir sumokant mokesį (Prekių ženklų įstatymo 63 str.). Kadangi šios intelektualinės nuosavybės teisės objekto galiojimo terminas gali būti pratęstas, tikėtina situacija, kad įkaito davėjas (skolininkas) laiku nepateiks prašymo pratęsti ženklo registracijos galiojimą bei nesumokės mokesčio, dėl ko ženklo galiojimas nebus pratęstas ir ženklas bus išregistruotas iš Prekių ženklų registro¹⁷⁸. Dėl to įkeitimo sutartyje kaip ir dizaino atveju turi būti aptarti prašymo pratęsti ženklo registracijos galiojimo bei mokesčio sumokėjimo klausimai.

Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad prekių ženklo apsauga galioja tik toms prekėms ir paslaugoms, kurioms žymėti jis yra įregistruotas (vadinamasis specifikacijos principas)¹⁷⁹, todėl, jei įkeitimo objektas, t. y. prekės ženklas, pareikštas registruoti tik tam tikroms prekių ir paslaugų kategorijoms, apsauga ir bus suteikta tik tose kategorijose. Jei atsiras tretieji asmenys, kurie užregistruos prekės ženklą, kuris bus panašus, bet apsauga bus suteikta skirtingose kategorijose, tai gali tapti teismo ginčo objektu.

Pagal Prekių ženklų registravimo taisyklių¹⁸⁰ 177 punktą bei Prekių ženklų įstatymo 28 str., VPB, gavęs hipotekos registro tvarkytojo pranešimą apie įkeistą teisę į ženklą, per 24 valandas duomenis apie įkeistą ženklą įrašo į Prekių ženklų registrą. Informacija apie įkeistą prekių ženklą skelbiama VPB oficialiame biuletenyje. Darbo autorius, pasitelkęs VPB oficialiame biuletenyje nurodytus duomenis, susistemino informaciją, kuri buvo pateikta nuo 2015 m. sausio 26 d. iki 2020 m. kovo 25 d. Per šį laikotarpį buvo įregistruoti 720 teisės į ženklą įkeitimų, o išregistruota 374¹⁸¹.

Statistika pateikta grafinėje lentelėje (1 pav.).

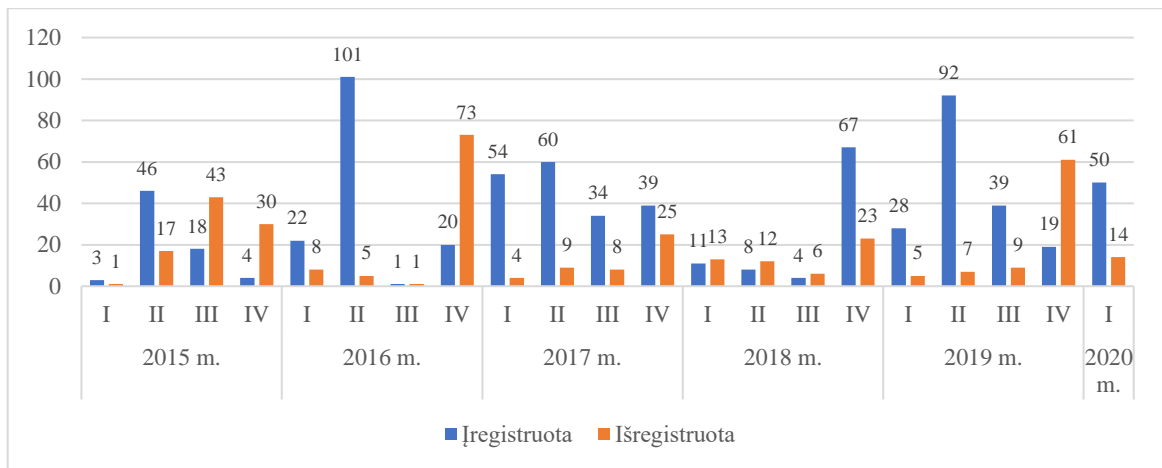
¹⁷⁸ Lietuvos Respublikos valstybinis patentų biuras. *Mokesčiai* [interaktyvus]. 2020 [žiūrėta balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <<https://vpb.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/prekiu-zenklai/mokesciai>>.

¹⁷⁹ BIRŠTONAS, R., et al. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 517.

¹⁸⁰ Dėl Prekių ženklų registracijos taisyklių patvirtinimo: Lietuvos Respublikos valstybinis patentų biuro direktoriaus įsakymas. 2004 m. balandžio 30 d. Nr. 3R – 37. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 98 – 3679.

¹⁸¹ Lietuvos Respublikos valstybinis patentų biuras. *Valstybinio patentų biuro oficialus biuletenis* [interaktyvus]. 2020 [žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <<http://vpb.lrv.lt/lt/teisine-informacija/oficialus-biuletenis>>.

1 pav. Prekių ženklų registre įregistruotų ir išregistruotų teisių į ženklą įkeitimo statistika (sudaryta darbo autoriaus, šaltinis: Valstybinio patentų biuro oficialus biuletenis)

Šioje lentelėje nurodyta, kiek kiekvienų metų ketvirtį buvo įregistruota ir išregistruota teisės į ženklą įkeitimų. Pastebėtina, kad statistiškai daugiausiai teisės į ženklą įkeitimų įregistruojama II metų ketvirtį (išskyrus 2018 m.) išregistruojama IV ketvirtį. Darbo autorius pastebi, jog Lietuvoje prekių ženklų savininkai labiausiai iš visų registruotinių intelektinės nuosavybės teisių savininkų naudojami savo teise užtikrinti savo prievoles. Taip pat pasitaikė atvejų, kai prekių ženklo savininkas įkeitė savo teises į tą patį ženklą kelis kartus¹⁸². Tai parodo, jog Lietuvoje prekės ženklų savininkai naudojami teise į paskesnę įkeitimą (LR CK 4.211 str.).

Europos Sąjungos prekės ženklas (toliau – ES prekės ženklas) turi būti laikytinas atskiru įmonės turtu, galinčiu būti civilinių teisių santykių objektu. Remiantis Europos Sąjungos prekių ženklo reglamentu¹⁸³ konstatuojamos dalies 26 punktu, ES prekės ženklas turėtų būti vertinamas kaip nuosavybės objektas, egzistuojantis atskirai nuo įmonių, kurių prekės ar paslaugos yra šiuo ženklu žymimos. Dėl to turėtų būti sudaryta galimybė jį perduoti, pateikti trečiajai šaliai kaip užtikrinimą ir naudoti kaip licencijų dalyką. Vadinasi, ES prekės ženklas, kaip ir bet kuris civilinės apyvartos objektas, gali būti įkeistas, ir tai įtvirtina reglamento 4 skirsnis. Anksčiau galiojusio Bendrijos prekės ženklo reglamento¹⁸⁴ 16 str. buvo įtvirtintas tam tikras teisinis nuosavybės teisių į prekių ženklą reguliavimo dualizmas, kadangi reglamentas dalinosi bendrijos prekės ženklų reguliavimo atsakomybe

¹⁸² Valstybinis patentų biuras. *Lietuvos Respublikos valstybinio patentų biuro oficialus biuletenis*. 2017, nr. 2017/09, p. 172 [žiūrėta balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <https://vpb.lrv.lt/uploads/vpb/documents/files/2017_05_10_PZ.pdf>.

¹⁸³ 2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 2017/1001 dėl Europos Sąjungos prekių ženklo. OL, 2017, L 154, p. 1 – 99.

¹⁸⁴ 1993 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklų. OL, 1994, L 11, p. 1 – 36.

su valstybių narių nacionaline teise ir tai, ko neapėmė reglamento nuostatos, buvo palikta sureguliuoti valstybių narių įstatymų leidėjui¹⁸⁵.

Kadangi Europos Sąjunga neturi bendros daiktinės teisės Sąjungos lygiu, Europos Sąjungos įstatymų leidėjas turėjo suderinti vieningą (angl. *unitary*) ES prekės ženklo pobūdį su skirtingomis valstybių narių daiktinėmis teisėmis ir nuspręsti, kurios valstybės narės daiktinė teisė turi galioti, kai ES prekės ženklas yra naudojamas kaip civilinės apyvartos objektas¹⁸⁶. Ši problema buvo išspręsta ES prekės ženklo reglamento 19 str. nustatčius, kad ES prekių ženklas, kaip nuosavybės objektas, yra vertinamas visa apimtimi ir visoje Sąjungos teritorijoje taip, kaip ir nacionalinis prekių ženklas, įregistruotas valstybėje narėje. Paraiškos ES prekių ženkluams pagal Reglamento 28 str. taip pat yra nuosavybės objektas (tai prieš reglamento įsigaliojimą įtvirtino Bendrojo Teismo praktika, kuri nurodė, kad paraiška Bendrijos prekės ženklui dar prieš įregistruojant bendrijos prekės ženklą, turi būti laikoma nuosavybės objektu¹⁸⁷). ES prekės ženklų reglamentas apibrėžia taikomą teisę dėl perdavimo (19 str.) ir licencijavimo (25 str.). Taikoma teisė priklauso nuo to, kur savininkas atitinkamą dieną turi savo būstinę ar gyvenamąją vietą. Jeigu savininkas neturi būstinės ar gyvenamosios vietos Europos Sąjungoje, taikoma teisė tos valstybės narės, kurioje yra įsikūrusi Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnybos (toliau – EUIPO) būstinė ir daiktinė teisė (Ispanijos teisė, kadangi EUIPO yra įsikūrusi Ispanijos Karalystėje). Remiantis Bendrojo teismo sprendimo praktika, ES prekės ženklo reglamento 19 str. nenustato civilinei sutarčiai taikytinos teisės¹⁸⁸. Ją nurodo galiojanti privatinė tarptautinė teisė (teisių kolizijos normos). Dėl visų daiktinės teisės klausimų ES prekės ženklas turi vienodas teises su valstybės narės nacionaliniu prekės ženklu, kadangi tos valstybės narės daiktinė teisė ir yra taikoma. Todėl reikia atkreipti dėmesį, kad gali tekti susimokėti atitinkamus žyminius ar kitus mokesčius susijusius su ES prekės ženklo sandoriu, kurie būtų taikomi nacionaliniam prekės ženklui¹⁸⁹.

Galimybę įkeisti prekės ženklą taip pat įtvirtina ir 2015 m. direktyva, skirta suderinti valstybių narių teisės aktus, susijusius su prekių ženklais¹⁹⁰. Šios direktyvos 23 str. 1 d. nurodyta, jog prekių ženklas, nepriklausomai nuo įmonės, gali būti pateiktas kaip

---

¹⁸⁵ von BOMHARD, V., von MÜHLEND AHL, A. *Concise European Trade Mark Law*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International B.V., 2018, p. 149.

¹⁸⁶ *ibid.*, p. 149.

¹⁸⁷ Europos Sąjungos Bendrasis Teismas. 2012 m. kovo 8 d. sprendimas *Arrieta D. Gross prieš OHMI - International Biocentric Foundation ir kt.* T-298/10, ECLI:EU:T:2012:113, para. 36.

¹⁸⁸ Europos Sąjungos Bendrasis Teismas. 2011 m. rugsėjo 9 d. sprendimas *Chalk prieš OHMI – Reformed Spirits Company Holdings (CRAIC)* T-83/09, ECLI:EU:T:2011:450, para. 26.

¹⁸⁹ von BOMHARD, V., von MÜHLEND AHL, A. *Concise European Trade Mark Law*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International B.V., 2018, p.150.

¹⁹⁰ 2015 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) Nr. 2015/2436, valstybių narių teisės aktams, susijusiems su prekių ženklais, suderinti (nauja redakcija). OL, 2015, L 336, p. 1 – 26.

užtikrinimas arba gali būti daiktinių teisių objektas. Šios direktyvos konstatuojamos dalies 34 punkte nurodyta, kad aiškumo sumetimais ir siekiant Sąjungoje palengvinti prekių ženklų naudojimą komerciniais tikslais, taisyklės, taikomos prekių ženkams kaip nuosavybės objektams, turėtų būti tinkamu lygiu suderintos su ES prekių ženklu jau taikomomis taisyklėmis ir turėtų apimti taisykles dėl perleidimo ir perdavimo, licencijavimo, daiktinių teisių ir išieškojimų vykdymo procese.

Pažymėtina, kad Bendrijos dizaino reglamento normos *in rem* klausimais sutampa su Europos Sąjungos prekių ženklų reglamento sąvokomis atitinkamuose straipsniuose. Todėl teisiniai principai ir procedūra dėl registracijos, atšaukimo ir modifikacijos dėl ES prekės ženklų *in rem* teisių, turi *mutatis mutandis* galioti ir Bendrijos dizainui, išskyrus su Bendrijos dizainu susijusias specialiąsias procedūras¹⁹¹.

Sudėtingesnė Europos Sąjungos prekės ženklo situacija. Pagal ES prekės ženklo reglamento 22 str. 2 d. vienos iš šalių prašymu įkeitimo teisės ir teisių perdavimas įrašomas į registrą ir paskelbiamas. Pagal EUIPO prekės ženklų ir dizaino gaires, EUIPO, gavusi prašymą įregistruoti įkeitimą, įrašo informaciją į ES prekės ženklų registrą ir paskelbia ES prekių ženklų oficialiame biuletenyje¹⁹². Atkreiptinas dėmesys į tai, kad priešingai nei Lietuvoje, ES prekės ženklo registracija ir informacijos paskelbimas nėra privalomas. Tačiau dėl praktinių sumetimų tai padaryti primygtinai siūloma, kadangi, remiantis ES prekės ženklo reglamento 27 str. 1 d., teisiniai veiksmai, susiję su ES prekių ženklu, visoms valstybėse narėse esančioms trečiosioms šalims įsigalioja tik tai juos įrašius į registrą. EUIPO rekomenduoja pranešti apie įkeitimą per eComm sistemą jų puslapyje¹⁹³. Pažymėtina, kad EUIPO netikrina, ar įkeitimo sandoris galioja pagal nacionalinę teisę, tačiau tikrinama, ar prašymas dėl įrašymo įkeitimo į registrą yra teisingai užpildytas viena iš oficialių EUIPO kalbų (anglų, ispanų, italų, prancūzų ar vokiečių), ar įkaito davėjas yra prekės ženklo savininkas¹⁹⁴. Taikomas 200 EUR mokestis už įkeitimo registravimą, tačiau

---

¹⁹¹ Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba. *Guidelines for examination. Part E. Section 3. Chapter 2: Licences, Rights In Rem, Levies of execution, Insolvency proceedings or similar proceedings* [interaktyvus]. 2019, p. 32 [žiūrėta 2020 m. kovo 29 d.]. Prieiga per internetą: <https://euipo.europa.eu/tunn-el-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/law_and_practice/decisions_president/EX-19-04_en.pdf>.

¹⁹² Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba. *Trade mark and Design guidelines: 5.3 Registration procedure and publication (rights in rem)* [interaktyvus]. 2020 [žiūrėta 2020 m. kovo 17 d.]. Prieiga per internetą: <<https://guidelines.euipo.europa.eu/1803422/1786733/trade-mark-guidelines/5-3-registration-procedure-and-publication--rights-in-rem->>.

¹⁹³ Prieiga prie Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnybos internetinės svetainės: <<https://euipo.europa.eu/ohimportal/lt/home>>.

¹⁹⁴ von BOMHARD, V., von MÜHLEND AHL, A. *Concise European Trade Mark Law*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International B.V., 2018, p. 150.

jei viena paraiška prašoma užregistruoti kelis ES prekės ženklo įkeitimus, mokesčio riba yra 1000 EUR¹⁹⁵.

Svarbu aptarti situaciją, kuri gali susidaryti siekiant įkeisti visoje Europoje prekės ženklą, kuriam prekės ženklo apsauga nėra suteikta plačiu mastu. Tokio prekių ženklo pavyzdžiu galėtų pasitarnauti akcinės bendrovės „Audimas“ atvejis. Nacionaliniu mastu šiam prekės ženklui apsauga yra suteikta¹⁹⁶. Bendrovė pateikė tarptautinę paraišką prekių ženklo registracijai, kuri būtų išplėsta į Europos Sąjungą. „Audimas“ norėjo registruoti prekės ženklą 18, 25 ir 35 klasių prekėms bei paslaugoms pagal Nicos klasifikaciją (t.y. įvairios prekės: lagaminai, kelioniniai krepšiai, kuprinės, skėčiai, drabužiai, apranga, avalynė ir t.t.). 2015 m. „Audi AG“ dėl šios paraiškos pateikė protestą EUIPO, remdamasi savo anksčiau įregistruotu ES ženklu „Audi“. „Audimo“ ženklo registracija buvo atmesta daugumai prekių ir paslaugų. Lietuvos įmonė šį sprendimą apskundė EUIPO Apeliacinei tarybai, tačiau taryba paliko galioti ESINT sprendimą. Tuomet AB „Audimas“ pateikė ieškinį Europos Sąjungos Bendrajam Teismui dėl nustatyto prekių ženklų panašumo¹⁹⁷. Teismas savo sprendimu atmetė AB „Audimas“ ieškinį¹⁹⁸. Taigi, įkeitimo pasirašymo momentu įmonė gali būti pateikus paraišką, tačiau prekės ženklo apsaugos taip ir neįgyti. Kaip spręsti situaciją, jei prekės ženklas turi nacionalinę apsaugą, tačiau Europos Sąjungos mastu apsaugos nėra? Ar galima būtų bandyti tokiu atveju teises įkeisti, remiantis plačiai žinomam prekės ženklui suteikiama apsauga?

LAT savo praktikoje yra pažymėjęs, jog Lietuvoje prekių ženklų teisės prasme nenustatyta apsauga neregistruotiems prekių ženkams¹⁹⁹, tačiau naudojami, nors ir neregistruoti, ženklai gali būti ginami plačiai žinomo ženklo pagrindu. Paryžiaus konvencijos 6bis str. „Plačiai žinomi prekių ženklai“ įtvirtinta jų apsauga Sąjungos šalyse. Taigi, apsauga suteikiama Lietuvoje plačiai žinomiems prekių ženkams. Galima daryti išvadą, kad jei įkeitimo sutartyje būtų įkeistos teisės į prekių ženklą, tačiau šis prekių ženklas nebūtų registruotas Lietuvoje arba neturėtų ES prekės ženklo suteikiamos apsaugos, apsauga šiam prekės ženklui būtų suteikiama tik tokiu atveju, jeigu jis būtų

---

¹⁹⁵ Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba. *Guidelines for examination. Part E. Section 3. Chapter 2: Licences, Rights In Rem, Levies of execution, Insolvency proceedings or similar proceedings* [interaktyvus]. 2019, p. 11 [žiūrėta 2020 m. kovo 29 d.]. Prieiga per internetą: <https://euipo.europa.eu/tunn-el-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/law_and_practice/decisions_president/EX-19-04_en.pdf>.

¹⁹⁶ „AUDIMAS MOVE WITH ELEGANCE fig“, registracijos Nr. 74552.

¹⁹⁷ Verslo Žinios. „Audimas“ patyrė skaudų pralaimėjimą „Audi AG“ [interaktyvus]. 2019 [žiūrėta 2020 m. kovo 21 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.vz.lt/pramone/2019/07/15/audimas-patyre-skaudu-pralaimėjima-audi-ag>>.

¹⁹⁸ Europos Sąjungos Bendrasis Teismas. 2019 m. liepos 12 d. sprendimas *Audimas AB prieš Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnybą* T-467/18, ECLI:EU:T:2019:513.

¹⁹⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje AB „Minsko traktorių gamykla“ v. „Suraleb, Inc“, Nr. 3K-3-120-469/2019.

plačiai žinomas. Kadangi prekės ženklas plačiai žinomą Lietuvoje gali būti pripažintas tik teismo tvarka (ATGTĮ 4 str. 3 d.), iki teismo sprendimo priėmimo apsauga šiam ženklui nebus suteikta, todėl plačiai žinomo prekės ženklo apsauga nebūtų tinkama siekiant užtikrinti prievolę.

Taigi „intelektinė nuosavybė“ šiandien apima didelę įvairių ir savarankiškų teisių grupę. Šios teisės atsirado skirtingu metu, skirtingomis aplinkybėmis ir skirtingiems tikslams. Visiškai natūralu, kad kiekvienos iš jų teisinis reguliavimas taip pat turi savų ypatybių²⁰⁰. Tačiau daugelis iš jų yra tinkamos būti įkeitimo objektu ir tų teisių savininkui gali būti naudingos, siekiant užtikrinti jo finansinius įsipareigojimus.

---

²⁰⁰ BIRŠTONAS, R., et al. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Registrų centras, 2010, p. 17.

2. INTELEKTINIŲ NUOSAVYBĖS TEISIŲ VERTĖS NUSTATYMAS

Perfrazuojant britų rašytojo Oskaro Vaildo mintis, cinikas tai žmogus, žinantis visko kainą, bet neišmanantis vertės. Diskusijos apie intelektinės nuosavybės vertę dažniausiai yra praleidžiamos. Ši problema kyla dėl dviejų požiūrių. Pavyzdžiui, patento atveju, vienas požiūris, pagrįstas abejotina dedukcija, teigia: patentas yra monopolija, o monopolija – vertinga, todėl patentas jau vien dėl to yra vertingas. Kitas pabrėžia, kad patentas yra vertas tiek, kiek už jį sumokėta. Šie du požiūriai, vyraujantys mūsų visuomenėje, paviršutiniškai vertina intelektinės nuosavybės tikrąją vertę²⁰¹. Intelektinių nuosavybės teisių įkeitimo atveju toks vertinimas negali būti taikomas, dėl to svarbu aptarti šio turto vertinimo problematiką.

Intelektinė nuosavybė bendrovėse yra vertinama kaip įmonės nematerialus turtas (angl. *intangible assets*). Tradiciškai šis turtas buvo laikomas verslo „prestižo verte“ (angl. „*goodwill*“ of a business), turint omenyje už verslą sumokėtą sumą, kuri viršija įmonės grynojo turto vertę. „Prestižo vertė“ apimdavo platų spektrą nematerialaus turto, kaip pavyzdžiui, klientų lojalumą, gerą reputaciją, įmonės darbuotojus bei intelektinės nuosavybės teises²⁰².

Teisiniu požiūriu intelektinės nuosavybės teisės gali būti apibūdinamos pagal jų kokybines savybes bei atitiktį standartams, tokiems kaip naujumas ar originalumas, tačiau ekonominiu požiūriu intelektinės nuosavybės teisės vertinamos remiantis ekonomine nauda, kuri yra gaunama už intelektinę nuosavybės teisę²⁰³. Pavyzdžiui, patentas, kuris neprisidėjo prie pajamų sukūrimo arba jų išlaikymo, neturi ekonominės vertės, nors jis egzistuoja ir yra saugomas teisės.

Kreditoriai užtikrintuose skolinimosi sandoriuose (angl. *secured transactions*) nuo skolinimosi rizikos (angl. *lending risk*) yra apsaugomi likvidacine įkeisto turto verte. Dėl šios priežasties, kai vyksta diskusijos dėl intelektinės nuosavybės teisių įkeitimo, siekiant gauti finansavimą, daugumai žmonių kyla natūralus rūpestis dėl įkeičiamos intelektinės nuosavybės vertės. Tokios abejonės dažniausiai kyla dėl intelektinės nuosavybės apsaugos sistemos teisinio pobūdžio ir tikslo²⁰⁴. Todėl, jei intelektinės nuosavybės teisėms turi būti

---

²⁰¹ WURZER, A.; REINHARDT, D. Valuation of Patents. Kluwer Law International B.V, 2012. p. 5.

²⁰² World Intellectual Property Organization. *Intellectual property Valuation* [interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.wipo.int/export/sites/www/sme/en/documents/pdf/ip_norama_11_learning_points.pdf>.

²⁰³ *ibid.*

²⁰⁴ LIN, M. *Law and Economics of Security Interests in Intellectual Property*: daktaro disertacija [interaktyvus]. Teisė. European Doctorate in Law & Economics (EDLE), 2017 [žiūrėta 2020 m. vasario 7 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ediss.sub.uni-hamburg.de/volltexte/2017/8419/>>.

suteikta kokia nors vertė, susijusi su paskola, būtina nustatyti, kam nuosavybės teise priklauso ši intelektinė nuosavybės teisė. Taip pat, ypač prekių ženklų bei patentų atveju, turi būti įvertinta trečiųjų asmenų teisių pažeidimo tikimybė²⁰⁵.

Nagrinėjant intelektinės nuosavybės vertės nustatymo problematiką, svarbus Arthur Andersen 1992 m. atliktas išsamus intelektinės nuosavybės vertinimo tyrimas, kuris atskleidė, kad skirtingos intelektinės nuosavybės rūšys gali būti atskirtos nuo pačio verslo ir, nors intelektinės teisės vertinimas yra subjektyvus, jis nėra subjektyvesnis nei listinguojamos įmonės, naujojo rinkos sektoriaus įmonės ar pensijų fondų vertinimas²⁰⁶.

Svarbi Šveicarijos Sankt Galeno universiteto ataskaitos „Kuriant finansų rinką intelektinėms nuosavybės teisėms“ (angl. *Creating a financial market for IPR*) išvada ir rekomendacija buvo tai, kad, rinkos dalyvių nuomone, vienas didžiausių barjerų intelektinės nuosavybės sandoriuose yra intelektinės nuosavybės vertės nustatymo problematika²⁰⁷. Visiems priimtinių vertinimo metodų trūkumas daro neigiamą poveikį investuotojų ir pirkėjų pasitikėjimui, kadangi turto vertė neaiški, o likvidi rinka yra pagrįsta rinkos dalyvių pasitikėjimu²⁰⁸. Dėl šios priežasties darbo autoriui atrodo būtina aptarti skirtingus rinkoje naudojamus intelektinės nuosavybės teisių vertinimo metodus.

Remiantis Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės teisių pagalbos tarnybos (angl. *European IPR Helpdesk*, toliau – ES INT pagalbos tarnyba) informaciniu biuleteniui dėl intelektinės nuosavybės teisių vertinimo²⁰⁹, yra dvi pagrindinės vertinimo kategorijos: kiekybinis (angl. *quantitative*) ir kokybinis (angl. *qualitative*) vertinimas. Naudojant kiekybinį vertinimą atsižvelgiama į kiekybinius ir išmatuojamus duomenis, siekiant įvertinti intelektinės nuosavybės teisių ekonominę vertę, o taikant kokybinį metodą daugiau dėmesio skiriama intelektinės nuosavybės teisių ypatumų analizei (pavyzdžiui, patento teisinė galia) ir panaudojimo būdams²¹⁰.

Darbo autorius aptars praktikoje naudojamus įvairūs intelektinės nuosavybės vertės nustatymo metodus.

---

²⁰⁵ NIKITENKO, S. M.; MESYATS, M. A.; ir ROZHKOVA, O. V. *Intellectual property as an instrument of interaction between government, business, science and society* [interaktyvus]. 2017 [žiūrėta 2020 m. kovo 29 d.]. Prieiga per internetą: <<https://doi.org/10.1088/1755-1315/84/1/012015>>.

²⁰⁶ BERTOLLOTTI, N.; ANDERSEN, A. *The valuation of intellectual property paper presented* [interaktyvus]. 1996 [žiūrėta 2020 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.wipo.int/export/sites/www/sme/en/documents/valuationdocs/ip_bj_96_7.pdf>.

²⁰⁷ Komisijos įmonių ir pramonės generalinis direktoratas (Europos Komisija). *Creating a financial market for IPR* [interaktyvus]. 2014 [žiūrėta 2020 m. vasario 15 d.]. Prieiga per internetą: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/afdc8beb-866f-400e-913b-23f4c018e58b>>.

²⁰⁸ *ibid.*

²⁰⁹ European IPR Helpdesk. *Fact Sheet on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. 2015 [žiūrėta 2020 m. vasario 12 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.iprhelpdesk.eu/sites/default/files/newsdocuments/Fact-Sheet-IP-Valuation.pdf>>.

²¹⁰ *ibid.*

2.1. Intelektinių nuosavybės teisių kiekybinis vertinimas

Kiekybinis vertinimas apskaičiuoja intelektinės nuosavybės piniginę vertę konkrečiame kontekste ir konkrečiu metu. Kiekvienas iš toliau išvardintų metodų gali sukurti skirtingus būdus kaip įvertinti kontekste tam tikrą intelektinės nuosavybės teisių vertę. Šių metodų galutinis rezultatas rodo intelektinės nuosavybės teisių piniginę vertę²¹¹.

2.1.1. Sąnaudomis grindžiamas metodas

Sąnaudomis grindžiamas metodas (angl. *cost-based valuation method*) – kai vertė skaičiuojama pagal panašios intelektinės nuosavybės sukūrimo sąnaudas, atsižvelgiant į tai, kiek kainavo intelektinės nuosavybės sukūrimas, į išlaidas ir laiką, kurio pririnktų norint pakeisti arba sukurti tokį patį produktą. Šis metodas ypač tinka potencialiam intelektinės nuosavybės teisių pirkėjui, tačiau jo trūkumas yra tas, kad jis nesuteikia duomenų apie būsimas pajamas²¹². Europos Komisijos galutinėje ataskaitoje yra išskiriamos dvi pagrindinės sąnaudomis grindžiamos metodikos, kurias galima taikyti vertinant intelektinę nuosavybę: istorinės savikainos (angl. *historical cost*) ir pakeitimo kainos (angl. *replacement cost*) metodai. Taikant šiuos metodus apibendrinamos išlaidos, patirtos kuriant intelektinę nuosavybę. Istorinės savikainos atveju išmatuojamos faktinės išlaidos, o taikant pakeitimo kainos metodą išreiškiamos apskaičiuotos intelektinės nuosavybės pakeitimo arba lygiaverčio turto sukūrimo sąnaudos²¹³.

Nors istorinės savikainos metodas gali atitikti objektyvumo, nuoseklumo ir patikimumo kriterijus, jis turi esminį trūkumą: nebūtinai yra ryšys tarp išlaidų turtui ir vėlesnės jo vertės (ši trūkumą taip pat išskyrė ir ES INT pagalbos tarnyba²¹⁴). Pavyzdžiui, patentuotas vaistas, kurio savikaina buvo milžiniška, gali niekada nepasiekti rinkos, nes

---

²¹¹ Europos Komisija. *Final Report from the Expert Group on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014 [žiūrėta 2020 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/797124c6-08cb-4ffb-a867-13dd8a129282>>.

²¹² SCHNEIDER, M. *Intellectual property rights, the new currency* [interaktyvus]. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2019, t. 14, nr. 11, p. 825 – 826 [žiūrėta 2020 m. kovo 4 d.]. Prieiga per internetą: <<https://doi.org/10.1093/jiplp/jpz106>>.

²¹³ Europos Komisija. *Final Report from the Expert Group on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014 [žiūrėta 2020 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/797124c6-08cb-4ffb-a867-13dd8a129282>>.

²¹⁴ European IPR Helpdesk. *Fact Sheet on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. 2015 [žiūrėta 2020 m. vasario 12 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.iprhelpdesk.eu/sites/default/files/newsdocuments/Fact-Sheet-IP-Valuation.pdf>>.

negavo reguliacinės institucijos pritarimo. Panašiai prekės ženklo sėkmė gali neatspindėti išlaidų, patirtų jį plėtojant²¹⁵.

Pakeitimo savikainos metodas tam tikru mastu įveikia tokius sunkumus. Taikant šį metodą nesusiduriama su istorinio savikainos metodo problema, kadangi pasitelkiamos dabartinės kainos. Tačiau tai gali sukelti papildomą praktinę kliūtį, nes intelektinės nuosavybės pakartotinių išlaidų įvertinimas gali būti subjektyvus, jei nėra jokių rinkos orientacinių kainų²¹⁶.

ES INT pagalbos tarnyba papildomai išskiria atkūrimo kainos (angl. *reproduction cost*) metodą. Atkūrimo kainos metodu įvertinimai atliekami surenkant duomenis apie visas išlaidas, kurios būtų patirtos nuperkant ar sukuriant vertinamos intelektinės nuosavybės kopiją²¹⁷. Tačiau, darbo autoriaus nuomone, šį metodą nelengva pritaikyti praktikoje, kadangi prekės ženklą ar patentą galima bandyti atkurti sukuriant repliką, tačiau atkartoti komercinę paslaptį ar autorių teises gali būti labai sudėtinga arba neįmanoma.

Jeigu įmanoma, išleidus tam tikrą sumą, atkurti prekės ženklą, kuris yra vertinamas, turto pakeitimo išlaidos panaikina problemą, kai vertės ir sąnaudų ryšys yra neaiškus. Šiuo atveju turto pakeitimo išlaidos parodo sąnaudas, kurių verslas išvengia turėdamas intelektinę nuosavybę, ir teoriškai tai turėtų būti maksimali suma, kurią verslas sutinka sumokėti, įsigydamas ar licencijuodamas turtą²¹⁸.

2.1.2. Rinka grindžiamas metodas

Rinka grindžiamas metodas (angl. *market-based valuation method*) nagrinėja rinkos sandorius, kuriuose dalyvauja panašus turtas – tiek perkant, tiek parduodant. Šis metodas suteikia realią ir gana objektyvią intelektinės nuosavybės teisių vertę, nors dėl duomenų trūkumo, mažų rinkų ir skirtingų intelektinės nuosavybės sandorių aplinkybių duomenis

---

²¹⁵ Europos Komisija. *Final Report from the Expert Group on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014 [žiūrėta 2020 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/797124c6-08cb-4ffb-a867-13dd8a129282>>.

²¹⁶ *ibid.*

²¹⁷ European IPR Helpdesk. *Fact Sheet on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. 2015 [žiūrėta 2020 m. vasario 12 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.iprhelpdesk.eu/sites/default/files/newsdocuments/Fact-Sheet-IP-Valuation.pdf>>.

²¹⁸ Europos Komisija. *Final Report from the Expert Group on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014 [žiūrėta 2020 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/797124c6-08cb-4ffb-a867-13dd8a129282>>.

apibendrinti pakankamai sudėtinga²¹⁹. Naudojant rinką grindžiamą vertinimą intelektinės nuosavybės vertė nustatoma lyginant intelektinės nuosavybės turtą su tokiu pačiu ar panašiu žinomos kainos turtu. Tokio vertinimo tikslas yra nustatyti vertę, remiantis palyginamais ir nesusijusiais kitų rinkos dalyvių sandoriais. Ši metodika patraukli, nes yra ir patikima, ir objektyvi. Kai turima informacijos apie tokius sandorius, ji paprastai yra geriausias vertinamo turto vertės etalonas²²⁰.

Nors sandorių, susijusių tik su intelektinės nuosavybės turto pardavimu, skaičius didėja, palyginimui skirtų sandorių skaičius vis dar ribotas. Be to, net ir turint patikimus duomenis apie sandorius, intelektinės nuosavybės turto charakteristikos labai skiriasi ir kiekvienu atveju sunku pakoreguoti orientacinę vertę, kad turto skirtumai būtų aiškiai pastebimi²²¹.

Svarbu pažymėti, kad intelektinės nuosavybės vertė gali labai priklausyti nuo to, kas naudoja turtą ir kaip jis naudojamas. Patento atveju farmacijos įmonei patentas gali būti labai vertingas ir jį pritaikys pagal paskirtį, tačiau bankas, gavęs tokį patentą, realizavimo metu galės jį tik parduoti arba licencijuoti kitoms farmacijos bendrovėms. Todėl, nors ir duomenys apie intelektinės nuosavybės turto pardavimą yra nedažni, kiekvieną kartą reikia būti atsargiems, naudojant intelektinės nuosavybės turto orientacinę vertę, nes viename kontekste sumokėta kaina gali neatspindėti to paties turto vertės kitame kontekste²²².

Rinką grindžiamam metodui reikalingi duomenys yra informacija apie sumas, sumokėtas už panašius ar palyginamus sandorius bei sandorių, kurie turi orientacinę vertę, informacija.

Vertintojas gali nežinoti išsamių sąlygų, pavyzdžiui, ar pardavėjas suteikė pareiškimą arba garantiją, ar buvo numatytos paskatos arba mokesčių planavimas sandoriui. Reikia atsargiai remtis sandorių informacija, jei ši neišsami. Pasitaiko, kad visa informacija apie sandorį negali būti viešai prieinama, ją sunku arba neįmanoma gauti, arba ji yra konfidenciali. Siekiant nustatyti intelektinės nuosavybės vertę, naudingų žinių gali suteikti

---

²¹⁹ SCHNEIDER, M. *Intellectual property rights, the new currency* [interaktyvus]. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2019, t. 14, nr. 11, p. 825 – 826 [žiūrėta 2020 m. kovo 4 d.]. Prieiga per internetą: <<https://doi.org/10.1093/jiplp/jpz106>>.

²²⁰ European IPR Helpdesk. *Fact Sheet on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. 2015 [žiūrėta 2020 m. vasario 12 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.iprhelpdesk.eu/sites/default/files/newsdocuments/Fact-Sheet-IP-Valuation.pdf>>.

²²¹ Europos Komisija. *Final Report from the Expert Group on Intellectual Property Valuation*. [interaktyvus]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014. žr. < [žiūrėta 2020 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/797124c6-08cb-4ffb-a867-13dd8a129282>>.

²²² Europos Komisija. *Final Report from the Expert Group on Intellectual Property Valuation*. [interaktyvus]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014. žr. < [žiūrėta 2020 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/797124c6-08cb-4ffb-a867-13dd8a129282>>.

intelektinės nuosavybės specialistai, intelektinės nuosavybės teisių perdavimo specialistai ir intelektinės nuosavybės vertinimo specialistai²²³.

2.1.3. Pajamomis grindžiamas metodas

Pajamomis grindžiamas metodas (angl. *income-based valuation method*) atsižvelgia į ateityje galimai gautinas pajamas ir išmokas, atskaičius tas, kurios gaunamos šiuo metu. Dėl greitai kintančios situacijos rinkoje, sudėtinga numatyti, kas bus už daugiau nei ketverių ar penkerių metų²²⁴. Šis vertinimo būdas padeda įvertinti intelektinės nuosavybės vertę, kurią iš tikro gauna verslas todėl, kad turi nuosavybės teisę į intelektinės nuosavybės teises. Pajamų metodo variacijos, vertinant intelektinės nuosavybės teises, yra populiarius metodas²²⁵. Iš praktinės pusės, pajamomis grindžiami vertinimai yra patys tinkamiausi ir plačiausiai naudojami nustatant intelektinės nuosavybės vertę. Tačiau šis metodas dažnai apima ir prielaidas kaip bus naudojamos tos intelektinės teisės ateityje. Todėl, siekiant, kad vertinimas būtų tikslus, duomenys turi būti kuo tikslesni²²⁶.

Yra keli šio vertinimo būdai. Pirmasis – netaikyto naudojimosi turtu mokesčio skaičiavimo būdas (angl. *relief from royalty method*). Šis metodas yra dažniausiai naudojamas, kai atliekamas pajamomis grindžiamas vertinimas. Naudojimosi turtu mokesčio skaičiavimo metodika, remiantis autorinių atlyginimų sutaupymo teorija (angl. *royalty savings hypothesis*), suteikia nematerialiam turtui vertę, iš esmės atsakydama į klausimą: „*ką asmuo ar įmonė sutaupytų per intelektinės nuosavybės naudingo tarnavimo laiką, jeigu ji turėtų, o ne licencijuotų konkrečią intelektinę nuosavybę?*“²²⁷. Toks būdas paprastai naudojamas, norint įvertinti bendrą intelektinės nuosavybės turto vertę, todėl

---

²²³ Europos Komisija. *Final Report from the Expert Group on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014 [žiūrėta 2020 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/797124c6-08cb-4ffb-a867-13dd8a129282>>.

²²⁴ SCHNEIDER, M. *Intellectual property rights, the new currency* [interaktyvus]. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2019, t. 14, nr. 11, p. 825 – 826 [žiūrėta 2020 m. kovo 4 d.]. Prieiga per internetą: <<https://doi.org/10.1093/jiplp/jpz106>>.

²²⁵ Europos Komisija. *Final Report from the Expert Group on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014 [žiūrėta 2020 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/797124c6-08cb-4ffb-a867-13dd8a129282>>.

²²⁶ European IPR Helpdesk. *Fact Sheet on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. 2015 [žiūrėta 2020 m. vasario 12 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.iprhelpdesk.eu/sites/default/files/newsdocuments/Fact-Sheet-IP-Valuation.pdf>>.

²²⁷ Europos Komisija. *Final Report from the Expert Group on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014 [žiūrėta 2020 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/797124c6-08cb-4ffb-a867-13dd8a129282>>.

skaičiavimas dažniausiai grindžiamas naudojimosi turtu mokesčio piniginiiais srautais, kurie yra neterminuoti. Kai kuriais atvejais intelektinė nuosavybė yra licencijuojama tam tikram laikotarpiui (dažniausiai keleriems metams) už išankstinį mokėjimą. Vienas iš šio metodo pranašumų yra tas, kad, juo pasinaudojus, galima taip pat nustatyti tokios licencijos vertę (kapitalizuojant tikėtinus pinigų srautus tik per licencijos galiojimo laikotarpį)²²⁸.

Antrasis – papildomo pelno skaičiavimo būdas (angl. *Premium profits method*). Tarptautinio vertinimo standartų komitetas (toliau – IVSC) jį apibūdina kaip skirtumą tarp pinigų srautų, gausimų tokį turtą naudojant, ir pinigų srautų, gausimų tokio turto nenaudojant. Tada apskaičiuojamas numatomas prieaugio pelnas arba pinigų srautai, kuriuos galima gauti naudojant intelektinę nuosavybę. Prognozuojamos periodinės sumos yra padidintos iki dabartinės vertės naudojant diskonto koeficientą arba tinkamą kapitalizacijos kartotinį²²⁹. Siekiant nustatyti vertę šiuo būdu būtina surinkti informaciją apie prognozuojamą periodinį pelną, sutaupyta išlaidas arba pinigų srautus, kuriuos, tikimasi, sugeneruos rinkos dalyvis, besinaudodamas intelektine nuosavybe ir koks bus pelnas, jei rinkos dalyvis ja nesinaudos²³⁰.

Trečiasis yra perteklinių pajamų skaičiavimo būdas (angl. *Excess earnings method*). Tai intelektinės nuosavybės teikiamos ekonominės naudos skaičiavimo metodas, kai iš visų intelektinės nuosavybės naudojimo pinigų srautų atimami pinigų srautai, atitinkantys tikrąją intelektinės nuosavybės papildančio materialiojo turto grąžą rinkoje²³¹.

Pagrindinis skirtumas tarp šių būdų yra tai, kaip nustatomos pajamos – ar tiesiogiai priskiriamos intelektinei nuosavybei yra atskiriamos nuo pajamų, priskiriamų produktams ar procesui.

Taikant pajamomis grindžiamus intelektinės nuosavybės vertinimo metodus svarbu daryti prielaidas, ypač dėl likusio intelektinės nuosavybės naudingo tarnavimo laiko ir diskonto normos, kurias apskaičiavus gaunama hipotetinio pinigų srautų ateityje vertė. Siekiant kuo tiksliau nustatyti naudingo tarnavimo laiką bei nuvertėjimą, tokios prielaidos turi būti kruopščiai patikrintos. Tai padeda įvertinti trumpiausią iš šių intelektinės

---

²²⁸ Europos Komisija. *Final Report from the Expert Group on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014 [žiūrėta 2020 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/797124c6-08cb-4ffb-a867-13dd8a129282>>.

²²⁹ DREWS, D. *The Cost Approach to IP Valuation: Its Uses and Limitations* [interaktyvus]. 2001 [žiūrėta 2020 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ipmetrics.net/Cost20>>.

²³⁰ Hungarian Intellectual Property Office. *IP Valuation at Research Institutes; an essential tool for technology transfer* [interaktyvus]. 2011 [žiūrėta 2020 m. vasario 7 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.sztnh.gov.hu/hirek/kapcsolodo/IP_Valuation_for_Technology_Transfer_EN_web.pdf>.

²³¹ Europos Komisija. *Final Report from the Expert Group on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014 [žiūrėta 2020 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/797124c6-08cb-4ffb-a867-13dd8a129282>>.

nuosavybės gyvenimų: fizinių, funkcinį, techninį, ekonominį ir teisinį. Šis procesas yra būtinas, nes, kaip ir bet kuris kitas turtas, intelektinės nuosavybės teisės gali skirtingai generuoti ekonominę grąžą, priklausančią nuo pagrindinių gyvavimo laikotarpių.

Pavyzdžiui, taikant diskontuotų pinigų srautų skaičiavimo modelį, nebūtų teisinga imti autorių teisių 70 metų apsaugos laikotarpį, kai programinės įrangos naudingas ekonominis gyvenimas yra tik 1–2 metai. Kita vertus, patento 25 metų teisinės apsaugos laikotarpis gali būti labai svarbus vertinant jo vertę, ypač farmacijos rinkoje, kurioje konkurentai su generiniais vaistais įžengia į rinką iškart, kai tik baigiasi patento teisinė apsauga. Todėl, pasitelkęs diskontuotų pinigų srautų skaičiavimo būdą vertės nustatymui, vertintojas visada turėtų atkreipti dėmesį į tinkamą gyvavimo trukmę²³².

Šią perspektyvinę finansinę informaciją galima gauti iš verslo planų, prognozių ir informacijos, kurią vertintojui pateiks intelektinės nuosavybės turėtojas ir trečiųjų šalių ekspertai²³³.

2.2. Intelektinių nuosavybės teisių kokybinis vertinimas

Kokybinis vertinimas nesiremia analitiniais duomenimis. Šiuo atveju pasitelkiama skirtingų indikatorių analizė, kuri padeda įvertinti intelektinės nuosavybės teises, pavyzdžiui, nustatant jų svarbumą²³⁴.

Vertinant patį intelektinės nuosavybės teisės objektą nagrinėjami tokie rodikliai, kaip teisinės bei intelektinės nuosavybės teisių apsaugos lygis toje sferoje, atitinkamos srities technologinis bei išsivystymo lygis, rinka, kuri gali išnaudoti konkretų intelektinės nuosavybės teisių objektą, finansiniai rodikliai bei įmonės, kuri gaus intelektinės nuosavybės teises, sugebėjimas pritaikyti ją savo versle²³⁵. Kokybinį vertinimą dažnai naudoja sprendimus priimantys asmenys. Šis vertinimas naudingiausias siekiant palyginti, kvalifikuoti pramonines nuosavybes įmonės portfelyje tarpusavyje arba su konkurentų pramoninėmis nuosavybėmis. Taip pat toks vertinimo metodas tikslingas vertinant

---

²³² Europos Komisija. *Final Report from the Expert Group on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014 [žiūrėta 2020 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/797124c6-08cb-4ffb-a867-13dd8a129282>>.

²³³ *ibid.*

²³⁴ European IPR Helpdesk. *Fact Sheet on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. 2015 [žiūrėta 2020 m. vasario 12 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.iprhelpdesk.eu/sites/default/files/newsdocuments/Fact-Sheet-IP-Valuation.pdf>>.

²³⁵ Europos Komisija. *Final Report from the Expert Group on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014 [žiūrėta 2020 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/797124c6-08cb-4ffb-a867-13dd8a129282>>.

galimybes investuoti į tam tikras nežinomas intelektinės nuosavybės teises. Pavyzdžiui, naudojant kiekybinio vertinimo metodą būtų nustatyta, jog konkretus intelektinės nuosavybės teisės objektas yra vertas 50,000 EUR. Pasitelkus kokybinio vertinimo būdą, išvada galėtų būti tokia: „šis intelektinės nuosavybės teisės objektas yra strategiškai svarbus konkrečiai rinkai – objektas gali būti tinkamai išnaudotas, bet tik su sąlyga, kad bus skirtas atitinkamas finansavimas ir išduotos licencijos“²³⁶.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad yra sukurta nemažai priemonių įmonėms, norinčioms įvertinti turimas intelektinės nuosavybės teises. Europos patentų biuras siūlo specialią ir unikalią programą „IPscore“, kurios tikslas – padėti tinkamai įvertinti patentų bei technologinių projektų vertę. Kuriant programą buvo siekiama kuo labiau palengvinti vartotojo sąsają, kad kuo daugiau įmonių galėtų įsivertinti savo turimus patentus arba kuriamas technologijas. Ji suteikia galimybę nustatyti pagrindines sąlygas patento ar technologinio projekto vertinimui²³⁷. IPscore patento vertinimas turi penkias kategorijas: teisinę, technologijų, rinkos, finansinę ir strateginę, kiekviena jų apima 5–10 atitinkamų rodiklių klausimų, susijusių su skirtingu vertės rodikliu. Atsakymai į klausimus vertinami 1–5 skalėje pagal patento stipriąsias ir silpnąsias vietas. Rodiklių visuma, kurią sudaro apie 40 vertės rodiklių, sudaro bendrą patento vaizdą, kuriame matomos atitinkamos rizikos ir galimybės. Surinkti duomenys pateikiami įvairiose lentelėse bei grafinėse formose, juos naudoja asmenys, priimanys strateginius sprendimus²³⁸.

Darbo autoriaus nuomone, nepaisant to, kad įkeičiant intelektinės nuosavybės teises siekiama kuo didesnio tikslumo ir nemažas dėmesys skiriamas likvidacinei vertei, šis metodas netinkamas kaip vienintelis vertės nustatymo būdas.

2.3. Kiti vertinimai, naudojami intelektinės nuosavybės vertei nustatyti

Kai kurie prekių ženklų vertinimo specialistai pasirenka savą metodiką. Pavyzdžiui, vienas didžiausių pasaulyje prekės ženklų vertinimo specialistų „Interbrand“ naudoja trijų pakopų metodą:

---

²³⁶ Hungarian Intellectual Property Office. *IP Valuation at Research Institutes; an essential tool for technology transfer* [interaktyvus]. 2011 [žiūrėta 2020 m. vasario 7 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.sztnh.gov.hu/hirek/kapcsolodo/IP_Valuation_for_Technology_Transfer_EN_web.pdf>.

²³⁷ Europos patentų tarnyba. *IPscore* [interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. kovo 21 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.epo.org/searching-for-patents/business/ipscore.html#tab-1>>.

²³⁸ SUTNIKIENĖ, K.; PAULAVIČIENĖ, S. *Idėjų apsaugos ir komercinio panaudojimo pradžiamokslis* [interaktyvus]. VšĮ Klaipėdos mokslo ir technologijų parkas, 2009 [žiūrėta 2020 m. kovo 29 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.kmtp.lt/old/uploads/Projektai/Ideju_apsaugos_ir_komercinio_panaudojimo_pradziamokslis.pdf>.

- 1) nustatomas dabar ir ateityje gaunamas pelnas iš prekės ženklų saugomos prekės;
- 2) vertinamas prekės ženklo vaidmuo siekiant gauti finansavimą;
- 3) įvertinamas prekės ženklo stiprumas lyginant su konkurentais.

Naudojantis indeksu, kurį sudaro 10 veiksmų, trečiuoju žingsniu yra siekiama numatyti būsimus prekės ženklo rezultatus²³⁹.

2.4. Vertinimo metodikų apibendrinimas

Apibendrinant, darbo autorius pateikia kiekybinio ir kokybinio vertinimo lentelę (2 pav.).

VERTINIMAS		PRANAŠUMAI	TRŪKUMAI
1. KIEKYBINIS VERTINIMAS	1.1. Sąnaudomis grindžiamas metodas	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Paprastumas. ✓ Vertė nustatoma remiantis patirtomis išlaidomis kuriant intelektinės nuosavybės teises (toliau – INT), kurias galima nustatyti iš įmonės finansinių ataskaitų. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sunku įvertinti išlaidas, kurios buvo skirtos konkrečios INT sukūrimui. - Neatsižvelgiama į pajamas, kurias INT ateityje generuos.
	1.2. Rinka grindžiamas metodas	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nustatoma objektyvi INT rinkos vertė. ✓ Nagrinėjami panašios vertės rinkoje esantys INT objektai. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mažas kiekis paskelbtų sandorių, todėl sunku vadovautis rinkos praktika. - Dėl skirtumų tarp INT objektų sudėtinga kiekvienu atveju nustatyti orientacinę vertę.
	1.3. Pajamomis grindžiamas metodas	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Atsižvelgiama į ateityje gaunamas pajamas iš INT. ✓ Analizuojant šiuo metodu galima nustatyti pajamas, kurios gali būti gautos iš potencialios licencijos. ✓ Tinkama nustatyti likvidacinę vertę. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sudėtinga nustatyti tikslius duomenis, remiantis ateities naudojimu. - Dėl prielaidų, kur bus naudojamos INT ateityje, šis vertinimas gali būti labai subjektyvus.
2. KOKYBINIS VERTINIMAS		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kvalifikuotai įvertinama INT vertė atsižvelgiant į kitus rodiklius nei sukuriama vertė (teisinius, technologinius ir kt.) ✓ Naudingas įvertinant investavimo galimybes į INT. ✓ „IPScore“ programa patentų atveju. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vertė nustatant šiuo būdu gali smarkiai skirtis nuo likvidacinės vertės. - Vertinimas pasižymi subjektyvumu.

2 pav. Kiekybinio ir kokybinio vertinimo pranašumų ir trūkumų lentelė (sudarė darbo autorius).

²³⁹ SCHNEIDER, M. *Intellectual property rights, the new currency* [interaktyvus]. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2019, t. 14, nr. 11, p. 825 – 826 [žiūrėta 2020 m. kovo 4 d.]. Prieiga per internetą: <<https://doi.org/10.1093/jiplp/jpz106>>.

Taigi, yra įvairių būdų, kaip nustatyti intelektinės nuosavybės teisių vertę. Pasirinktas metodas priklauso nuo vertinimo tikslo, vertintino turto ir įvertinimo gavėjo ar auditorijos. Nors vienas metodas gali atrodyti ypač tinkamas, norint gauti objektyvų galutinį vertinimą, vienu metu gali ir būti taikomi keli vertinimo būdai. Vertė, nustatyta taikant skirtingus metodus, tikėtina yra tiksliausia pagal tikrąją turto vertę²⁴⁰.

Pavyzdžiui, patento ar patentinės paraiškos vertinimas tiesiogiai ar netiesiogiai apima sprendimus dėl finansinės padėties ateityje, labai panašiai kaip vertybinių popierių rinkoje investuotojų sprendimai įtraukia jų nuomonę apie įmonės finansinę ateitį. Dėl šios priežasties, nustatant intelektinės nuosavybės vertę, neišvengiamas tam tikras spekuliacijos laipsnis²⁴¹. Visi intelektinės nuosavybės teisių vertinimo metodai apima ateities prognozavimo elementus, nes tai būsimųjų pinigų srautų vertinimas, atsižvelgiant į nusidėvėjimo normas, rinkos sąlygų, konkurencijos bei pajamų svyravimus ateityje²⁴².

Kadangi intelektinė nuosavybė pagal savo pobūdį yra novatoriška ir dėl to kiekvienu atveju skirtinga, kiekvienas vertinimas turi būti atliekamas ne automatiškai, o tik išsamiai ištyrus. Galima teigti, kad intelektinės nuosavybės vertės nustatymas faktiškai yra nuomonės pareiškimas tam tikru konkrečiu momentu ir tai turi daug panašumo su teisinėmis nuomonėmis. Galbūt galima atsitiktinai pateikti gerą spėjimą dėl intelektinės nuosavybės vertės neįsigilinus į kontekstą, bet svarbu pastebėti – kaip negalima automatizuoti teismų sprendimų, taip ir negalima dalinti vienodų intelektinės nuosavybės vertės vertinimų. Yra daugybė veiksnių, kurie gali daryti įtaką, o konkretūs įrodymai turi nemažą reikšmę²⁴³.

Pažymėtina, kad intelektinės nuosavybės vertinimą taip pat komplikuoja tai, jog nėra dviejų tapačių intelektinių nuosavybių. Ši problema ypač aktuali vertinant patentus ir prekės ženklus, nes vienas iš reikalavimų, kad jiems būtų taikoma intelektinės nuosavybės teisinė apsauga yra naujumo reikalavimas – neturi būti tapačių intelektinės nuosavybės objektų. Nekilnojamojo turto vertę dažniausiai galima pakankamai tiksliai nustatyti pasinaudojus palyginimu, o kiekvienos intelektinės nuosavybės unikalumas sukelia

---

²⁴⁰ SCHNEIDER, M. *Intellectual property rights, the new currency* [interaktyvus]. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2019, t. 14, nr. 11, p. 825 – 826 [žiūrėta 2020 m. kovo 4 d.]. Prieiga per internetą: <<https://doi.org/10.1093/jiplp/jpz106>>.

²⁴¹ PITKETHLY, R. *The valuation of patents: A review of patent valuation methods with consideration of option based methods and the potential for further research* [interaktyvus]. 1997 [žiūrėta 2020 m. vasario 27 d.]. Prieiga per internetą: <<http://users.ox.ac.uk/~mast0140/EJWP0599.pdf>>.

²⁴² *ibid.*

²⁴³ Europos Komisija. *Final Report from the Expert Group on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014 [žiūrėta 2020 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/797124c6-08cb-4ffb-a867-13dd8a129282>>.

problemų, norint palyginti ją su kitomis intelektinėmis nuosavybėmis. Tai mažina vertės nustatymo efektyvumą remiantis palyginimu. Todėl intelektinės nuosavybės vertės vertinimas dažnai grindžiamas intelektinės nuosavybės naudojimo ateityje prielaidomis²⁴⁴.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad, nustatant intelektinės nuosavybės teisių vertę, dažnai skiriasi pats turto vertinimo tikslas, t. y. vertinimo politika taip pat gali būti skirtinga. Jei įmonė siekia įvertinti turimą intelektinės nuosavybės turtą bendrais tikslais (angl. *Management-oriented causes*), tikslios vertės nustatymas nėra priklausomas nuo išorės veiksnių ir imamas kartu su kitu įmonės turtu. Tačiau, jei vertinimas atliekamas dėl teisinio ginčo (angl. *Conflict-oriented causes*), vertė nustatoma priverstinai ir gali būti subjektyvi, nes abiem ginčo pusėmis naudinga pateikti sau palankius intelektinės nuosavybės teisių vertės dydžius. Pavyzdžiui, telekomunikacijų įmonių „Samsung“ prieš „Apple“ byloje dėl patentų pažeidimų „Apple“ buvo priteista iš „Samsung“ 550 milijonų dolerių kompensacija. „Apple“ ieškinys siekė net 1 milijardą dolerių²⁴⁵.

Įkeitimo atveju vertės nustatymo tikslas orientuotas į finansinę naudą (angl. *Finance-oriented causes*). Įmonės turto vertinimą dažniausiai atlieka trečioji šalis, todėl tokiems vertinimams yra būtinas aukštas objektyvumo lygis, tačiau, turint omeny, kad trečiasis asmuo teikia finansines paslaugas, vertinimo metu būtina atkreipti dėmesį į rinkos padėtį ir intelektinės nuosavybės naudą trečiajai šaliai toje rinkoje²⁴⁶.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytus faktus, apibendrinimui tiktų perfrazuota Jungtinių Amerikos Valstijų milijardieriaus ir rizikos draudimo fondo (angl. *Hedge Fund*) valdytojo Seth Klarman mintis, jog turto vertinimo atveju investicijos rizikos ir grąžos nustatymas išlieka menu, o ne tiksluoju mokslu²⁴⁷.

---

²⁴⁴ Europos Komisija. *Final Report from the Expert Group on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014 [žiūrėta 2020 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/797124c6-08cb-4ffb-a867-13dd8a129282>>.

²⁴⁵ The Verge. *Apple and Samsung settle seven-year-long patent fight over copying the iPhone* [interaktyvus]. 2018 [žiūrėta 2020 m. kovo 23 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.theverge.com/2018/6/27/17510908/apple-samsung-settle-patent-battle-over-copying-iphone/>>.

²⁴⁶ Europos Komisija. *Final Report from the Expert Group on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014 [žiūrėta 2020 m. sausio 29 d.]. Prieiga per internetą: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/797124c6-08cb-4ffb-a867-13dd8a129282>>.

²⁴⁷ Morgan Creek Capital Management. *Q2 2016 market review & outlook* [interaktyvus]. 2016 [žiūrėta 2020 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.cmwealth.com/wp-content/uploads/2016/09/Morgan_Creek.pdf>.

3. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ ĮKEITIMO PABAIGA IR TAIKYTINA TEISĖ

Įkeitimo sutartis yra terminuota prievolė ir jai nustatytas aiškiai apibrėžtas terminas, per kurį skolininkas turi prievolę įvykdyti. Atitinkamai sutartyje numatyti padariniai, kurie kils, jeigu prievolė per tą terminą nebus įvykdyta. Papildomas įkeitimo kaip prievolės pobūdis pasireiškia tuo, kad užtikrinto reikalavimo pabaiga taip pat nurodo ir įkeitimo sandorio pabaigą²⁴⁸. Dėl šios priežasties Prancūzijoje, Belgijoje, Graikijoje, Italijoje, Nyderlandų Karalystėje bei Škotijoje skolininkui sumokėjus už įkeitimu užtikrintą prievolę, baigiasi ir pats įkeitimas. Anglijoje skolininko teisė, sumokėjus paskolą, atgauti savo įkaitą yra neliečiama (angl. *inviolable right*)²⁴⁹.

Anglų mokslininkai F. H. Lawson ir B. Rudden teigia, kad bendrosios teisės sistemose įkeitimo turtinė teisė negali egzistuoti be prievolės, kurią ji turi užtikrinti: kai tik baigiasi prievolė, įkeitimas „miršta“ kartu²⁵⁰. Pažymėtina, kad, skirtingai nuo Anglijos, Švedijoje ar Suomijoje paskolos sumokėjimas paties įkeitimo nepanaikina. Kai yra patenkinama prievolė, kuri užtikrinta įkeitimu, jos įkeitimo lakšto originalas yra gražinamas įkaito davėjui²⁵¹. Lietuvoje, skirtingai nuo hipotekos, kurios pabaiga siejama su išregistravimu iš hipotekos registro, įkeitimas baigiasi įvykus bent vienam iš juridinių faktų²⁵², nurodytų LR CK 4.224 str. 1 d.

Svarbu paminėti, kad, vadovaujantis Lietuvoje galiojančiais įstatymais, intelektinės nuosavybės teisių įkeitimo atveju didelė dalis teisių yra įkeičiama šį faktą įregistruojant hipotekos registre. Tam, kad galima būtų visiškai disponuoti intelektinėmis teisėmis, kurios sudaro įkeitimo objektą, būtina jas išregistruoti iš hipotekos registro (LR CK 4.224 str. 3 d.). Priešingu atveju bus laikoma, kad įkeitimo teisė nėra pasibaigusi, nors LR CK įkeitimo teisės pabaigą sieja su 4.224 str. įvardintais juridiniais faktais²⁵³.

3.1. Realizavimas

Kai įkeitimo objektas yra turtinės teisės, jis realizuojamas perleidžiant kreditoriui iš įkeistos turtinės teisės atsirandančius įkaito davėjo reikalavimus ar jų dalį, atitinkančią skolininko

²⁴⁸ BAR von, C.; DROBNIG, U. *The Interaction of Contract Law and Tort and Property Law in Europe: A Comparative Study*. München: Sellier, 2004, p. 357.

²⁴⁹ *ibid.*, p. 357.

²⁵⁰ LAWSON, F. H.; RUDDEN B. *The Law of Property*. Oxford: Oxford University Press, 2002, p.127.

²⁵¹ Bar von, C.; Drobniġ, U. *The Interaction of Contract Law and Tort and Property Law in Europe: A Comparative Study*. München: Sellier, 2004, p. 358.

²⁵² BARANAUSKAS, E., et al. *Daiktinė Teisė: Vadovėlis*. Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2010, p. 284.

²⁵³ Tokia įstatymų leidėjo pozicija yra pagrįsta, kadangi tretieji asmenys kitaip neturėtų realios galimybės įsitikinti įkeitimo teisės pasibaigimu ar tokio pasibaigimo teisėtumu. SAULĖNAS, S. Turtinių teisių įkeitimas. Magistrinis darbas, Mykolo Romerio universitetas, 2005 m.

įsipareigojimų dydį (CK 4.220 str. 1 d.). Kreditorius įgyja teisę reikalauti perduoti jam įkeistą teisę nuo to momento, kai jis įgyja teisę nukreipti išieškojimą į įkeitimo objektą (CK 4.220 str. 2 d.). LAT yra pabrėžęs, kad įstatymų leidėjas įkaito turėtojui suteikė pirmenybės teisę gauti savo reikalavimo patenkinimą, šią apribodamas įkeisto turto verte²⁵⁴.

Suėjus įkeitimo sutartyje nurodytam terminui, kreditorius įgyja teisę nukreipti išieškojimą į įkeitimo objektą. Įstatymų leidėjas Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso²⁵⁵ LIV skyriuje reglamentuoja išieškojimą iš turtinių teisių. Išieškojimas pradedamas vykdyti antstoliui priėmus patvarkymą areštuoti įkaito davėjo (skolininko) intelektinės nuosavybės teises (šis patvarkymas yra prilyginamas turto arešto aktui). Šiuo atveju, jeigu iš įkeistų intelektinės nuosavybės teisių bus ateityje gaunamos piniginės išmokos, jos irgi yra areštuojamos (kaip ateities autoriniai mokėjimai už autoriaus kūrinį (pagal LR CPK 749 str. 2 d.).

LR CPK 749 str. 3 d. įtvirtinta, kad skolininkas neturi teisės priimti jokio reikalavimo įvykdymo, taip pat valdyti ar disponuoti turtine teise. Šiame straipsnyje aptariamas tik valdymas ir disponavimas, tačiau trečiasis arešto būdas (naudojimas) nepaminėtas. LAT praktikoje turtinių teisių (mokesčių permokų) arešto bylose pripažįstama, kad areštas tokiu atveju gali apimti ne tik valdymą ir disponavimą, bet ir naudojimą²⁵⁶. Kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad intelektinės nuosavybės teisių (teisių į prekių ženklą) arešto apimtis gali būti skirtinga, t. y. areštas gali būti taikomas visoms nuosavybės teisės sudėtinėms dalims – valdymui, naudojimuisi ar disponavimui – arba tik daliai jų, pavyzdžiui, paliekant naudojimosi galimybę. Tai priklauso nuo konkrečių bylos aplinkybių, pvz., ar turtinės teisės yra ginčo objektas, ar iš jų vykdomas išieškojimas²⁵⁷.

Taikant analogijos metodą galima šias taisyklės pritaikyti ir kitoms intelektinės nuosavybės teisėms. Remiantis Dizaino įstatymo 42 str., Patentų įstatymo 47 str. bei Prekės ženklų įstatymo 28 str., gavęs turto arešto aktų registro tvarkytojo pranešimą apie areštuotą teisę į dizainą, patentą ar prekės ženklą, VPB teisės į dizainą, patentą, prekės ženklą arešto duomenis įrašo į Lietuvos Respublikos dizaino, patento, prekės ženklo, registrą ir apie tai paskelbia VPB oficialiame biuletenyje. Darbo autorius, išanalizavęs VPB oficialiame

---

²⁵⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje BUAB „LRG farmacija“ v. AB „SEB bankas“, Nr. 3K-3-451/2014.

²⁵⁵ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Civilinio proceso kodeksas. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 36 – 1340 (toliau – LR CPK).

²⁵⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. lapkričio 29 d. nutartis civilinėje byloje Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos respublikos finansų ministerijos v. BUAB „Laiivų projektai“, Nr. 3K-3-617/2013.

²⁵⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. kovo 20 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Tegros investicija“ v. „KIM JAROLIM Im-Und Export GmbH“, Nr. 3K-3-148-686/2015.

biuletenyje nurodytus duomenis, susistemino informaciją pateiktą nuo 2015 m. sausio 26 d. iki 2020 m. kovo 25 d. Per šį laikotarpį buvo areštuoti 58 teisės į ženklą, o išregistruotas 81 areštas²⁵⁸. Nei vienas patentas ar teisė į dizainą nebuvo areštuota. Galima daryti išvadą, kad Lietuvoje prekės ženklų realizavimas yra naudojamas bei tinkamas būdas užtikrinti prievolinius reikalavimus.

Pažymėtina, kad įkeitimo kreditoriaus teisei reikalauti patenkinti įkeitimu užtikrintą reikalavimą prieš terminą *mutatis mutandis* galioja LR CK normos, susijusios su hipoteka, nustatytos 4.196 straipsnyje. Intelektinės nuosavybės teisių įkeitimo atveju svarbu atkreipti dėmesį, jog išieškojimo iš hipoteka (įkeitimu) užtikrinto reikalavimo prieš terminą pagrindas, kai sumažėjo įkeisto daikto vertė, įstatymų leidėjo buvo patikslintas įtraukiant objektyvų kriterijų, kiek įkeisto daikto (šiuo atveju intelektinės nuosavybės teisės) vertė turi sumažėti, kad būtų galima pradėti išieškojimo iš hipoteka (įkeitimu) užtikrinto turto prieš terminą procedūras. Hipotekos (įkeitimo) kreditorius turi teisę reikalauti patenkinti hipoteka (įkeitimu) užtikrintą reikalavimą prieš terminą ir kreiptis į notarą dėl vykdomojo įrašo, kai daugiau kaip 30 procentų sumažėjo hipotekos (įkeitimo) objekto vertė, o skolininkas neįvykdė įsipareigojimų dalies, kuria sumažėjo daikto (intelektinės nuosavybės teisės) vertė, ir šios įsipareigojimo dalies nepadengė gauta draudimo suma²⁵⁹. Kadangi intelektinės nuosavybės teisių vertė gali smarkiai kisti (patentų atveju visada yra tikimybė, jog bus pasiektas naujas technikos proveržis, kuris gali sumažinti iš patento gaunamas sumas), ši įstatymo leidėjo nurodyta 30 procentų riba, darbo autoriaus nuomone, dėl intelektinės nuosavybės vertės nepastovumo gali būti reikšmingas faktas, siekiant įkeisti intelektines nuosavybės teises. Bet kuriuo atveju, pažymėtina, kad šalys gali savo noru susitarti, kad sumažėjus įkeitimo objekto vertei daugiau ar mažiau nei 30 procentų, kreditorius turi teisę išieškoti savo reikalavimą iš įkeistų intelektinių nuosavybės teisių prieš terminą²⁶⁰.

3.2. Taikytina teisė

Įkeitimo su tarptautiniu elementu atveju problemos kyla dėl to, kad intelektinės nuosavybės teisės yra skirtingos – vienos atsiranda tik jas įregistravus, o kitos savaime. Todėl kyla klausimas – kokia taikytina teisė šiuo atveju? Europos Sąjungoje taikomą teisę savanoriškų reikalavimų perleidimo kontekste reguliuoja Roma I reglamentas. Romos I reglamento 14

²⁵⁸ Lietuvos Respublikos valstybinis patentų biuras. *Valstybinio patentų biuro oficialus biuletenis* [interaktyvus]. 2020 [žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <<http://vpb.lrv.lt/lt/teisine-informacija/oficialus-biuletenis>>.

²⁵⁹ SMALIUKAS, A, et al. *Lietuvos Respublikos Civilinio Proceso Kodekso Komentarai. Kn. 4: Daiktinė Teisė. XI skyrius: Hipoteka: Pirmasis Leidimas*. Justitia, 2013, p. 130.

²⁶⁰ *ibid.*, p. 131.

str. 3 d. nurodo, jog šiame straipsnyje naudojama perleidimo sąvoka apima įkeitimą. Šio reglamento 14 str. 1 d. teigiama, kad pagal reikalavimo kito asmens (skolininko) atžvilgiu savanorišką perleidimą susidariusiems perleidėjo ir perėmėjo santykiams taikoma teisė, kuri pagal šį reglamentą taikoma perleidėjo ir perėmėjo sudarytai sutarčiai. Tai reiškia, kad remiantis Reglamento 3 str. 1 d. įkeitimo sutarčiai gali būti taikoma šalių pasirinkta teisė. Jeigu nėra pasirinkta, kurios šalies teisė bus taikoma, intelektinės nuosavybės teisių įkeitimo sutartį reiktų prilyginti prekių pirkimo-pardavimo sutarčiai ir dėl to turėtų galioti pardavėjo (įkaito davėjo) nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės įstatymai²⁶¹. Daugelyje Europos Sąjungos šalių intelektinės nuosavybės teisių įkeitimo sukūrimui, panaudojimui prieš trečias šalis, pirmumui bei realizavimui galiotų *lex loci protectionis* principas²⁶² – intelektinės nuosavybės teisių įkeitimo sutarčiai galiotų tos šalies teisė, kurioje saugoma pati intelektinės nuosavybės teisė (įkeitimą reglamentuojanti teisė bei įkeitimo objektui taikoma teisė sutaptu²⁶³). Europos patentų konvencijos 74 str. teigiama, kad Europos patento paraiškai, kaip nuosavybės objektui, kiekvienoje nurodytoje Susitariančiojoje Valstybėje yra taikomi tokie įstatymai, kurie toje valstybėje taikomi nacionalinių patentų paraiškoms. Neabejotina, kad šis tradicinis požiūris turi pranašumų: tokiu būdu išvengiama intelektinės nuosavybės teisių ir daiktinės teisės išsiskyrimo, šalyje, kurioje prašoma suteikti apsaugą, lengviau laikytis registracijos reikalavimų, kurie gali būti privaloma sąlyga siekiant, kad įkeitimas galiotų prieš trečiuosius asmenis. Be to, net ir neregistruojamų intelektinių nuosavybės teisių atveju teisių perėmėjai ar licencijatai toje šalyje, kur suteikiama apsauga, gali tikėtis, kad bet kuriam jų padėčiai įtakos turinčiam sandoriui bus taikoma ta pati teisė, kuri reglamentuoja intelektinės nuosavybės teises²⁶⁴. Tačiau *lex loci protectionis* principo taikymas turi ir kritikų. Kadangi šio principo taikymas intelektinės nuosavybės įkeitimui reikštų, kad, norint sudaryti įkeitimo sandorį, jis turėtų būti pritaikytas kiekvienai reikalingai jurisdikcijai. Tačiau nacionalinės teisės taikymas ypatingai neatitinka finansinių rinkų poreikių, kur intelektinės nuosavybės teisės įkeičiamos ne atskirai, o kaip portfelis²⁶⁵.

UNCITRAL teisėkūros gido (2007) 208 rekomendacija teigia, kad nematerialaus turto sukūrimui bei galiojimui prieš trečias šalis taikoma kreditoriaus (angl. *grantor*) šalies

---

²⁶¹ KONO, T. *Intellectual Property and Private International Law: Comparative Perspectives*. Hart Publishing. 2012, p.187.

²⁶² *ibid.*, p.187.

²⁶³ European Max Planck Group on Conflict of Laws in Intellectual Property. *The CLIP Principles and Commentary: Conflict of Laws in Intellectual Property*. Oxford: Oxford University Press, 2013, p. 355.

²⁶⁴ *ibid.*, p. 355.

²⁶⁵ KONO, T. *Intellectual Property and Private International Law: Comparative Perspectives*. Hart Publishing. 2012, p.187.

teisė. Be to, Intelektinės nuosavybės įkeitimo priedo 248 rekomendacijoje papildomai nurodyta, jog intelektinės nuosavybės įkeitimui galiojanti teisė, susijusi su sukūrimu, panaudojimu prieš trečiuosius asmenis, ir pirmumas yra tos šalies, kurioje intelektinė teisė saugoma. Remiantis tos pačios rekomendacijos c punktu, intelektinės nuosavybės teisių realizavimui turi būti taikoma valstybės, kurioje yra įkaito turėtojas (kreditorius), teisė²⁶⁶. Atsižvelgiant į šiuos UNCITRAL pasiūlymus, į trečiąjį CLIP²⁶⁷ principų projektą buvo įtrauktos trys alternatyvios nuostatos (3:802 straipsnis). Intelektinės nuosavybės teisių įkeitimo klausimai, susiję su taikytina teise, ir toliau bus plačiai diskutuojami per ateinančių dešimtmetį²⁶⁸.

Lietuvoje taikytinos teisės klausimas yra sprendžiamas remiantis LR CK. LR CK 1.51 str. 1 d. įtvirtina galimybę įkeitimo šalims pasirinkti taikytiną teisę (tačiau toks pasirinkimas negali būti panaudotas prieš trečiuosius asmenis). Šio straipsnio 2 dalis nurodo, kad, jeigu šalys nepasirinko taikytinos teisės (išskyrus atvejus kai įkeičiama reikalavimo teisė ar vertybiniai popieriai), taikytina teisė nustatoma pagal konkrečioms teisėms taikytina teisę. LR CK 1.52 str. nustatyta, kad intelektinės nuosavybės teisėms ir jų gynimui taikoma valstybės, kurioje prašoma apginti šias teises, teisė. LAT autorių teisių byloje yra pažymėjęs, kad tai, ar atitinkamas objektas, pretenduojantis į autorių teisių apsaugą, atitinka kūriniui keliamus kriterijus, kurie suformuluoti teisiniame reglamentavime ir išplėtoti ESTT praktikoje, sprendžia nacionalinis teismas kiekvienoje konkrečioje byloje²⁶⁹.

Darbo autorius pritaria, kad *lex loci protectionis* principas turi pranašumą taikytinos teisės klausimu, tačiau įkeitimo teisės bei intelektinės nuosavybės teisių sąveika yra pakankamai naujas reiškinys ir siekiant skatinti platesnį intelektinės nuosavybės teisių kaip įkeitimo objekto naudojimą, reiktų atsižvelgti į pasiūlymus, pateiktus UNCITRAL bei CLIP principuose.

---

²⁶⁶ KONO, T. *Intellectual Property and Private International Law: Comparative Perspectives*. Hart Publishing. 2012, p.187.

²⁶⁷ „CLIP“ yra žodžių anglų kalba sutrumpinimas, kuris reiškia – kolizijų teisė intelektinėje nuosavybėje (angl. *conflict of laws in intellectual property*).

²⁶⁸ KONO, T. *Intellectual Property and Private International Law: Comparative Perspectives*. Hart Publishing. 2012, p. 188

²⁶⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje „Otkrytoe aktsionernoe obshchestvo Minskii traktorny zavod“ v. antstolį Andrių Liaškova, „Suraleb, Inc.“, G. Ž., Nr. 3K-3-215-421/2019.

IŠVADOS

1. Įkeičiant intelektinės nuosavybės teises yra įkeičiamos nematerialios intelektinės nuosavybės teisės, kurios šiuo atveju ir yra įkeitimo objektas. Materialios laikmenos, kuriose yra užfiksuotos intelektinės nuosavybės teisės turi būti įkeičiamos atskirai.
2. Bendrasis įkeitimo principas, kad gali būti įkeista tik tai, kas perleidžiama, galioja ir intelektinės nuosavybės teisių įkeitimo atveju. Dėl to asmeninės neturtinės teisės negali būti įkeistos prievolės vykdymo užtikrinimui. Visiškai atsisakyti nuo šių teisių įkaito davėjas (skolininkas) Lietuvoje taip pat negali.
3. Tam tikros intelektinės nuosavybės teisės (pavyzdžiui, juridinio asmens pavadinimas, neregistruotas Bendrijos dizainas ir plačiai žinomas prekių ženklas) yra labai specifinės. Tokios teisės neperleidžiamos ir neregistruojamos, todėl jų, kaip paskolą užtikrinančio įkeitimo objekto, tinkamumas kelia abejonių.
4. Dizaino, prekės ženklo ar patento paraišką įstatymai taip pat leidžia įkeisti. Tačiau gavus patentą ar prekės ženklo apsaugą šis įkeitimas turėtų pasibaigti pagal įkeitimo pasibaigimo pagrindus. Norint, kad įkeitimas apimtų ir ateityje gautina patentą, turi būti papildomai įkeistos ateityje gautinos turtinės teisės.
5. Kaip ir nuomos sutarties atveju, įkaito davėjas (skolininkas) turi įspėti savo licencijatus, jog bus įkeičiamos intelektinės nuosavybės teises. Norint, kad realizavimo atveju įkaito turėtojas nenutrauktų licencijos sutarčių, jų nutraukimo galimybė turi būti aptarta įkeitimo sutartyje.
6. Intelektinės nuosavybės teisių vertės nustatymas turi būti individualizuotas, nes universalūs metodai, naudojami vertinant materialų turtą, šiuo atveju gali netikti. Nustatant intelektinės nuosavybės teisių vertę būtina atsižvelgti tiek į kiekybinį, tiek ir kokybinį vertinimą. Vertinant intelektinės nuosavybės teises, siekiant jas įkeisti, pirmiausia derėtų vadovautis pajamų vertinimo metodu, kadangi tokiu atveju svarbu nustatyti likvidacinę vertę.
7. Realizavimo metu intelektinės nuosavybės teisių areštas gali apimti visus tris arešto būdus: naudojimą, valdymą ir disponavimą, taip pat visus būsimus mokėjimus, kuriuos gaus įkaito davėjas (skolininkas).
8. Atsižvelgiant į nepastovią intelektinės nuosavybės teisių vertę, intelektinės nuosavybės teisių įkeitimo sutartyje svarbu aptarti, kiek gali nuvertėti įkeistos intelektinės nuosavybės teisės prieš įkaito turėtojui (kreditoriui) pradėdant vykdyti išieškojimą prieš terminą.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

1. Teisės norminiai aktai

1.1. Tarptautiniai teisės aktai

1. Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos. *Valstybės žinios*, 1995, Nr. 40 – 988.
2. 1973 m. Europos patentų konvencija (2000 m. redakcija). *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 147–5326.
3. Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo. *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 75 – 1796.
4. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos Protokolas Nr. 1, iš dalies pakeistas Protokolu Nr. 11. *Valstybės žinios*, 2011, Nr. 156 – 7391.

1.2. Europos Sąjungos teisės aktai ir įgyvendinimo gairės

5. 1993 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklų. OL, 1994, L 11, p. 1 – 36.
6. 1996 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (EB) Nr. 96/9 dėl duomenų bazių teisinės apsaugos. OL, 1996 L 77, p. 20 – 28.
7. 1998 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva (EB) Nr. 98/71 dėl teisinės dizaino apsaugos. OJ, 1998 L 289, p. 28 – 35.
8. 2001 m. gruodžio 12 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 6/2002 dėl Bendrijos dizaino. OJ, 2002 L 3, p. 1 – 24.
9. 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (EB) Nr. 2006/116 dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų (kodifikuota redakcija). OL, 2006 L 372, p. 12 – 18.
10. 2015 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) Nr. 2015/2436, valstybių narių teisės aktams, susijusiems su prekių ženklais, suderinti, OL, 2015, L 336, p. 1 – 26.
11. 2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 2017/1001 dėl Europos Sąjungos prekių ženklo. OL, 2017, L 154, p. 1 – 99.

1.3. Lietuvos Respublikos teisės aktai

12. Lietuvos Respublikos augalų apsaugos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1995, Nr. 90 – 2013.

13. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 1999, Nr. 50 – 1598.
14. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Civilinio proceso kodeksas. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 36 – 1340.
15. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 74 – 2262.
16. Lietuvos Respublikos dizaino įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2002, Nr. 112 – 4980.
17. Lietuvos Respublikos kilnojamojo turto įkeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 1997, Nr. 60 – 1400.
18. Lietuvos Respublikos komercinių paslapčių teisinės apsaugos įstatymas. *Teisės aktų registras*, 2018, Nr. 7477.
19. Lietuvos Respublikos patentų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 1994, Nr. 8 – 1 20.
20. Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 92 – 2844.
21. Dėl Autorių ir atlikėjų asmeninių neturtinių teisių apsaugos tvarkos patvirtinimo: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas. 2003 m. rugpjūčio 12 d. Nr. 1018. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 80 – 3655.
22. Dėl Lietuvos Respublikos hipotekos registro reorganizavimo ir Lietuvos Respublikos hipotekos registro nuostatų patvirtinimo: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas. 2001 m. spalio 18 d. Nr. 1246. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 90 – 3173.
23. Dėl Prekių ženklų registracijos taisyklių patvirtinimo: Lietuvos Respublikos valstybinis patentų biuro direktoriaus įsakymas. 2004 m. balandžio 30 d. Nr. 3R – 37. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 98 – 3679.

1.4. Užsienio valstybių norminiai teisės aktai

24. Prancūzijos intelektinės nuosavybės kodeksas (pranc. *Code la propriété intellectuelle*), 2006 m. kovo 1 d. redakcija [interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. kovo 24 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.legifrance.gouv.fr/content/location/1742>>.

2. Specialioji literatūra

2.1. Knygos

25. BAR von, C.; DROBNIG, U. *The Interaction of Contract Law and Tort and Property Law in Europe: A Comparative Study*. München: Sellier, 2004.
26. BARANAUSKAS, E., et al. *Daiktinė Teisė*. Vadovėlis. Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2010.
27. BIRŠTONAS, R., et al. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Registrų centras, 2010.
28. DAVIDSON, M. J. *The Legal Protection of Databases*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009.
29. ERDMANN, W.; ROJAHN, S.; ir SOSNITZA, O. *Handbuch des Fachanwalts Gewerblichen Rechtsschutz*. Köln: Luchterhand, 2008.
30. European Max Planck Group on Conflict of Laws in Intellectual Property. *The CLIP Principles and Commentary: Conflict of Laws in Intellectual Property*. Oxford: Oxford University Press, 2013.
31. FABER, W.; LURGER, B. *Rules for the Transfer of Movable A Candidate for European Harmonisation or National Reforms?* Hamburger Edition HIS, 2016.
32. KONO, T. *Security Interests in Intellectual Property*. Singapore: Springer Singapore, 2017.
33. KONO, T. *Intellectual Property and Private International Law: Comparative Perspectives*. Hart Publishing, 2012.
34. LANDES, W. M.; POSNER, R. A. *The Economic Structure of Intellectual Property Law*. Cambridge: Belknap Press, 2003.
35. LAWSON, F. H.; RUDDEN B. *The Law of Property*. Oxford: Oxford University Press, 2002.
36. MIZARAS, V. *Autorių teisė*. I tomas Vilnius: Justitia, 2008.
37. MIZARAS, V. *Autorių teisė*. II tomas. Vilnius: Justitia, 2009.
38. MACHLUP, F. *Die wirtschaftlichen Grundlagen des Patentrechts - 1. Teil*. GRUR Int. 1961.
39. PETRAUSKAITĖ D. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*. Ketvirtoji knyga. Daiktinė teisė. XII skyrius. Įkeitimas (4). Justitia, 2004, Nr. 4.
40. SMALIUKAS, A., et al. *Lietuvos Respublikos Civilinio Procesų Kodekso Komentaras*. Kn. 4: Daiktinė Teisė. XI skyrius: Hipoteka. Pirmasis leidimas. Justitia, 2013.
41. STONKIENĖ, M. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2011.

42. United Nations Commission on International Trade Law. *Uncitral Legislative Guide on Secured Transactions: Supplement on Security Rights in Intellectual Property (Security Rights in Intellectual Property)* [interaktyvus]. 2011 [žiūrėta 2020 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/security-ig/e/10-57126_Ebook_Suppl_SR_IP.pdf> .
43. von BOMHARD, V., von MÜHLEND AHL, A. *Concise European Trade Mark Law*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International B.V., 2018.
44. WURZER, A.; REINHARDT, D. *Valuation of Patents*. Kluwer Law International B.V, 2012.

2.2. Straipsniai

45. ANDALARO, L. *Patent as collateral – An empirical analysis on security agreements and patent value* [interaktyvus]. 2016 [žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/publication/323912476_Patent_as_collateral_-_An_empirical_analysis_on_security_agreements_and_patent_value/citations> .
46. ANDREW, M. *Patent Transfer And The Bundle of Sticks* [interaktyvus]. 2016, p. 7 [žiūrėta kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: <https://scholarship.law.gwu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2497&context=faculty_publications> .
47. BIRŠTONAS, R. *Autorių teisių ir sui generis teisių į duomenų bazes subjektai* [interaktyvus]. *Jurisprudencija*, 2009, Nr. 2(116), p. 211 – 227 [žiūrėta 2020 m. balandžio 14 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.mruni.eu/upload/iblock/352/birstonas.pdf>>.
48. BENNETT, S. *The IP Asset Class: Protecting and Unlocking Inherent Value* [interaktyvus]. 2006 [žiūrėta 2020 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą: <<https://repository.jmls.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1101&context=ripl>>.
49. BERTOLLOTTI, N.; ANDERSEN, A. *The valuation of intellectual property paper presented* [interaktyvus]. 1996 [žiūrėta 2020 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.wipo.int/export/sites/www/sme/en/documents/valuationdocs/ip_bj_96_7.pdf>.
50. BRAMSON, R. S. *Intellectual Property as Collateral – Patents, Trade Secrets, Trademarks and Copyrights* [interaktyvus]. 1981 [žiūrėta 2020 m. vasario 11 d.]. Prieiga per internetą: <<https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/bus136&collection=journals&id=1667&startid=&end=1704>>.

51. CHU, N. *Bowie Bonds: A Key to Unlocking, the Wealth of Intellectual Property* [interaktyvus]. 1998 [žiūrėta 2020 m. kovo 7 d.]. Prieiga per internetą: <<https://heonline.org/HOL/P?h=hein.journals/hascom21&i=499>>.
52. DAVISON, M. *Database Protection: Lessons from Europe, Congress and the WIPO* [interaktyvus]. *Case Western Reserve Law Review*, 2007, t. 54, Nr. 4, p. 829 – 854 [žiūrėta 2020 m. vasario 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://scholarlycommons.law.case.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1692&context=caselrev>>.
53. DREWS, D. *The Cost Approach to IP Valuation: Its Uses and Limitations* [interaktyvus]. 2001 [žiūrėta 2020 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ipmetrics.net/Cost20>>.
54. DUNN, J. D.; SEILER P. F. *Trade Secrets and Non-Traditional Categories of Intellectual Property as Collateral* [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta 2020 m. vasario 20 d.].
Prieiga per internetą: <<https://www.uncitral.org/pdf/english/colloquia/2secint/Seiler.pdf>>.
55. DUTFIELD, G. *Intellectual property rights, trade and biodiversity: the case of seeds and plant varieties* [interaktyvus]. 1999 [žiūrėta 2020 m. vasario 20 d.]. Prieiga per internetą: <<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.462.9487&rep=rep1&type=pdf>>.
56. ELSTEN, C.; HILL, N. *Intangible Asset Market Value Study?* [interaktyvus]. *Journal of the Licensing Executives Society*, 2017, t. LII, Nr. 4, p. 245 – 247 [žiūrėta 2020 m. balandžio 6 d.]. Prieiga per internetą: <<https://ssrn.com/abstract=3009783>>.
57. ERDENECHIMEG, D. *Using intellectual property as collateral: an international experience and a mongolian perspective* [interaktyvus]. 2016 [žiūrėta 2020 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.itcilo.org/sites/default/files/inline-files/Erdenechimeg.pdf>>.
58. FISHER, W. W. *Lecture Transcripts* [interaktyvus]. 2018 [žiūrėta 2020 m. kovo 15 d.]. Prieiga per internetą: <http://copyx.org/files/2014/08/CopyrightX_-_Lecture_Transcripts_Book.pdf>.
59. HUGHES, J. *The Philosophy of Intellectual Property* [interaktyvus]. 1988 [žiūrėta 2020 m. vasario 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://cyber.harvard.edu/IPCoop/88hugh.html>>.
60. JURČYS, P. *Bylą dėl intelektinės nuosavybės teisių tarptautinis teisingumas: clip principai ir jų taikymas Lietuvos teismuose* [interaktyvus]. *Justitia*, 2011, Nr. 76, p. 26

- [žiūrėta 2020 m. kovo 23 d.]. Prieiga per internetą: <<https://ssrn.com/abstract=2012905>>.
61. Komisijos įmonių ir pramonės generalinis direktoratas (Europos Komisija). *Creating a financial market for IPR* [interaktyvus]. 2014 [žiūrėta 2020 m. vasario 15 d.]. Prieiga per internetą: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/afdc8beb-866f-400e-913b-23f4c018e58b>>.
  62. LEBSON, S. J. *Trade secrets as collateral: a US perspective* [interaktyvus]. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2007, t. 2, Nr. 11, p. 726–728 [žiūrėta 2020 m. vasario 17 d.]. Prieiga per internetą: <<https://doi.org/10.1093/jiplp/jpm166>>.
  63. LIN, M. *Law and Economics of Security Interests in Intellectual Property: daktaro disertacija* [interaktyvus]. Teisė. European Doctorate in Law & Economics (EDLE), 2017 [žiūrėta 2020 m. vasario 7 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ediss.sub.uni-hamburg.de/volltexte/2017/8419/>>.
  64. MANN, W. *Creditor Rights and Innovation: Evidence from Patent Collateral* [interaktyvus] 2017, p. 33 [žiūrėta 2020 m. balandžio 6 d.]. Prieiga per internetą: <<https://ssrn.com/abstract=2356015>>.
  65. MAURENBRECHER, B.; GRÜNBLATT, D.; ir RAUBER G. *Legal aspects of IP securitization in Switzerland* [interaktyvus] 2005 [žiūrėta 2020 m. balandžio 6 d.]. Prieiga per internetą: <<https://media.homburger.ch/karmarun/image/upload/homburger/IPSEC.pdf>>.
  66. MIZARAS, V. *Intelektinės nuosavybės teisės klausimai Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktikoje* [interaktyvus]. 2012 [žiūrėta 2020 m. balandžio 15 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.mruni.eu/upload/iblock/f06/016_mizaras.pdf>.
  67. NIKITENKO, S. M.; MESYATS, M. A.; ir ROZHKOVA, O. V. *Intellectual property as an instrument of interaction between government, business, science and society* [interaktyvus]. 2017 [žiūrėta 2020 m. kovo 29 d.]. Prieiga per internetą: <<https://doi.org/10.1088/1755-1315/84/1/012015>>.
  68. PITKETHLY, R. *The valuation of patents: A review of patent valuation methods with consideration of option based methods and the potential for further research* [interaktyvus]. 1997 [žiūrėta 2020 m. vasario 27 d.]. Prieiga per internetą: <<http://users.ox.ac.uk/~mast0140/EJWP0599.pdf>>.
  69. SAULĖNAS, S. *Turtinių teisių įkeitimas*. Magistrinis darbas, Mykolo Riomerio universitetas, 2005 m.

70. SCHNEIDER, M. *Intellectual property rights, the new currency* [interaktyvus]. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2019, t. 14, Nr. 11, p. 825 – 826 [žiūrėta 2020 m. kovo 4 d.]. Prieiga per internetą: <<https://doi.org/10.1093/jiplp/jpz106>>.
71. SYLVA, J. B. *Bowie Bonds Sold for Far More Than a Song: The Securitization of Intellectual Property As a Super-Charged Vehicle for High Technology Financing* [interaktyvus]. 1999 [žiūrėta 2020 m. kovo 7 d.]. Prieiga per internetą: <<https://heinoonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/sccj15&collection=journals&id=203&star tid=&endit=238>>.
72. SUTNIKIENĖ, K.; PAULAVIČIENĖ, S. *Idėjų apsaugos ir komercinio panaudojimo pradžiamokslis* [interaktyvus]. VšĮ Klaipėdos mokslo ir technologijų parkas, 2009 [žiūrėta 2020 m. kovo 29 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.kmtp.lt/old/uploads/Projektai/Ideju_apsaugos_ir_komercinio_panaudojimo_pradziamokslis.pdf>.
73. ZELECHOWSKI, L. *Securitization of patents and trade marks: the Polish perspective in comparative perspective* [interaktyvus]. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2009, t. 4, Nr. 8, p. 549 – 558 [žiūrėta 2020 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://doi.org/10.1093/jiplp/jpp092>>.

3. Teismų sprendimai

3.1. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika

74. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2019 m. gruodžio 19 d. sprendimas byloje *Club de Variedades Vegetales Protegidas prieš Adolfo Juan Martínez Sanchis C-176/18.*, EU:C:2019:1131.

3.2. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo praktika

75. Europos Sąjungos Bendrasis Teismas. 2011 m. rugsėjo 9 d. sprendimas *Chalk prieš OHMI – Reformed Spirits Company Holdings (CRAIC)* T-83/09, ECLI:EU:T:2011:450.
76. Europos Sąjungos Bendrasis Teismas. 2012 m. kovo 8 d. sprendimas *Arrieta D. Gross prieš OHMI – International Biocentric Foundation ir kt.* T-298/10, ECLI:EU:T:2012:113.
77. Europos Sąjungos Bendrasis teismas. 2019 m. liepos 12 d. sprendimas *Audimas AB prieš Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnybą* T-467/18, ECLI:EU:T:2019:513.

3.3. Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika

78. Europos Žmogaus Teisių Teismo 2007 m. sausio 11 d sprendimas byloje *Anheuser-Busch v. Portugal*, Nr. 73049/01, 2007, 45 EHRR 36 [830].

3.4. Lietuvos Respublikos teismų praktika

79. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. liepos 5 d. nutarimas dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 214–10 straipsnio 1 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai (Valstybės žinios, 2000, Nr. 56 – 1669).
80. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2006 m. rugsėjo 20 d. nutartis civilinėje byloje *G. Z. v. AB „Parex bankas“*, Nr. 3K-3-499/2006.
81. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2007 m. lapkričio 6 d. nutartis civilinėje byloje *likviduojama bankrutavusi UAB „Širdies chirurgijos centras“ v. UAB „Kardiolita“*, Nr. 3K-3-467/2007.
82. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje *T. S. v. J. S.*, Nr. 3K-3-113/2011.
83. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. lapkričio 29 d. nutartis civilinėje byloje *Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos respublikos finansų ministerijos v. BUAB „Laivų projektai“*, Nr. 3K-3-617/2013.
84. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje *BUAB „LRG farmacija“ v. AB „SEB bankas“*, Nr. 3K-3-451/2014.
85. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. kovo 20 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Tegros investicija“ v. „KIM JAROLIM Im-Und Export GmbH“*, Nr. 3K-3-148-686/2015.
86. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Auto Express“ v. UAB „Tirola“, I. B.*, Nr. 3K-7-6-706/2016.
87. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje *AB „Minsko traktorių gamykla“ v. „Suraleb, Inc“*, Nr. 3K-3-120-469/2019.

88. Lietuvos Aukščiausio Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje „Otkrytoe aktsionernoe obshchestvo Minskii traktornyi zavod“ v. antstolį Andrių Liaškova, „Suraleb, Inc.“, G. Ž., Nr. 3K-3-215-421/2019.

3.5. Jungtinių Amerikos Valstijų teismų praktika

89. 1991 m. kovo 27 d. Jungtinių Amerikos Valstijų Aukščiausio teismo sprendimas byloje Feist Publications, Inc., v. Rural Telephone Service Co., bylos Nr. 499 U.S. 340.

4. Travaux préparatoires

90. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2019 m. rugsėjo 18 d. generalinio advokato Henrik Saugmandsgaard Øe išvada byloje *Club de Variedades Vegetales Protegidas prieš Adolfo Juan Martínez Sanchís* C-176/18., EU:C:2019:758.

5. Kiti dokumentai

91. Biotechnology/GM Seeds. *Commercial Seeds Market Size, Share & Trends Analysis Report By Product (Maize, Soybean, Vegetable, Cereals, Cotton, Rice, Canola), 2019 – 2025* [interaktyvus]. 2019 [žiūrėta 2020 m. balandžio 9 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/commercial-seeds-market>>.
92. Business Insider. *The 10 Most Valuable Brands in 2018* [interaktyvus]. 2018 [žiūrėta 2020 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.businessinsider.com/most-valuable-brands-in-the-world-for-2018-brand-finance-2018-2>>.
93. European IPR Helpdesk. *Fact Sheet on Intellectual Property Valuation* [interaktyvus]. 2015 [žiūrėta 2020 m. vasario 12 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.iprhelpdesk.eu/sites/default/files/newsdocuments/Fact-Sheet-IP-Valuation.pdf>>.
94. Europos patentų tarnyba. *IPscore* [interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. kovo 21 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.epo.org/searching-for-patents/business/ipscore.html#tab-1>>.
95. Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba. *Guidelines for examination. Part E. Section 3. Chapter 2: Licences, Rights In Rem, Levies of execution, Insolvency proceedings or similar proceedings* [interaktyvus]. 2019 [žiūrėta 2020 m. kovo 29 d.]. Prieiga per internetą: <https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/law_and_practice/decisions_president/EX-19-04_en.pdf>.

96. Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba. *Trade mark and Design guidelines: 5.3 Registration procedure and publication (rights in rem)* [interaktyvus]. 2020 [žiūrėta 2020 m. kovo 17 d.]. Prieiga per internetą: <<https://guidelines.euipo.europa.eu/1803422/1786733/trade-mark-guidelines/5-3-registration-procedure-and-publication--rights-in-rem->>.
97. Financial times. *A short history of the Bowie Bond* [interaktyvus]. 2016 [žiūrėta 2020 m. kovo 7 d.]. Prieiga per internetą: <<https://ftalphaville.ft.com/2016/01/11/2149761/a-short-history-of-the-bowie-bond/>>.
98. Financial Times. *Record-breaking auction for Obamas' book deal tops \$65m* [interaktyvus]. 2017 [žiūrėta 2020 m. kovo 3 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.ft.com/content/6da8931a-fde2-11e6-96f8-3700c5664d30>>.
99. Fundera. *Common Business Loan Terms: What You Need to Know* [interaktyvus]. 2020 [žiūrėta 2020 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.fundera.com/business-loans/guides/business-loan-terms>>.
100. Hungarian Intellectual Property Office. *IP Valuation at Research Institutes; an essential tool for technology transfer* [interaktyvus]. 2011 [žiūrėta 2020 m. vasario 7 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.sztnh.gov.hu/hirek/kapcsolodo/IP_Valuation_for_Technology_Transfer_EN_web.pdf>.
101. Lietuvos Respublikos valstybinis patentų biuras. *Valstybinio patentų biuro oficialus biuletenis* [interaktyvus]. 2020 [žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <<http://vpb.lrv.lt/lt/teisine-informacija/oficialus-biuletenis>>.
102. Morgan Creek Capital Management. *Q2 2016 market review & outlook* [interaktyvus]. 2016 [žiūrėta 2020 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.cmgwealth.com/wp-content/uploads/2016/09/Morgan_Creek.pdf>.
103. Superbrands. *An insight into the strongest Lithuanian brands 2007* [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta kovo 22 d.]. Prieiga per internetą: <<https://library.superbrands.com/online-ebook-html5/Lithuania%20Volume%201/index.html>>.
104. The Guardian. *Printing money: 10 of the richest book deals of all time* [interaktyvus]. 2017 [žiūrėta 2020 kovo 3 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.theguardian.com/books/2017/mar/01/richest-book-deals-of-all-time-hillary-clinton-james-patterson>>.
105. The United States Copyright Office. *How Long Does Copyright Protection Last?* [interaktyvus]. 2020 [žiūrėta 2020 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.copyright.gov/help/faq/faq-duration.html>>.

106. The Verge. *Apple and Samsung settle seven-year-long patent fight over copying the iPhone* [interaktyvus]. 2018 [žiūrėta 2020 m. kovo 23 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.theverge.com/2018/6/27/17510908/apple-samsung-settle-patent-battle-over-copying-iphone/>>.
107. Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos. Lietuvos Respublikoje saugomų augalų veislių sąrašas [interaktyvus]. 2020 [žiūrėta 2020 m. vasario 24 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.vatzum.lt/uploads/documents/saugomu_augalu_veisliu_sarasas_5.doc>.
108. Valstybinis patentų biuras. *Lietuvos Respublikos valstybinio patentų biuro oficialus biuletenis*. 2017, nr. 2017/09, [žiūrėta balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <https://vpb.lrv.lt/uploads/vpb/documents/files/2017_05_10_PZ.pdf>.
109. Verslo Žinios. „Audimas“ patyrė skaudų pralaimėjimą „Audi AG“ [interaktyvus]. 2019 [žiūrėta 2020 m. kovo 21 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.vz.lt/pramone/2019/07/15/audimas-patyre-skaudu-pralaimėjima-audi-ag>>.
110. Wikipedia. *List of countries' copyright lengths* [interaktyvus]. 2020 [žiūrėta 2020 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries%27_copyright_lengths>.
111. World Intellectual Property Organization. *Frequently Asked Questions: Trade Secrets* [interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.wipo.int/trademarks/en/trademarks_faqs.html>.
112. World Intellectual Property Organization. *Intellectual property Valuation* [interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.wipo.int/export/sites/www/sme/en/documents/pdf/ip_panorama_11_learning_points.pdf>.

SANTRAUKA

Nepaisant to, kad intelektinės nuosavybės vertė gali būti labai didelė, beveik visose pasaulio šalyse finansavimas, pagrįstas intelektinės nuosavybės teisių įkeitimu, yra nepakankamai išvystytas dėl bankų sektoriaus nelankstumo ir suprantamo kreditorių noro vengti rizikos.

Šio darbo tikslas yra identifikuoti ir iširti problemas, susijusias su intelektinės nuosavybės teisių įkeitimu bei išnagrinėti skirtingų intelektinės nuosavybės teisių objektų įkeitimo galimybes.

Pirmoje darbo dalyje analizuojami skirtingi intelektinės nuosavybės teisės objektai (augalų veislės, autorių teisės bei gretutinės teisės, teisė į dizainą, duomenų bazės, juridinio asmens pavadinimai, komercinės paslaptys, patentai ir prekių ženklai), galintys tapti įkeitimo sandorio objektais. Aptariamos problemos, kurios gali kilti siekiant įkeisti šiuos intelektinės nuosavybės teisės objektus, nacionalinė ir tarptautinė apsauga bei jų suderinamumas su daiktine teise. Taip pat, aptariama Europos Žmogaus Teisingumo Teismo, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo, Europos Sąjungos Bendrojo Teismo ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika, susijusi su intelektinės nuosavybės teisėmis bei įkeitimo klausimais.

Antroje darbo dalyje apžvelgiami pagrindiniai praktikoje naudojami intelektinės nuosavybės teisių vertės vertinimo metodai (kokybinis ir kiekybinis vertinimas), jų rūšys, tiriama, kaip juos būtų galima pritaikyti praktikoje, siekiant įkeisti intelektinės nuosavybės teises.

Trečioje darbo dalyje aptariama intelektinės nuosavybės teisės įkeitimo pabaiga bei įkeistų intelektinės nuosavybės teisių realizavimo pagrindai. Taip pat aptariami taikytinos teisės klausimai, susiję su tarptautinėmis intelektinės nuosavybės teisių įkeitimo sutartimis.

SUMMARY

Pledge of Intellectual Property Rights

Although intellectual property value can be very high, due to the inflexibility of the banking sector, financing based on the pledge of intellectual property rights is underdeveloped in almost all countries of the world due to understandable creditors need to avoid the risks. For this reason, the aim of this work is to identify and investigate the problems associated with the pledge of intellectual property rights and to examine the possibilities of pledging different intellectual property rights.

First chapter analyses different objects of intellectual property rights (plant varieties, copyright and related rights, designs, tradenames, trade secrets, patents and trademarks) that can be the object of a pledge. Issues that may arise in order to pledge these objects, as well as, national and international protection and their compatibility with property law are discussed. Also, the case law of the European Court of Human Rights, the Court of Justice of the European Union, the General Court of the European Union and the Supreme Court of Lithuania related to intellectual property rights and pledge issues are discussed.

Second chapter reviews the main methods of assessing the value of intellectual property rights used in practice, such as qualitative and quantitative valuations, their methods and how they could be applied in practice to pledge intellectual property rights.

Third chapter, discusses the end of the pledge of intellectual property rights and the basics of realization of pledged intellectual property rights. Issues of applicable law related to international agreements on the pledge of intellectual property rights are also discussed.